sayı 7

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

TİP KONGRESİ
ÖZEL SAYISI

KESİNTİSİZ DEVRİM
YOLUNDA

İŞÇİ SINIFI PARTİSİ İÇİN İLERİ

türkiye'de faşizm ve
işçi sınıfımızın
siyasal örgütlenmesi

"Bilimsel Sosyalist Teorinin Rehberliğinde İdeoloji ve Örgüt Birliği İçin"

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

Halklarımıza Yapılan Terör Geri Tepecektir 2

Kesintisiz Devrim Yolunda İşçi Sınıfı Partisi İçin İleri 5

Türkiye'de Faşizm ve İşçi Sınıfımızın Siyasal Örgütlenmesi (Çetin Özek) 63

Aylık Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi ★ S: 180/7 ★ Sahibi ve Genel Yönetmeni: **DOĞAN ÖZGÜDEN** Sorumlu Yönetmeni: **İNCİ ÖZGÜDEN** ★ Yönetim Yeri: Coğaloğlu Başmuhasip Sokak, Tan Apt. 10/2 - İstanbul ★ P.K. 934 - Sirkeci - İstanbul ★ Tel.: 27 81 09 ★ Dizgi Baskı Osmanbey MATBAASI ★ Kapak Baskı: ALPAY MATBAASI ★ Abone Şartları: Yıllık 40, altı aylık 20, üç aylık 10 Lira ★ Yurt dışı abone: Avrupa 70, Amerika 100 Lira ★ İlân Tarifesi: Tam sayfa 1000, yarım sayfa 500, çeyrek sayfa 250 Lira.

halklarımıza yapılan

TÜRKİYE işçi sınıfının «*kesintisiz devrim*» mücadelesi sıkıyönetim sonrasında daha bilinçli, daha inançlı biçimde sürdürülürken ve Türkiye halklarının bütün ülkeyi kaplayan demokratik mücadelesi «*devrimci halk cephesi*»ni oluşturürken, iç çelişkileri örtbas edilemez hale gelen emperyalizm ve yerli işbirlikçileri son bir debelenişle, modası çoktan geçmiş terör yöntemlerinden medet ummağa başlamış, bir yandan işçileri kurşunlatırken, bir yandan da yurdun dört bir yanında «devrimci avı»na başlamıştır.

Büyük 16 Haziran İşçi Direnişi'nden dolayı askeri yönetim altında işçi liderlerini mahkûm ettirme planı sıkı yönetim sonrası adli mahkemelerde verilen tahliye kararlarıyla iflas ettikten sonra, devrimci sendikaları içeriden çökertme, özellikle 274 sayılı Sendikalar Kanunu'ndaki değişikliğe rağmen toplu sözleşme yetkisini elinde bulunduran Lastik İş Sendikası'nı kendi tabanında yıkma tertipleri Gislaved işçilerini yeniden direnişe itmiş ve 13 Ekim günü fabrika işgal edilmiştir. İşçilerin yürekli direnişini tehditle kıramayacağını anlayan işbirlikçi iktidar, 15 Ekim perşembe sabahı fabrikayı kolluk kuvvetlerine sardırmıştır. Sıkıyönetim sona ererken İstanbul'da üslendirilen komando birlikleri ve toplum polisleri fabrika duvarlarını buldozerle yıkarak içeri saldırmışlar ve işçileri kurşunlamışlardır.

Mehmet Çavdar'ların, *Satılmış Tepe*'lerin, *Şerif Aygü*'lerin *Abdurrahman Bozkurt*'ların, *Yaşar Yıldırım*'ların, *Mustafa Baylan*'ların isimlerini ebedileştiren Türkiye işçi sınıfının şehitler tablosuna 15 Ekim'den beri Gislaved'in yiğit işçilerinden birinin de ismi kanla yazılmıştır: *HÜSEYİN COŞKUN*

Türkiye işçi sınıfı, bütün şehitleri gibi, bu şehidinin de hesabını elbet bir gün faşist zorbalardan soracaktır. Ve

YORUM

terör geri tepecektir !

bu hesap soruluncaya kadar da, işçi sınıfının mücadelesi polis kurşunuyla, komando terörüyle, tasfiye tehdidiyle asla durdurulamayacaktır.

Yoğunlaşan teröre rağmen, Türkiye bir boydan bir boya işçi sınıfının yürekli direnişiyle egemen sınıflar diktasının sarsılmasına sahne olmaktadır. Sadece bir ay içerisinde denizyolları işçileri, PTT telefon işçileri, Adana'da Güney Sanayi fabrikası işçileri, Ali Ağa'da petrol rafinerisi işçileri, Diyarbakır'da otel, lokanta ve eğlence yerleri işçileri, İzmir'de BMC montaj fabrikası işçileri, Eritenel Demir Döküm işyeri işçileri, Terkos Gölü ağaçlandırma işçileri, Eskişehir'de YSE işçileri, Yarımca'da Süperfosfat Fabrikası işçileri, Tütünçiftlik'te Anadolu Döküm Fabrikası işçileri, Çolakoğlu Demir Döküm Fabrikası işçileri, Eyüp'te Lastikli Dokuma Fabrikası işçiler, Adana'da temizlik işçileri, Ordu'da fındık fabrikası işçileri, Kayseri'de fırın işçileri, Good Year işçileri, Migros işçileri grev yada boykota giderek direnişe geçmişlerdir. Türkiye işçi sınıfının direnişi sadece yurt sınırları içinde kalmamış, Almanya'da Ford Fabrikası'nda yok bahasına sömürülen Türkiye'li işçiler, yüzde 15 zam için Alman işçileriyle omuz omuza grev mücadelesine girişmişler, grev kırıcılarına karşı en ön safta çarpışarak proletaryanın enternasyonal dayanışmasının somut örneğini vermişlerdir.

İşçi sınıfının direnişi öyle bir düzeye ulaşmıştır ki, Milli Nöro Psikiyatri Kongresi'nde konuşan bir bilimadamı, son 16 Haziran işçi direnişinden sonra mutlu azınlığa mensup olanların ruhi sarsıntıya sürüklendiklerini açıklamıştır!

İşçi sınıfının temel müttefiki köylülüğün kavgası da, şiddetlenmektedir. Kırıkhan'da haşhaş ürününün, Amerikan emperyalizminin baskısıyla imha edilmesi üzerine köylüler kolluk kuvvetleriyle çarpışmışlardır. Yarımburgaz çevresinde ağalar tarafından gaspedilmiş bulunan Resneli Çiftliği köylüler tarafından işgal edilmiş ve 300 ton buğdaya elkonulmuştur. Keşan'da Küçük Doğanca köyü halkı, köy merasını işgal etmişler, Eskişehir'de Bozan köylüleri toprak isteğiyle il merkezine yürümüşlerdir. Gülnar çevresi üzüm üreticileri ürünlerinin değer fiyatına alınması için miting düzenlemişler, Samsun'da Terme'li ve Çarşamba'lı köylüler mısır fiyatının düşük tesbit edilmesini mitinglerle protesto etmişlerdir.

Küçük burjuvazinin bozuk düzene karşı direnişi ise, geçen ay, İlk Sen'in öğretmen mitingleriye, şoför ve bakkalların boykotlarıyla, mühendisler odasının özel yüksek okullara karşı daha sert tedbirlere başvurmasıyla sürdürülmüştür.

Devrimci gençliğin geçen ay **«Hakkı Keskin»** olayında somutlaşan mücadelesi, Almanya'da 11 Türkiye'li ve 7 İran'lı öğrencinin açlık greviyle dünya çapında yankı uyandıracak bir noktaya ulaşmış ve Keskin'in vatandaşlıktan çıkartılması kararı, Danıştay'ın **«yürütmeyi durdurma»** hükmüyle iktidarın suratına çarpılmıştır.

Egemen sınıflar iktidarının bir başka hezimeti ise, geçen yıl El Feth saflarına katıldıkları için günlerce işkenceye tabi tutulan ve bir yıla yakın zamandan beri demir parmaklıklar arkasında tutulan 11 gencin mahkeme kararıyla tahliye edilmeleri olmuştur.

Ama emperyalizm ve işbirlikçilerinin devrimcilere karşı terörü, her yenilgiden sonra biraz daha şiddetlendirilmektedir. Ve yeni terör tertipleri, yine bozuk düzenin getirdiği bir felaket ortamı istismar edilerek sahneye konulmaktadır.

İki ay önce devalüasyonun ve diğer ekonomik tedbirlerin kamuoyunda yaratacağı tepkileri hafifletmek üzere *«kolera»* yaygarası kopartan iktidar, bu defa kolera'nın bütün unsurlarıyla İstanbul'un yoksul mahallelerini pençesine alması karşısında her an ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bulunan yüzbinlerce emekçiyle alay edercesine binbir tevil yoluna başvurmuştur. Susuzluk, gıdasızlık, yolsuzluk, bakımsızlık, doktorsuzluk, ilaçsızlık ve pisliğin pençesindeki Sağmalcılar'da patlak verip tüm sefalet mahallelerini tehdit eden kolera, kırk yılda bir gelen bir felaket olarak da ele alınamaz. Bu sefalet ortamında her gün binlerce kişi yatağa düşmekte, can vermektedir. Bugün bir kolera gitse, sefalet mahallelerinin başında bin bela vardır. Ve elbet bunların da hesabı egemen sınıflardan ve onların iktidarından sorulacaktır.

Kolera haberlerinin kamuoyunda yarattığı panikten yararlanan *«güvenlik»* kuvvetleri, Dev-Genç ve Doğu Devrimci Kültür Ocakları yöneticilerini arka arkaya tutuklamıştır. Tutuklananlar arasında Dev Genç Genel Başkanı *Attila Sarp*, TİP eski Genel Sekreteri *Dr. Tarık Ziya Ekinci*, TİP Genel Yönetim Kurulu Üyesi *Canip Yıldırım*, yazar arkadaşımız *Mehmet Emin Bozarslan* ile *Musa Anter* de vardır. Dergimiz dizgiye verildiği sırada, tutuklananların tam sayısı ve kimler oldukları öğrenilememiştir. Ama tertip ortadadır. Kitle hareketlerini polis vahşetiyle, komando zulmüyle önleyemeyen iktidar, bu defa devrimci liderleri tutuklayarak devrimci harekete gözdağı vermek, Doğu halkını sindirmek istemektedir. Ama bu tertip de, tıpkı El Feth'e katılan gençlere ve DİSK yöneticileriyle işçi liderlerine karşı girişilen komplolar gibi en kısa zamanda iflas edecek, Türkiye halklarına karşı girişilen terör geri tepecektir.

Kahrolsun emperyalizm ve yerli işbirlikçileri.

Kahrolsun halk düşmanları.

Yaşasın Kesintisiz Devrim mücadelesi veren Türkiye işçi sınıfı

Yaşasın işçi sınıfının önderliğinde Devrimci Halk Cephesi'ni oluşturan Türkiye halkları...

işçi sınıfı partisi için ileri

Geçen sayıda yayınlamağa başladığımız TİP VE İŞÇİ SINIFI PARTİSİ incelememizde, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin Türkiye'deki devrimci mücadeleyi yozlaştırmak için yeni yeni oyunlar düzenlediği günümüz ortamında sosyalistlerin acil görevi ÖRGÜTLENME'nin bütün güçlükleriyle, ama tek yol olarak çözüm beklediğini, bu bakımdan 29 Ekim 1970'te yapılacak TİP 4. Olağan Büyük Kongresi'nin büyük önem taşıdığını belirtmiş, TİP'in 1961'den 1966'daki İkinci Büyük Kongresi'ne kadar süregelen «meşrulaşma dönemi»ndeki gelişimini belgeleyerek bir «işçi sınıfı partisi» değil, daha çok bir «emekçiler partisi», bir «kitle partisi» niteliğinde olduğunu saptamıştık. Bu sayıda ise, parti içi ve parti dışı sosyalist grupların «TİP ve işçi sınıfı partisi» konusundaki tutumlarının değerlendirilmesi, TİP tüzük ve programının eleştirisi ve TİP'li sosyalistlere ANT'ın önerileri yayınlanmaktadır. Hemen belirtelim ki, yerimizin çok sınırlı olması nedeniyle değerlendirmelere esas olan kaynaklarda özetlemeler yapılmak zorunda kalınmıştır. ANT'ın incelemesinin, bütün grupların **«bilimsel sosyalist teorinin rehberliğinde ideoloji ve örgüt birliği için»** girişecekleri çabaların ön şartı olan gerçek **«özeleştiri»**ye bir ortam hazırlaması bakımından yararlı olacağına inanıyoruz.

ant

●

TİP'in 1961 - 1966 dönemi, örgütlenme, parti içi eğitim, ideolojik mücadele, disiplin, profesyonel devrimcilik ve mali kaynaklar, kitlelerle ilişkiler konusunda ciddi hatalarla doludur. Parti içinde beliren fraksiyonlar, ideolojik ve politik sapmalarla hastalıklıdır. İkinci Büyük Kongre'den sonra MDD'ci muhaliflerle TİP genel merkezi arasındaki mücadele, Proleter örgütlenmesini ve TİP'in gerçekten bir *«proleter partisi»* niteliğine kavuşturulmasını ihmal eden *«anti - emperyalist güçbirliği kurmayı hiçe saymak»* yada *«yarılış ittifaklar kurmak»* gibi hatalı tutumlar arasında daha çok kelime fetişizmine dayanan bir sağırlar diyalogu biçiminde gelişmiştir.

Bu ortamda yayınlanmağa başlayan *ANT Haftalık Dergi*, Fethi Naci'nin *«Türk Solu 1966»* başlıklı incelemesinde, gerek parti yönetici kliğinin, gerekse yönetici kliğe karşı parti içi ve dışı muhaliflerin hatalı tutumlarını şöyle tesbit etmektedir:

«TİP yöneticileri eleştirilere karşı çoğu zaman tahammülsüzlük göstermişlerdir... TİP'in 59 ilde örgütlenmiş oluşu ilk bakışta büyük bir başarı gibi görünmektedir. Fakat bu örgütlerin ne kadarının sadece «tabela»dan ibaret olduğu araştırılmağa değer. Birkaçı hariç, TİP milletvekilleri, zorunlu paraya ve gerekli zamana sahip oldukları halde, örgütlenme ve propaganda faaliyeti için beklenen çalışmayı gösterememişlerdir. Koskoca 1966 yazı, birtakım milletvekilleri için, İstanbulda dinlenmekten başka bir işe yaramamıştır...

«Çok fazla «işçi» sözü edilmesine rağmen büyük işçi çoğunluğu, hâlâ parti dışında ve partiye karşıdır. TİP'in işçi meselesinde donmuş yargılardan kurtulması, gerçek durumu araştırması ve çıkış yolları bulması bir zorunluluktur. Ne var ki, örgütlenme meselesini ancak TİP'liler çözebilir. Nitekim birkaç yabancı inceleme okuyan parti dışı sosyalistler, antiemperyalist cephe üzerine bol bol kelam ettikleri halde, TİP'in ve Türkiye'de sosyalizmin en hayati meselesi olan örgütlenme meselesinde tek kelime söyleyememektedirler.

«Örgütlenmeye sıkı sıkıya bağlı bir mesele de parti içi eğitim meselesidir.

«Nasırlı eller meclise» gibi bir sloganla yola çıktıktan sonra merkez kontenjanlarının tesbitinde bu slogana aykırı davranmak, üstelik birkaç kişi dışında BMM'ne yeterli bir kadroyu sokamamak, bu yüzden de parlamentoda özlenen başarılı çalışmayı gerçekleştirememek, partinin en dinamik unsuru olmaya aday gençliğe gereken önemi vermemek, 15.000 liralar meselesindeki o unutulmaz davranış vb. hep TİP'in «olumsuzlar» hanesine kaydedilecek hususlardır.

«TİP, örgütlenme ve parti içi eğitim meselesini, işçi kitlelerini kazanarak parti içinde işçi sınıfının birliğini sağlamayı, köye ulaşabilmeyi, zaten çoğunlukla kendinden yana olan ara tabakalarla ilişkilerini pekiştirmeyi, ilerici gençliğe gereken önemi vererek toplumumuzun bu en gözü pek gücünü kadroları içinde gerekli yerlere getirmeyi mutlaka ama mutlaka başarmalıdır.

«TİP dışındaki Türk toplumcularına gelince, TİP'ten başka umut olmadığını, ikinci bir sosyalist parti imkanı olmadığını bilerek, kişisel çekişmeleri, kırgınlıkları bir yana bırakmak, TİP'in başarısızlığının hepimizin başarısızlığı olacağını hatırdan çıkarmamak, TİP'in başarısı yolunda çalışmak bir görev olarak görünüyor.»(1)

ANT, MDD'ci çevrelerin «*anti - emperyalist mücadele*» adına CHP'ye, ortanın soluna ağırlık vermeleri karşısında da kesin tavır takınmıştır:

«TİP programı, kapitalist olmayan yol aşamasından geçilerek sosyalizme varılacağının bilincindedir. Ne var ki, TİP yöneticileri, parlamentoya girdiktenden sonra «kapitalist olmayan yol» ilkesini bir yana bırakmışlar, sadece «sosyalizm»in sözünü eder olmuşlardır. Kapitalist olmayan yol, sosyalizm demek değildir. Bu yolun görevleri, demokratik görevlerdir. Ne var ki, Türkiye gibi bir ülkede sosyalist bir örgütten başkası gerçekleştiremez bu görevleri. Ancak siyasi iktidarı elinde tutan sosyalist bir örgüt, ekonomik bağımsızlığı sağlayabilir ve böylece anti - emperyalist mücadeleyi duygusal plandan çıkarıp ekonomik bir temele oturtabilir. Bunu CHP'nin ortanın soluna bağlamak boş bir hayaldir. Çünkü ortanın solu hiçbir zaman milli demokratik devrimi (yani kapitalist olmayan yolu) gerçekleştiremez. Buna CHP'nin sınıf yapısı engeldir.»(2)

ANT Dergisi'nin tahlili, ana çizgisiyle doğru görüş getirmekle beraber, «*milli demokratik devrim*» ile «*kapitalist olmayan yol*»*u* eş anlamda göstermek, birbirinden çok farklı olan iki kavramın içeriklerini açıkça ortaya koymamak suretiyle bir kavram karışıklığı yarattığı için yetersiz kalmıştır.

(1) **Fethi Naci, Ant, 3.1.1967, S. 1**
(2) **Fethi Naci, Ant, 17.1.1967, S. 3**

kapitalist olmayan yol mu, sosyalizm mi?

TİP'in seçimlerden sonra «*kapitalist olmayan yol*»u ihmal ederek «*sosyalizm*» sözcüğünü dilden düşürmemesinin ve genel hatları ve gösterdiği hedefler ile asgari program niteliğindeki programı «*sosyalist program*» gibi kamuoyuna sunmasının nedenini Genel Başkan Aybar şöyle açıklamaktadır:

«TİP sosyalist bir partidir. Bir partinin sosyalist olduğu, kapitalist düzeni sosyalist bir düzene dönüştürmek için emekçi sınıf ve tabakaları eğitip örgütleyerek iktidara getirmek amacı gütmesinden anlaşılır. «Kapitalist olmayan yol» TİP'in iktidara geçince, sosyalizmi kurmak için izleyeceği ekonomi politikasının adıdır. TİP yöneticilerinin son zamanlarda «sosyalizm» sözcüğünü daha sık kullanmaya başlamış olmaları, bazı kişi ve kuruluşların TİP'in paralelinde görünen, fakat kapitalist ilişkileri muhafaza eden görüşleri halka telkin etmeye çalışmış olmalarından ileri gelmektedir. Zihinlerin bulandırılmasını önlemek istiyoruz.»(3)

Bir partinin «*sosyalist*» parti sayılması için, sadece sosyalizmi amaçlamasının yetmeyeceği, onun aynı zamanda işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş gerçek bir proleter partisi olması, devrimci teorinin ilkelerine göre kurulmuş ve işlerliğe kavuşmuş olması gerekir. Oysa, *ANT*'ın o sırada tesbit ettiği gibi, TİP, ne örgütlenme, ne eğitim bakımından, ne de cephe meselesindeki tutumu ile bu nitelikte değildir. Sırf «*sosyalist*» sözcüğünün mülkiyetini başkalarına kaptırmamak için sosyalist olmayan bir yapı ve programın «*sosyalist*» olarak nitelenmesi, sosyalizm anlayışı konusunda tehlikeli sapmaların da kaynağı olmuştur.

ANT, bir yandan örgütlenme zorunluluğu üzerinde dururken, öte yandan da emperyalizme ve faşizme karşı bir «*cephe*»nin gereğini işlemekte, ancak cephede yeralabilecek tabaka ve zümrelerin kaypak niteliğini de göz önünde tutarak MDD'cilerin aşırı umut bağladıkları CHP'nin ortanın solu hareketini gerçek yerine oturtmağa çalışmaktadır. Ancak ANT Dergisi'nin devrimci halk cephesini sınıflararası değil de örgütler arası ittifak şeklinde yorumlaması da hatalıdır.

«Bugün cepheler belli olmuştur. Bir tarafta Amerika'nın, egemen sınıfların, komprador kapitalistlerin, toprak ağalarının ve aracıların desteğiyle ayakta duran AP, öte tarafta ise anayasanın asgari müştereklerinde birleşen muhalefet partileri, devrimci sendikalar, gençlik kuruluşları, meslek kuruluşları, bilimadamları, sanatçılar ve ilerici basın vardır. Çıkarcılar cephesiyle anayasa cephesi karşı karşıyadır.»(4)

«Evet, artık çizgi çekilmiştir. Sağda bir AP, solda bir TİP ve ikisinin ortasında hem solculuktan dem vurup solun oylarını, hem de aşırı sola düşmanlıktan söz edip hakim sınıfların desteğini sağlamağa çalışan bir CHP vardır. TİP ve AP'nin kesin çizgilerine karşılık CHP çizgisi hâlâ zigzaglarla doludur. Ama, ard hesapları ne olursa olsun, taze kan aşılanan CHP, faşist teşebbüslere karşı anayasa cephesinde sağlam şekilde saf tuttuğu, emperyalizme ve faşizme karşı emekçi kitlelerinin kavgasını desteklediği sürece, tarihi bir rol oynamış olacaktır.»(5)

---

(3) **Mehmet Ali Aybar**, «Özel Demeç», Ant, 14.2.1967, S. 7.
(4) **Doğan Özgüden**, Ant, 7.3.1967, S. 10
(5) **Doğan Özgüden**, Ant, 2.5.1967, S. 18

«Sosyalistlerin ortanın solu hareketini eleştirmelerini «milliyetçi cepheyi parçalıyor» diye kınamanın, yermenin bir anlamı yoktur. Ortanın solunun Türkiye için tutarlı bir kalkınma programı getiremediği bir gerçektir. Ortanın solunun anti-emperyalist bir davranış olarak ileri sürülmesine rağmen, anti - emperyalist temaları işlemekten ustalıkla kaçındığı da bir gerçektir. Buna rağmen meseleyi bir İnönü - Amerika çatışması olarak değerlendirmek, İnönü'ye karşı olan kuvvetlerin karşısına çıkmak, içinde bulunduğumuz aşamada elbette en doğru tutumdur.»(6)

ANT'ın getirdiği önemli bir katkı da, «*Filipin Demokrasisi*»nin içyüzünün ortaya konmasıdır. Bir incelemede, Türkiye'ye kabul ettirilmek istenen düzenin gerçek niteliği de, Filipin örneğiyle daha açık biçimde belirlenmektedir:

«Gerçekten de Amerikan emperyalizmiyle yerli uşaklarının Türkiye'ye kabul ettirmek istedikleri düzenin en mükemmeli işlemektedir Filipin'de: Amerikan çıkarlarını, yerli komprador ve büyük toprak sahipleri çıkarlarını korumak ve sürdürmek tek kaygıları olan iki parti, Amerika ne zaman isterse iktidara getirilmektedir. Böylece sözümona bir politik bağımsızlık içinde, tam bir yeni sömürgeci politikası uygulanmaktadır... Bu şartlar içinde Filipin'in gerçek yurtseverleri, antiemperyalist bir program üzerinde, işçilerin, köylülerin, aydınların, milli burjuvazinin kuracağı bir cepheyi gerçekleştirmek için yollar aramaktadırlar. Filipin demokrasisinin hikayesinin bütün Türkler için son derece öğretici olduğunu sanıyoruz.»(7)

ant'ın «örgüt» ve «cephe» konusunda hataları

Ne var ki, gerek «*örgütlenmenin acilliği*», gerekse «*cephe*» konusundaki kararlılığına rağmen ANT da, TİP'in gerçek bir «*işçi sınıfı partisi*» olmadığını tesbit edememiş, bu yüzden örgütü ve örgütün öncülüğünü savunma gayretlerinde, öncülük niteliklerinden yoksun bir «*emekçi partisi*»ni bir «*işçi sınıfı partisi*» gibi değerlendirme hatasına düşmüş, temeldeki bu hata, «*proleter örgütü*» adına yönetici kliğin devrimci teori ile bağdaşmayan görüşlerini dergi sütunlarında yansıtma, örgütlenme, eğitim konularında gerekli eleştirileri yöneltmeme yanlışlarını da beraberinde getirmiştir.

Keza, işçi sınıfının örgütünün önderliğinde çıkarları emperyalizmle, işbirlikçileriyle ve müttefikleriyle çelişen bütün sınıf ve tabakaların güçbirliğini öngören devrimci cephe anlayışı da doğru değerlendirilemediğinden, CHP'nin zamanla tam uzlaşmacı bir tutuma sürüklenmesi karşısında *ANT* yazarları hırçınlığa kapılarak zaman zaman hatalı yorumlar da yapmışlardır. Teslim etmek gerekir ki, etkin bir sosyalist dergi olan *ANT*'ın yayınındaki bu hatalar ve yetersizlikler de, partinin niteliğini doğru değerlendirme, onu gerçek bir «proleter partisi» olmağa zorlama, cephe konusunda doğru tutum takınmada yardımcı olmak bakımından büyük bir eksiklik teşkil etmiştir(8).

(6) **Fethi Naci**, Ant, 2.5.1967, S. 18
(7) **Fethi Naci**, Ant, 7.3.1967, S. 10
(8) **ANT**, bu konulardaki geniş özeleştirisini, 1969 sonunda yapmıştır. Bak: ANT, «Ant'ın Üç Yılı Üzerine Özeleştiri», 30.12.1969, S. 158, s. 8 - 9.

İkinci Büyük Kongre sonrasının sosyalistler açısından bir başka önemli gelişmesi de, TİP'li sendikacıların, uzun süreden beri çatışma halinde oldukları Amerikancı Türk İş'ten koparak yeni bir konfederasyon kurmaları olmuştur. Amacı, işçi sınıfının ekonomik mücadelesini yürütmek olmakla beraber, DİSK kurucuları verdikleri ilk demeçte, hareketin siyasal niteliğini de açıkça ortaya koymaktadırlar: «Egemen sınıfların kendi çıkarları uğruna geri bıraktıkları işçi sınıfının bilinçli bir güç halinde toplum yararına öncülük yapması için tüm gücümüzle çalışacağız.»[9].

Ancak, aradan geçen dört yıl, DİSK kurucularının ekonomik ve demokratik mücadele alanında ne kadar güçlü ve başarılı olmuşlarsa, işçi sınıfının siyasal mücadelesi alanında o kadar başarısız kaldıklarını, partiye bilimsel sosyalizmin ilkelerini hakim kılmak ve onu gerçekten işçi sınıfının öncü müfrezesi haline getirmek yerine, denge hesapları ve tüzük hükümlerinin sağladığı ayrıcalıklarla biçimsel ve hatalı bir öncülük anlayışında saplanıp kaldıklarını göstermektedir.

TİP'in karşısında olan küçük burjuva devrimcileri ise, işçi sınıfının siyasal mücadelesi şöyle dursun, Amerikan etkisinden ve uzlaşmacılıktan arınmış bir ekonomik hareketine dahi tahammül edemediklerini DİSK'in kuruluşu karşısında gösterdikleri tepkiyle kanıtlamışlardır:

«Türk sendikacılık hareketi bakımından yeni bir konfederasyonun kurulması iyi mi oldu, kötü mü oldu, kestiremiyoruz. Türk sendikacılık hareketinin içyüzünü biraz bilenler için iyimser olmak kolay değildir. Türk İş'i ve hükümeti karşısına alan bir konfederasyon işçilere çıkar sağlamakta büyük güçlük çekecektir. Sağlayamayınca da işçilerin sendikadan ayrıldığı görülecektir.»[10]

Türk İş'in zamanla daha belirgin hale gelen ihaneti ve devrimci sendikacılık hareketinin 1970 yazında ulaştığı boyutlar, küçük burjuva devrimcilerinin nasıl bir kısa görüşlülük ve uzlaşmacılık içinde bulunduklarını tescil etmiş olmalıdır.

tip'te tasfiyeler ve yozlaştırılan sosyalizm

İkinci Büyük Kongre'den galip çıkan Aybar yönetimi, çok geçmeden tasfiye giyotinini parti içinde yeniden işletmeğe başlamış, ilk olarak, «*parti içinde dayanışmayı bozacak şekilde parti organlarında gizli ve maksatlı faaliyetleri sabit olduğu*» ve bir kısmı da «*şahıslarla ısrarlı şekilde uğraştıkları*» gerekçesiyle Sevinç Özgüner, Kumru Gözügeçgel, Naci Ormanlar, Rasih Nuri İleri, Süleyman Ege, Halit Çelenk, Şekibe Çelenk, Vahap Erdoğdu, Umran Baran, Necati Aykaş, Tuncer Yanar ve Necip Deveci haysiyet divanına sevkedilmişlerdir.

Aybar, bir yandan üye kıyımına başlarken, bir yandan da, sosyalizm kavramını dejenere eden ve «*işçi sınıfının mutlak iktidarı*» olan sosyalist iktidarı parti kitlesine yanlış belleten ilk çıkışlarını yapmıştır:

(9) **ANT, 21.2.1967, S.8**
(10) **Yön, 17.2.1967**

«Türkiye sosyalizmi, işçisi, köylüsü, zanaatkarı, küçük esnafı, arkasız memuru, namuslu aydını toplumcusu ile bütün emekçi sınıf ve tabakaların iktidarını öngörür. Sosyalizmi kuracak olan iktidar bir tek emekçi sınıfının iktidarı olmayacak, bütün emekçi sınıf ve tabakaların demokratik iktidarı olacaktır... Türkiye sosyalizminin ikinci özelliği, aşağıdan yukarı bir hareket olması ve tepeden inmeciliği kesinlikle reddetmesidir. Tepeden inmecilik, halkın felsefesi, halkın ekonomik, sosyal ve politik düzeni demek olan sosyalizm ile asla bağdaşamaz.»(11)

Aybar'ın bu sözleri, işçi sınıfının felsefesi, ekonomik, sosyal ve politik düzeni demek olan «*sosyalizm*»*i* tam bir tahrifle «*populizm*»e dönüştürmektedir.

Aybar kliğinin bir yandan tasfiyeye girişirken, bir yandan da «*Türkiye sosyalizmi*» fantezisini geliştirerek sosyalizmi yozlaştırması, parti tabanında tepkileri adamakıllı artırmış, özellikle daha önce haysiyet divanına sevkedilen 13 üyenin mutlak ihraçlarını sağlamak için genel başkanın haysiyet divanına baskı yapması üzerine bu konuda yazılı müracaat yaparak bilgi isteyen 76 kişi daha haysiyet divanına sevkedilmiştir.

mdd'cilerin kadrolaşması ve «örgütsüz sosyalistlik»

Genel merkezin ceberrut tutumu karşısında şiddetlenen parti içi muhalefet, parti dışı sosyalistlerin de desteği ve küçük burjuva devrimcilerinin de katkısıyla, 17 Kasım 1967 tarihinde yayınlanmağa başlayan *Türk Solu* Dergisi'nde daha organize bir hale gelmiştir.

«*Türk Solu'nun amacı, en geniş solcu çevrelerin katılabileceği ortak bir çaba ile yurdumuzun sorunlarına bilim ışığında açıklık getirmek, toplumumuzu doğru yorumlamak ve doğru devrimci eylem çizgisini saptamak, bunu savunmak olacaktır*» diyen *Türk Solu*, daha ilk sayıda «*örgüt dışı*» görünme çabasıyla, âcil sorun olan «*örgütlenme*»yi soyut «*cephe*» hesaplarına feda ederek devrimci teoriye aykırı düşmüştür:

«Bir siyasi örgütle ilişkimizin bulunmaması, emekçi Türk halkının sınıf çıkarlarının doğru saptanması ve gerektiği gibi savunulması dışında hiçbir kişisel siyasi amaç gütmeyişimiz ve bugünkü burjuva parlamentarizmi ortamında küçük politikacılığın gerçek devrimci bir tutumla bağdaşmadığını iyice kavramış olmamız, bizim Türk solunda güçbirliğinin gerçekleştirilmesinde önemli katkılarda bulunmamız şansını artıran etkenlerdir.»(12)

Devrimci bir siyasi proleter örgütü olmadan güçbirliği kurulamayacağı gerçeğine sırtını dönerek güçbirliğini öngören Türk Solu, burjuva diktatorlüğünün hukuk kurallarını da, «*örgütsüz sosyalistlik*» için gerekçe olarak göstermek suretiyle soyut bir demokrasi savaşını hedef almaktadır:

«. Bugün Türkiye'de ancak ünlü 141 ve 142. maddeler gibi faşist kanunlar gölgesinde solumsu particiliğe izin vardır. Gerçek demokrasi ile bağdaşmayan bu durum Türk solunun tüm bölümlerinin örgütler biçimde ifadesini bulmasına engel olabilmektedir Onun için gerçek özgürlük uğruna,

(11) TİP İstanbul İl Kongresi'nde Aybar'ın Konuşması, 12.11.1967

(12) **Türk Solu**, 17.11.1967

gerçek demokrasi uğruna savaş, her Türk yurtseverinin savaşıdır. Türk Solu bu savaşta yerini almakta kusur etmeyecektir.»(13)

Aynı çıkış yazısında Türk Solu, «*Devrimci teori olmadan devrimci eylem olmaz*» gibi doğru bir görüşü dile getirirken, devrimci teorinin emrettiği «her hal ve şart altında örgütlenme»yi ikinci plana atarak teorisiz eylemciliğin kanıtını vermiştir.

Proleter örgütlenmesini imkansız sayarak örgütlü çalışmayı ihmal eden *Türk Solu*'nda, küçük burjuva örgütleri için aynı kayıtsızlık görülmemekte, örneğin TİP'e sırt çevrilirken CHP'ye pekala önem verilebilmektedir:

«Oy avcılığı hesaplarıyla Atatürkçülüğe karşı olmağa, Atatürkçülüğün son sonuçlarına ve bu arada ortanın soluna dudak bükmeğe kalkışmak, zavallıca bir tutumdur.»(14)

sosyal şovenlik ve türk solu'nun anlamı

«Milli Demokratik Devrim»in de mutlaka işçi sınıfının öncülüğünde yapılması gerektiğini, bu bakımdan proleter örgütlenmesinin en acil görev olduğunu henüz kavrayamamış bulunan *Türk Solu*, küçük burjuva öncülüğüne öylesine teslim olmuştur ki, 1967 sonundaki Kıbrıs bunalımı sırasında küçük burjuvazinin dümensuyunda «*sosyal şoven*» bir tutuma kapılarak, «*kıbrıs'a çıkartma*» isterisine katılmakta TİP parlamenterleriyle adeta yarış etmiştir. TİP parlamenterleri gazetelerde Kıbrıs konusunda hükümetin tutumuyla beraber olduklarını ve çıkartmayı destekleyeceklerini açıklarken, *Türk Solu*'nda da Demirel - Tural - Sunay triumvirasının önderliğinde bir anti - emperyalist savaşın başlayacağı hayalleri kurulmaktadır:

«Hazırız, kararlıyız cinsinden sözleri bırakıp harekete geçmek, dünyaya sözümüzün eri olduğumuzu ispat etmek, adaya en az Yunan birliklerine eşit miktarda kuvvet çıkartmak göreviyle karşı karşıyayız. Amerika'ya rağmen Kıbrıs'ta Yunan faşistlerine karşı çıkmamız, Amerikan vesayeti şartlarına boyun eğmek durumuna düşürülmüş olan Türk ulusunun kaderinde bir dönüm noktası olacaktır. Mustafa Kemal Türkiyesi bir kez daha gerçek olacaktır. Bundan sonra her gerçek Türk yurtseverinin özlediği tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin gerçekleşmesi, tarihi olayların akışının doğal bir sonucu olacaktır.»(15)

Türk Solu'nun ve TİP parlamenterlerinin sosyal şovenlikte birleşmelerine karşılık, *ANT* meseleye doğru teşhis koyarak devrimci bir çözümyolu gösteriyordu:

«Kıbrıs sorununun uzun vadeli çözümyolu ne Kıbrıs'taki Rumlara misilleme yapmak, ne de Yunanistan'a savaş ilan etmektir. Çünkü bu teşebbüsler başarı sağlasa dahi, Amerikan politikasının dümensuyunda giden ve bütün silahlı kuvvetlerini NATO kanalıyla Amerikan generallerinin emrine vermiş olan iktidar, ergeç ric'at etmek zorunda kalacaktır. Çıkar yol, yıllardır birbirlerine kırdırılan Türk ve Rum halklarının karşılıklı masaya otururak «barış içinde bir arada yaşayacakları üslerden arınmış bağımsız bir Kıbrıs» yaratmalarıdır. Türk ve Rum halkları Kıbrıs'ta anglo-Amerikan emperyalizmine karşı tek cephe teşkil edebildikle-

(13) **Türk Solu,** 17.11.1967
(14) **Erdoğan Başar,** Türk Solu, 24.11.1967
(15) **Türk Solu,** 1.12.1967

ri takdirde, bu aynı zamanda, Türkiye ve Yunanistan halklarının ortak kurtuluşuna doğru ileri bir adım olacaktır. Çünkü 1919'larda Türkiye ve Yunanistan'ı birbirine kırdıran ortak düşman Amerika idi, bugün de asıl düşman Amerika'dır. Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs halkları, birbirlerine karşı değil, bu ortak düşmana karşı savaşmak zorundadırlar.»[16]

Nitekim Amerikancı Demirel ve faşist Tural'ın, MDD'cisiyle, TİP parlamenterleriyle giriştiği Kıbrıs'a çıkartma teşebbüsü, Amerika'nın bir fiskesiyle darmadağın olmuş ve bu bozgun karşısında *Türk Solu* şu dönüşü yapmak zorunda kalmıştır:

«*Türk Solu, Kıbrıs bunalımının ilk gününden beri emperyalizmin bu bölgedeki baş dayanağı Yunan yönetici çevrelerine ve özellikle faşist Yunan cuntasına karşı taviz kabul etmeyen sert bir tutumu benimsememizi ve gerektirse savaşı göze almamızı savundu. Bu elbetteki savaş heveslisi olduğumuzdan ötürü değildir. Tam tersine barışsever olduğumuzdan ötürüdür.*» Ve *Türk Solu* katı gerçeği kabullenmek zorunda kalmıştır: «*NATO'dan çıkmadan hiçbir milli dava çözümlenemez!*»[17].

Sosyal şoven eğilimler gösterdikten sonra «Türk Solu»nun ismi de, bittabi, özellikle Doğu'lu sosyalistler arasında tartışma konusu olmağa başlamış, bunun üzerine dergi, kendi ismi hakkında şu açıklamayı yapma zorunluluğunu duymuştur:

«Türk: Birey olarak, zümre olarak yada sınıf olarak, maddi ve manevi anlamda mutluluğu, Türkiye halkının özgür ve insanca bir yaşantıya ulaşması derecesiyle orantılı olan Türkiye insanıdır... Türkiye'de ayrı ayrı ırkların ve kültürlerin bulunduğu bir gerçektir. Amma bu ırk ve kültür farkları, Türkiye insanının kardeşçe, özgür ve mutlu bir hayat özlemi karşısında ikincil kalır.»

«Sol: Türkiye'nin bugün önünde bulunan devrimci adımı atabilmesi için millici güçler safında emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı mücadelede yerini alan herkes, en aşırı solcusundan en gelenekçisine kadar, herkes devrimcidir, soldadır. Emperyalizmden ve emperyalizmin işbirlikçilerinden yana olan, millici saflara katılmayan ve millici safları bölme çabasında olan herkes, Amerikan firması temsilcisinden sahte sosyalistine kadar herkes gericidir, sağdadır.»[18]

Halkların kardeşliğini ve devrimci dayanışmasını şoven bir millet tanımında eriten ve bir yandan anti-feodal mücadeleye öncelik tanırken öte yandan kendi deyimleriyle «*feodal kültürün pençesindeki*» en gelenekçi'yi dahi solda, devrimci saflarda sayan *Türk Solu*, bu açıklamasıyla, daha da ters bir noktaya düşmüştür.

ortanın soluna taviz ve ilkesiz sosyalistlik

Düştüğü bu ters noktadır ki, *Türk Solu*'nu küçük burjuvazi ile uzlaşmakta, hatta ona teslimiyette çok daha aşırı yerlere sürükleyerek, emekçi partisinin oylarını ortanın soluna peşkeş çekmeğe kadar götürecektir:

«Hücumlarımızı küçük burjuva bürokrasisi üzerinde yoğunlaştırırsak, büyük yanılgıya düşeriz. Böyle bir tutum ancak millici güçleri bölmeye yarar. Emperyalizmin ve yerli ortaklarının ekmeğine yağ sürer...

(16) **Doğan Özgüden, Ant**, 21.11.1967, S. 47
(17) **Türk Solu**, 8.12.1967
(18) **Türk Solu**, 8.12.1967

«...Çankaya semtinin ve benzeri semtlerin oylarını Ecevit'e bırakırdık. Çünkü o semtlerin gerçek temsilcisi odur. Nasıl ki, işçinin ve köy emekçisinin gerçek temsilcisi biz isek. Eğer sosyalistler bütün millici güçleri, Türkiye'nin bütün sağlam güçlerini bir devrimci güçbirliği içinde toplamakta önayak olacaklarsa, böyle ufak tefek tavizlerde bulunmayı öğrenmelidirler.

«Ortanın solu, Türk toplumunda önemli bir gücü temsil eden küçük burjuva bürokrasisinin içinde yaşadığımız tarihsel anda politik alandaki ifadesidir. Bu zümrenin, dönüşümcü ve milliyetçi niteliğiyle, önümüzdeki emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı **demokratik devrim** hareketinde **önemli** bir yer işgal etmesi beklenmelidir.»(19)

Bir hafta sonra da Mihri Belli, devrimci teorinin emrettiği proletaryanın öncülüğü şartını açıkça bir yana iterek demokratik devrimde hegemonyayı açık artırmaya çıkartmaktadır:

«...Hepimiz demokratik devrimde en devrimci partinin devrimin başında olmasını isteriz. Ama bu işler istekle, iddia ile olmuyor. Kim güçlü ise, o hegemonyasını kurar.»(20)

Bu sırada TİP yöneticileri de, tamamen hatalı bir sosyalist parti modeli yarattıkları yetmiyormuş gibi, üstelik bu partide yeralmayan kimselerin sosyalist sayılamayacağı gibi gülünç bir iddiayla ortaya çıkmışlardır. *Türk Solu* bu görüşe haklı olarak karşı çıkmaktadır:

«Sosyalist, sosyalist parti üyesi olan kimsedir. Siyasi örgüt içinde eylemde bulunan kimsedir. Sosyalist parti içinde olmayan kimse sosyalist sayılmaz... Böylesi olsa olsa bir sosyalizm sempatizanıdır... Bu iddia, 141 ve 142. maddelerin, Siyasi Partiler Kanunu'nun engellemeleri dolayısıyla doğru olamaz. Böyle bir görüşü savunmak, gericilerin izniyle 141. madde gölgesinde sosyalist particiliği savunmak olmuyor mu?»(21)

Ancak, TİP yöneticilerinin «*sosyalist kişi*» anlayışı ne kadar hatalı bir görüş ise, sosyalist örgüt her dönemde kurulabileceği halde MDD'cilerin 141. madde varoldukça gerçek sosyalist parti kurulamayacağı, ancak «*solumsu*» partilere yer olabileceği iddiasıyla «*örgüt*» konusunu ihmal etmeleri de o kadar hatalı ve icazetçi bir görüştür.

Nitekim Mihri Belli, daha sonra yazdığı bir yazıda bu icazetçi görüşü açıklayacaktır:

«Henüz Türkiye'de gerçek bir özgürlük ortamı yoktur. Tüm millici güçler, kendi kimlikleriyle ortaya çıkıp ileri, müreffeh, halkçı bir Türkiye'yi kurmak amacını güden anti-emperyalist, ulusal güçbirliğini kuramamaktadırlar... Kim bu ortamda rahatlık duyabiliyorsa, kim 141. madde gölgesinde sosyalistçilik oynamakla avunuyorsa, o en azından yanılgıların en derinine düşmüş bir kimsedir.»(22)

antikomünistlerle masa başında güç birliği!

Kaldı ki, Mihri Belli, bu yazısında, sadece «*icazetçi*» bir çizgide kalmamakta, aynı zamanda kendi önerdiği «*milli demokratik devrim*» stratejisinin uygulanmasını da imkansız kılarak kendi kendisiyle çelişkiye düşmektedir. Zira, daha önce «*tam bağımsız ve gerçekten demokratik*

(19) **Türk Solu, 15.12.1967**
(20) **Mihri Belli, Türk Solu, 22.12.1967**
(21) **Türk Solu, 16.1.1968**
(22) **Mihri Belli, Türk Solu, 2.4.1968**

Türkiye»yi kurabilmek için, «*şehir ve köy proletaryasının, yarı proleter unsurların, şehir ve köy küçük burjuvazisinin, asker - sivil aydın zümrenin (küçük burjuva bürokrasisi) ittifakını temsil eden, bütün devrimci güçlerin kendi öz örgütleriyle katılacakları DEVRİMCİ GÜÇ BİRLİĞİ*»ni zorunlu saymıştır[23].

141. madde gerçek işçi sınıfı partisinin, yani işçi sınıfının «öz örgütünün» kurulmasına engel olduğuna göre, milli demokratik devrimi gerçekleştirecek Devrimci Güç Birliği'nin kurulması da söz konusu olamayacak demektir. Öte yandan Devrimci Güç Birliği kurulup demokratik devrim gerçekleştirilmedikçe Türkiye «gerçekten demokratik» hale gelemeyeceğine göre işçi sınıfının «öz örgütünün» kurulması da, Mihri Belli'nin anlayışına göre, hiçbir zaman imkan dahiline giremeyecektir.

Ancak MDD hareketinin ilk teorisyenleri öylesine çelişkiler içindedirler ki, 2 Nisan 1968'de «millici» güçlerin kendi kimlikleriyle ortaya çıkıp güçbirliği kuramadığından yakınan Mihri Belli, aradan bir ay geçmeden «*Devrimci Güç Birliğinin kurulduğunu*» ilan edebilmektedir:

«Türk toplumunda emperyalizmin işbirlikçisi sömürücü güçlere karşı duran, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin bir gerçek olmasını özleyen ve bu uğurda anayasanın sağladığı hak ve özgürlüklerden son katresine kadar yararlanarak eyleme girişmek azminde olan örgüt, kurum ve çevreleri kucaklayan Devrimci Güç Birliği kurulmuştur. Devrimci Güç Birliğinin temel ilkeleri, milli demokratik devrimin ilkeleridir.»[24]

Bu öyle bir Devrimci Güç Birliği'dir ki, proletaryanın öz örgütünün başı çekmesi şöyle dursun, dümensuyunda dahi bir işçi örgütü yoktur. Tamamen küçük burjuva örgütlerinden oluşmakta, başını ise anti · komünist çizgide Tevetoğlu'larla, Darandelioğlu'larla birleşen Mucip Ataklı gibi 27 Mayıs'çılar çekmekte, üstelik Devrimci Güç Birliği yöneticilerinden biri olarak şunları yazabilmekte, *Türk Solu* da, katılmadığını belirtmekle beraber bu görüşleri yayınlayabilmektedir:

«*Bugün teokratik, faşist ve komünist tipi akımların sosyal hukuk devletine ve 27 Mayıs'ın getirdiklerine karşı girişmiş olduğu içtimai taarruzun nedenlerinde menfaat ortaklığı, satılmışlık, istismar, halkın uyanmasına engel olma emelleri yatmaktadır.*»[25]

Artık devrimci teorinin öngördüğü işçi sınıfının önderliği, proleter örgütünün varlığı şartları bir yana atılmış, soyut bir «*kemalist - sosyalist ittifakı*»nın kurtarıcı misyonundan sözedilmektedir:

«Türkiye'de iki ana ilerici akım vardır. İki devrimci kol, güçbirliği halinde Türkiye'nin gelecekteki tarihi kaderini tayin etmek durumundadırlar. Mustafa Kemal kolu ve sosyalist kol.. Mustafa Kemal kolu gerçek milliyetçi asker - sivil aydın zümrenin dönüşümcülüğünü temsil eder. Bu küçük burjuva bürokrasisinin radikalizmidir. Sosyalist kol da, Türkiye'nin şehir ve köy emekçilerinin gerçek özlemini temsil eden akımdır .. Gerçek sosyalist, ta başından beri MDD'nin gerçeklemesi için toplumdaki öteki devrimci güçlere dost elini uzatmaktan geri kalmamıştır. İki devrimci kolun Dev Güç

(23) **Mihri Belli**, Türk Solu, 16.1.1968
(24) **Mihri Belli**, Türk Solu, 29.4.1968
(25) **Mucip Ataklı**, Türk Solu, 29.4.1968

saflarında güçbirliği kurması olayı, çağdaş Türk tarihinde son derece önemli bir gelişmedir.»[26]

Bu ne biçim bir «gerçek sosyalist»liktir ki, sosyalistlerin ikili görevini ve iki görev arasındaki diyalektik bağı dikkate almadan, masa başlarında işçi sınıfı adına «*anti-komünist*» kemalistlere dost eli uzatabilmekte, Türkiye'nin tarihi kaderini tayin etmeğe kalkışabilmektedir!

parlamentoculuk ve stratejide tereddüt

TİP yöneticileri «*emekçi partisi*»nden olmayanları sosyalist saymamak, MDD'ciler de «*sosyalist parti*» olmadan cephe kurmak fantezisi içinde oyalanırken, Haziran 1968 seçimlerinin gelmesi her iki tarafı da örgüt ve strateji konusunda yeniden düşünmeğe sevketmiştir. Bir süre önce Çankaya gibi semtlerde oyları CHP'ye peşkeş çekmek gibi tavizler verilmesi gerektiğinden söz eden *Türk Solu*, bu defa da gayet kaypak bir ifade ile CHP'yi örgüt olarak desteklemeyeceklerini belirtirken, «*sosyalist adayları aktif tarzda desteklemek*»ten söz etmektedir:

«Her ne kadar CHP merkezin solunda bir siyasi örgüt sayılabilirse de, bu parti kendisinin de açıkça ilan ettiği gibi, bir emekçi sosyalist partisi olmak iddiasında değildir. CHP en devrimci kimliğine büründüğü zaman bile ancak küçük burjuva dönüşümcülüğünü temsil eder. Biz bunu da demokratik devrim aşamasında devrimci bir nitelik olarak kabul ederiz. Ama solunda bir örgüt bulunduğu sürece CHP'yi seçimlerde parti olarak desteklemek, sosyalistler için söz konusu olamaz. Sosyalist olarak küçük burjuva dönüşümcülüğü ile anti-emperyalist cephede güçbirliği kurmak başka şeydir, küçük burjuvazinin kuyruğuna takılmak başka şeydir.

«TİP'i Türkiye'de sosyalist birikimi eksiksiz temsil eden gerçek sosyalist siyasi örgüt payesine yükseltmek yolunda çabalar esirgenmemelidir. Bu iş, bütün sosyalistlerin işidir... TİP içindeki sosyalist unsurlar, önümüzdeki tarihi aşamada her zaman ve her durumda Türkiye'nin sosyalist akımının temel dayanaklarından biri sayılmalıdır.

«Seçimlerde davranışımız, adayları pasif değil, aktif bir tarzda desteklemek davranışı olmalıdır. Seçim zamanı, sosyalist eyleme hız verme zamanıdır.»[27]

Buna karşılık, MDD'cilerin yoğun saldırıları karşısında hayli bunalan TİP'in bazı yetkililerinde strateji konusunda tereddütler uyanmış, seçimlerden kısa bir süre önce Akşam Gazetesi'nde yazdığı yazıda TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan, seçimde oy oranını yüzde 6'nın üzerine çıkaramadıkları takdirde «*strateji ve taktiği*» yeniden gözden geçirmek zorunda kalacaklarını açıklamıştır.

Ne var ki, seçimlerde TİP'in oy oranı yüzde 5,17'nin üzerine çıkamamış, buna rağmen, TİP merkez kliği özeleştiri yapmak gereğini dahi duymamış, Çetin Altan seçimden önce yazdıklarını adeta unutarak «*strateji değişikliği*»nin lafını dahi etmemiş, buna karşılık Avbar, bu konudaki bir soruya cevaben, strateji değişikliği düşüncesini reddetmiştir:

«Sosyalizm artık sayıları onlar hanesini aşmayan bir avuç insanın aralarında tartıştıkları bir konu olmaktan çık-

---

[26] **Türk Solu**, 14.5.1968

[27] **Mihri Belli**, Türk Solu, 14.5.1968

mıştır. Amerikan emperyalizminin ve onun yerli ortaklarının büyümesini korkuyla izledikleri ulusal bir akım haline gelmiştir. Bu sonucu nisbeten kısa bir zamanda elde ettik. Bizi başarıya götüren strateji ve taktiğimizde bir değişiklik yapmayı düşünmüyoruz.»[28]

«*Sınıfsal bir akım*» olan sosyalizmi «*ulusal akım*» olarak niteleyen ve herhalde anti-emperyalist akım ile sosyalist akımı birbirine karıştıran Aybar'ın nasıl bir kavram karışıklığı içerisinde bulunduğunu bu sözler belgelemektedir.

Buna karşılık, seçim sonuçları üzerine Mihri Belli, oldukça doğru bir yorum getirmiştir:

«Hayal kırıklığının gereği yoktur. Sosyalist akımın güçlenmesi, karşı güçlerin sınırlamalarına tabi olarak pek özel şartlarda kurulan ve varlığını sürdüren bir örgütün pek de demokratik tarzda yürütülmeyen şu yada bu seçimde aldığı oy sayısı ile ölçülemez. Türkiye'de emekçi dört yılda bir kere seçim sandığına gider, oyunu kullanır. Sandığa oy atmak 1-2 dakikalık eylemdir. Ama emekçiye dört yılın geri kalan kısmında bilinçli bir emekçi olarak ne yapması gerektiğini bütün ayrıntılarıyla anlatmak görevini taşımaktayız. Bunu yapabildiğimiz ölçüdedir ki, sosyalist sıfatını taşımağa hak kazanacağız.»[29]

tip yöneticileri pasifizmin pençesinde

Hiç şüphesiz, bir sosyalist partinin başarısını sadece seçimlerde elde ettiği sonuçlarla değerlendirmek mümkün değildir. Parlamenter mücadele, bir sosyalist partinin çeşitli mücadele araçlarından biridir, ama tek araç değildir. Bir sosyalist partinin başarısı için tek ölçüt, bilimsel sosyalizmin ilkelerine göre çalışır olması, üyelerinin işçi sınıfı ideolojisini ve devrimci teoriyi tam anlamıyla öğrenmiş bulunması ve teoriyi pratiğe geçirebilecek hale gelmesidir. Fakat, *ANT Haftalık Dergi* de, soldaki tek örgüt olan TİP'i seçimlerde «*Ezildiğin yeter, davran artık*», «*Sömürüye paydos, kendine oy ver*», «*Sosyalistler sandık başına*» gibi sloganlarla desteklerken, mücadelenin öteki yönlerine o zamana kadar gereken ağırlığı vermemiş, bunun sonucundadır ki, partinin oy oranındaki yüzde 2,84'lük bir artışı «*Türkiye Sola Açılıyor*» diye değerlendirmiştir. *ANT*, bu değerlendirmelerde de, «*emekçi partisi*» TİP'i bir sosyalist parti şeklinde kabul etmek ve sosyalist hareketin başarısını parlamentarist mücadele alanındaki gelişmelerle değerlendirmek hatası içindedir[30]. Ancak, 1968 yazından itibaren ANT, sosyalist mücadelenin diğer yöntemlerine de, gerek dergide, gerekse yayınladığı kitaplarında dünya devrimci pratiğinden ve halk savaşlarından örnekler göstererek büyük ağırlık vermiş ve parti yönetiminin pasifizmine şiddetle karşı çıkmıştır.

Devrimci gençliği ta Birinci Büyük Kongre'den beri karşısına almış bulunan TİP yönetici kliği, Vedat Demircioğlu'nun öldürülmesiyle sonuçlanan 6. Filo'ya karşı gençlik direnişi ile bozuk eğitim düzenine karşı girişilen üniversite boykot ve işgalleri sırasında tam anlamıyla pa-

(28) **ANT**, «Aybar'ın Özel Demeci», 2.7.1968
(29) **Mihri Belli**, 11.6.1968
(30) **ANT**, 11.6.1968, S. 76

sifist bir tutum takınarak, hatta «*aman faşizm gelir*» gerekçesiyle boykot ve eylem kıncılığı yaparak gençlikten tamamen kopmuşlardır. Bu durumdan, Genel Başkan Mehmet Ali Aybar kadar, o sırada yönetimde bulunan Genel Sekreter Nihat Sargın, Behice Boran ve özellikle gençlik işlerini yürütmekle görevli Merkez Yürütme Kurulu üyesi Prof. Sadun Aren'in dahil oiduğu bütün TIP yöneticileri de sorumludurlar. Parti yöneticilerinin, parti disiplini uygulayarak TİP'li gençleri ve TİP'e yandaş FKF yöneticilerini de pasifizme zorlamaları, birçok militan gencin gençlik eylemlerinin dışına düşmesine sebep olmuştur.

Bu arada TİP'i artık iyiden iyiye yok saymaya başlayan MDD'ciler, Devrimci Güç Birliği'ne bağlı olarak Demokratik Devrim Derneği ve İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği gibi örgütlerde toplanarak milli demokratik devrim görüşünü kadrolaştırma çalışmalarını genişletmişlerdir. Ancak kendilerinin de zaman zaman teslim ettikleri gibi «*Türkiye'deki sosyalist birikimi ve birçok sosyalisti bünyesinde bulunduran*» TİP'i karşıya almak, buna karşılık ortanın soluna karşı daha müsamahakar bir tavır takınmak, hatta Ecevit'e olağanüstü umut bağlamak, örgüte bağlı TİP'lilerle DDD, İPSD ve Dev Güç'te toplanan MDD'ciler arasında bütün köprülerin atılmasına sebep olmuştur.

bir yandan revizyonizm bir yandan kuyrukçuluk

Bu uçurum, 1968 yazından itibaren Aybar'ın revizyonizm yolunda, MDD'nin ilk teorisyenlerinin ise küçük burjuvazi kuyrukçuluğu yolunda daha büyük mesafeler almalarına yolaçmıştır.

Aybar, 1968 Temmuz'unda Beşiktaş İlçe Kongresi'nde yaptığı konuşmada bilimsel sosyalizmin yolunda değil Romanya'ların, Yugoslavya'ların, Çekoslovakya'ların yolunda olduğunu açıkseçik ilan etmektedir:

«Polonya'lı gençler, Çekoslovakya'lı gençler, Yugoslav gençler, merkezi bürokratik, ceberrut yönetime karşı başkaldırıyorlar, hürriyetçi bir sosyalizm istiyorlar. Yöneticilerin gerçek seçimle işbaşına gelip düşmeleri, kuvvetler ayrılığı, hukuka bağlı devlet, yargı bağımsızlığı ve denetı, kişisel temel hakların dokunulmazlığı, anayasa mahkemesi, danıştay, basın özgürlüğü, sendikal özgürlükler çok parti rejimi, muhalefetin hakları, referandum gibi vatandaşı iktidarın keyfiliğine karşı koruyan müesseseler, burjuva düzeni ile beraber çöp tenekesine atılacak şeyler değildir. Temsili demokrasi rejimini doğrudan demokrasi ile bağdaştırarak yeni müesseselerle sosyalist demokrasinin özgürcü esaslar üzerine kurulması gerektir. Romanya'ların, Çekoslovakya'ların, Yugoslavya'ların çoğalması, Sovyetler Birliği'ni öteki sosyalist devletlerle ergeç eşit ilişkiler kurmağa yanaştıracaktır.»(31)

«Bütün dünya işçileri birleşiniz. Veya dünya işçileri birdir demek yanlıştır. İşçilerin vatanı vardır ve çok şükür ki vardır. Ve biz böyle vatanı olan bir sosyalizm kuracağız.»(32)

Buna karşılık MDD'ciler, Ecevit'in sık sık aşırı sola çatmasına, NATO'ya açıkseçik karşı çıkamamasına rağmen, ortanın solu hareketinden hâlâ umutla söz edebilmekte, demagoji yaparak bu küçük burjuva akımını sol kamuoyunda muteber kılmağa çalışmaktadırlar.

(31) **TİP HABERLERİ, Ağustos 1968**
(32) **Türk Solu, 30.7.1968**

Nitekim devrimci gençlerin, sosyalist yazarların arka arkaya tutuklanması, *Ulus* Gazetesi'nin «*TİP memleketin varlığı ile oynamaktadır. Buna son vermezse çok vahim olaylarla karşılaşacaktır*» tehditlerini savurması üzerine Ant Dergisi'nde «*Kavga artık çok keskin çizgilerle ortaya çıkmıştır. Bir yanda anti-emperyalist ve sosyalist güçler, öteyanda emperyalizmin ücretli uşakları ve onların ümmetçi sloganlarla sokağa sürdüğü aldatılmış kitleler. Savcısı ile, polisi ile, zorbası ile hep «sol»a saldırıyorlar. Hatta bazı solcularımızın umut bağladıkları ortanın solcuları bile... TİP'i ile, çeşitli örgütleri ile, yayın organları ile, bütün solun varlığı üzerine verilen bir ölüm kalım kavgası bu. Sosyalistlerin kısır çekişmelerle kaybedecek zamanı yoktur artık. Zaman emperyalizme ve faşizme karşı omuz omuza kavga zamanıdır artık.*»[33] şeklinde yapılan çağrıya Türk Solu'nun cevabı tam bir demagoji örneğidir:

«Bu demek değildir ki, tüm ortanın solu NATO dostu, Amerikan dostu kesilmiştir, CHP'deki Ecevit taraftarlarını ve onların solunda olan unsurları tam karşımızdakilerden doğal olarak ayıracağız. Mevcut siyasi partilerimizin devrimci sınıfla karşı devrimci sınıfları temsil eder biçimde örgütlenmemiş olduğu gerçeğini gözden ırak tutmamak gerekir. Bu hedeflerin doğru saptanması, bir başka deyimle emperyalizm ve işbirlikçilerinin tecridi için zorunludur.»[34]

Oysa, *Türk Solu*'nun siyasi partileri devrimci sınıfları temsil eder biçimde örgütlenmemiş olduğunu belirttiği sayıda Mihri Belli, CHP'yi, demokratik devrimin ve hatta sosyalist devrimin temel güçlerinden saydığı «*aslî sivil aydın zümrenin tarihi siyasi örgütü*» olarak niteleyebilmektedir[35].

Yayın organlarındaki bu ortanın soluna yatkın tutum, 1968 Ağustos'unda 67 MDD'cinin partiden ihraç edilmesine karşı parti tabanında herhangi bir tepki gösterilmemesi sonucunu doğurmuştur.

demokratik devrimde önderliği kim yapacak?

Ancak MDD'nin ilk teorisyenlerinin tam bir liberalizm içerisinde devrimci teoriye ve ilkelere hiç aldırış etmeden akıllarına estiğince fetva verdikleri, hatta küçük burjuva bürokrasisine devrimin önderliğini teslim ettikleri sırada, bazı genç bilimadamarının MDD safarına katılmaları, tartışmalara daha bilimsel bir nitelik kazandırmıştır. Örneğin Şahin Apay, «*kapitalist olmayan yol*» ile «*milli demokratik devrim*» tezlerini incelediği bir yazısında MDD için işçi sınıfının örgütünün ve ideolojisinin öncülüğünü şart koşmaktadır:

«BİRİNCİ TEZ: Siyasi bağımsızlık kazanan Asya, Afrika ülkelerinde sanayileşme olmadığından ve işçi sınıfı gelişmediğinden, «işçileri, köylüleri, küçük burjuvaziyi ve milli burjuvaziyi içine alan milli demokratik cephenin» öncülüğünü «devrimci demokratlar», yani «milliyetçi aydınlar ve subaylar» yapacaklardır. Zamanla bir işçi sınıfı iktidarı alternatifi doğacak, güç kazanacaktır En büyük yardımcıları

(33) **Doğan Özgüden**, Ant, 6.8.1968
(34) **Türk Solu**, 13.8.1968
(35) **Mihri Belli**, Türk Solu, 13.8.1968

sosyalist ülkelerdir. Kapitalist gelişme aşamasını atlayarak sosyalizme geçiş yoludur.

«İKİNCİ TEZ: Buna karşılık, milli demokratik devrimde bütün mesele siyasi iktidar meselesidir ve milli demokratik devrim, işçi sınıfının örgütünün ve ideolojisinin öncülüğündedir. İşçi sınıfının köylülere önderlik edebilmesiyle ve ancak işçi - köylü ittifakı temeli üzerinde ikinci ittifakı -milli cephenin emekçi olmayan kesimleriyle ittifakı- kurmak ve geniş bir birleşik cephe meydana getirmek mümkündür.»(36)

Buna karşılık Mihri Belli, MDD'de önderliği gayet rahatlıkla küçük burjuva bürokrasisine teslim edebilmektedir:

«MDD'de kim öncülük edecektir? Bu devrim hangi gücün hegemonyası altında gerçekleşecektir? Toplumda en devrimci güç olan emekçilerin hegemonyası altında bir demokratik devrim hareketi elbetteki devrimin sonuna kadar vardırılması için bir güvencedir, ama hegemonya iddiacılıkla, polemikle sağlanamaz. Öncülüğü en güçlü olan elde eder. Öncülük istiyorsak güçlenelim. Ama demokratik devrim hareketi küçük burjuva bürokrasisinin önderliğinde olsa bile, hepimizin görevi, olanca içtenliğimizle devrimin saflarında yerimizi almaktır.»(37)

Bu sırada TİP'in tabanında devrimci mücadeleye başkoymuş nice sosyalistler, partiye getirmesini sağlamak vuçturmak ve tarihi görevini yerine getirmesini sağlamak için savaşmaktadırlar. Örneğin TİP'in İstanbul İl Kongresi'nde, üyeler, haysiyet divanlarının parti içinde eleştiri yapmak cesaretini kıracak şekilde çalıştırılmasını, üst kademe yöneticilerinin tabanla temas etmemelerini, parti içinde emekçilerin eğitiminde yetersiz kalınmasını, gençliğin örgütlendirilmemesini, seçimlerde aday listelerinin başına merkezden tayinler yapılmasını, köylü ve küçük burjuvazinin sorunlarıyla yeterince meşgul olunmamasını sert biçimde eleştirmişler, üst kademelerin asla dikkate almadığı somut eylem önerileri sunmuşlardır. Aynı muhalefet çıkışları, daha sonra yapılan TİP olağan(38) ve olağanüstü kongrelerinde de görülmüştür(39). Böyle bir ortamda TİP'i tamamen defterden silerek meydanı küçük burjuva bürokrasisine bırakmak, onun önderliğine teslim olmak, küçük burjuva kuyrukçuluğunun yazılı belgesidir.

Aydınlık Dergisi'nin çıkmasıyla birlikte daha değişik bir yapı kazanan ve MDD hareketinin ilk teorisyenlerinin hatalarına henüz ortak olmamış, ama bir dönem sonra yer yer aynı hatalara düşecek olan yeni isimlerin katıldığı MDD muhalefetinin bu döneme kadar sürdürdüğü mücadelede de içine düştüğü hataları noktalamak gerekir:

mdd muhalefetinin ilk dönemde hataları

MDD muhalefeti çok hazırlıksız ortaya çıkmıştır. Muhalefet ortaya çıkışında kesin ilkeler etrafında değil, kişilere, özellikle merkez kliğine ve Aybar'a duyulan tepki etrafında birleşmiştir. Bir iki teorisyen harekete damgasını vurmuş ve bu durum hatalı görüşlerin dahi hiçbir eleştiriye tabi tutulmadan benimsenip sürdürülmesine yol açmıştır. Hareket ilk çıkışıyla subjektif temellidir ve ge-

(36) Şahin Alpay, Türk Solu, 1.10.1968
(37) Mihri Belli, Türk Solu, 8.10 1968
(38) ANT, «İşçi Partisi'nde Taban Dedi ki», 19.11.1968
(39) ANT, 31.12.1968 - 7 1 1969

niş bir eklektik yapıya sahiptir. Çoklukla önemli olan bazı doğru görüşler ortaya atılmış, ama, istim arkadan gelsin düşüncesiyle gerekli bilimsel temellendirmeler sonradan eklenmek istenmiştir. Bu anlamda muhalefet hiçbir zaman bütünsel bir eleştiri getirememiştir. Sosyalizmin temel kitaplarının yeni yayınlanmağa başladığı bu dönemde her okunan yeni kitap ile, her çevrilen yeni eser ile yeni bilgiler aktarılmıştır. Bu muhalefet saflarında değişik görüşlerin temellenmesine yolaçmış, MDD saflarında tam anlamıyla liberalizm ve ilkesizlik hakim olmuştur.

Muhalefet en acil görevimiz olan örgütlenme meselesini hep bir yana iterek «*güçbirliği*» meselesini gündem maddesi yapmış, güçbirliği içinde proletaryanın egemenliğine tam anlamıyla sahip çıkmadan, hatta bazen reddederek küçük burjuva kuyrukçuluğunu sürdürmüştür. Marksist teori ve pratiğin ışığında kemalizmin bir eleştirisini yapmadan kemalizm üzerine zorlamalara girişmiş, ideolojik mücadelede kemalizmi gerçek yerine oturtamamıştır.

MDD muhalefeti TİP üzerine ciddi bir eleştiri ile ortaya çıkamamıştır. Bölükpörçük eleştiriler arasında TİP program ve tüzüğü ciddi olarak ele alınıp işlenmemiş, ideolojik mücadele somut olarak parti tabanını da bilimsel sosyalist ilkeler etrafında kazanacak bir şekilde program üzerinde geliştirilmemiştir. Muhalefet, TİP'i gerçek yerine oturtamadığından, proletaryanın gerçek örgütünün ne olduğunu açık bir şekilde ortaya koyamadığından, o günkü yapısı ile demokratik merkeziyetçiliğin söz konusu olamayacağı bir partide demokratik merkeziyetçiliği zamansız olarak savunmuştur. Disiplin konusunda da muhalefet aynı ütopik davranışı sürdürmüştür. Üstelik muhalefet çok kullandığı disiplin sözcüğü adına disiplinsizlik yapmış, ve disiplinsizlik yaparken ve parti dışına atılırken tam Mehmet Ali Aybar'ın istediği gibi davranmış ve parti tabanına «*parti yıkıcısı*» gibi gösterilmelerine yolaçan bir tutuma düşmüştür. Muhalefetin Demokratik Devrim Derneği ve İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği gibi kuruluşlarla parti dışında örgütlenmeye gitmesi, yönetici kliğin bunları «*parti düşmanı*» ilan etmesinde önemli bir etken olmuştur. Muhalefet parti dışına düşünce, ister istemez meşruluk aramak durumunda kalmış ve küçük burjuvaların peşine takılmada bu meşruluk arama zorunluluğu önemli bir neden olmuştur.

Muhalefet hareketini sürdürenler, yanlış ilkeleri, bilimsel sosyalizmden sapmaları eleştirmekle beraber, esas olarak yanlış ilkeleri yıkmak üzere kişileri yıkma yöntemini sürdürmüşler, kişiler yıkılınca herşeyin düzeleceğini ummuşlardır.

MDD hareketi, parti kitlesine saygı göstermeme, bilgiçlik taslama, ideolojik tartışmalar sırasında entellektüel aşağılamaya girişme, partililerin bazı devrimci eylemlerini küçümseme, acelecilikle enine boyuna tartışmadan ve incelemeden parti üyeleri arasında oportunist, muhbir ve ajan suçlamalarını yapma ve zaman zaman parti kitlesi arasında şiddete başvurma istekleri gibi yanlış eğilimlerle parti kitlesinin büyük kısmından kopmuştur. Ayrıca, şiddeti esas alan küçük burjuva unsurlar yetersiz ideolojik seviyeleriyle *hiçbir eğitime tabi tutulmadan MDD kadrola-*

rına kabul edilmiştir. Muhalefet, çok sözünü ettiği eleştiri ve özeleştiri ilkelerini işletmemiş, özeleştiriyi günah çıkarma, eleştiriyi suçlama olarak ele almış ve hiçbir zaman gerçek bir özeleştiri yapmamıştır.

aren-boran-sargın'ın soraki muhalefeti

MDD muhalefeti geniş parti kitlesinden tecrit olurken 1968 yazında parti içinde yeni bir muhalefet hareketi patlak vermiştir. TİP Merkez Yürütme Kurulu'nun 5 üyesi, Sadun Aren, Nihat Sargın, Behice Boran, Minnetullah Haydaroğlu ve Şaban Erik tarafından Aybar'ın tutumu üzerine verilen bir önergeyle resmen başlayan bu yeni muhalefet hareketinin görünürdeki nedeni, genel başkanın Çekoslovakya olaylarından sonra verdiği bilimsel sosyalizme aykırı demeçlerdir. Gerçekten de, Çekoslovakya olaylarından sonra Aybar'ın gittikçe revizyonizme daha fazla açılan, *«hürriyetçi sosyalizm»*, *«Türkiye'ye özgü sosyalizm»*, *«insan yüzlü sosyalizm»* gibi yozlaştırıcı kavramlarla geliştirilen tutumu, sosyalist kamuoyunda zaman zaman tepkiyle karşılanmış, özel konuşmalarda sık sık eleştiri konusu yapılmıştır. Ancak, bu yozlaştırıcı tutumda Aybar yalnız da değildir. Örneğin «hürriyetçi sosyalizm» görüşünü bir Sadun Aren'in yıllarca önce Yön'de dile getirdiği bilinmektedir. Çekoslovakya olaylarından hemen sonra Behice Boran'ın Milliyet Gazetesi'nde yazdığı yazılar da aynı espiridedir. Kaldı ki, Behice Boran'ın o sıralarda yayınlanmış bulunan *«Türkiye ve Sosyalizm Sorunları»* isimli kitapta, Türkiye sosyalist hareketi bilimsel sosyalist özünden tamamen farklı değerlendirilmekte, sınıfsal bir hareket olarak değil, bir halk hareketi olarak konulmaktadır:

«Türkiye'de sosyalist hareket, Batıdakinden, sanayileşmiş memleketlerinkinden önemli bir fark göstermektedir. Sosyalizm elbette ki işçi sınıfının bilimsel ideolojisidir. Batıda sanayileşme ile beraber işçi sınıfının meydana gelişi ve güçlenişi sonucu doğmuştur. Onun için başlangıçtan itibaren işçi sınıfı sosyalist hareketin temeli olmuştur. Daha sonra tarım işçileri, fakir köylüler, sanayi işçilerinin müttefiki olarak görülmüş ve işçilerle köylülerin işbirliği zorunluğu ortaya atılmış ve savunulmuştur... Kısacası, önce sınıf ayrımları üzerinde kesinlikle durulmuş, sanayi işçileri sınıfı temel alınmış, sonra bu sınıfın müttefiki ve yardımcıları olarak öbür sınıflar üzerinde durularak bir cephe birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Türkiye'de ise, sosyalist hareket işçi-emekçi sınıfların birleşik hareketi olarak gelişmektedir.

«Türkiye'nin özel şartlarında ve hareketin bugünkü safhasında önemli olan, emekçi sınıflar arasındaki ayrımlar ve özelliklerden çok, bunları birleştiren noktadır; yani, hepsinin yabancı ve yerli sermayeci egemen sınıflar tarafından sömürülmeleri, emeklerinin karşılığını alamamaları, çok düşük seviyede yaşamaya mahkum bırakılmış olmaları, hor görülmeleridir. Türkiye'de sanayileşme, içten fonksiyonel farklılaşma ve işbölümü ilerledikçe, emekçi sınıflar arasındaki ayrımlar daha belirgin olacaktır. Türkiye İşçi Partisi bunu bilmektedir ve programını ve politikasını ona göre ayarlamıştır.»[40]

Genel Sekreter Dr. Nihat Sargın ise, son ana kadar Aybar'ın bütün icraatının sorumluluğuna harfi harfine ka-

[40] **Behice Boran**, «Türkiye ve Sosyalizm Sorunları», Gün Yayınları, s. 68 - 69

tılmıştır. O kadar ki, Aybar'ın Çekoslovakya Olayları ile ilgili görüşü, Nihat Sargın'ın sahibi ve sorumlu müdürü göründüğü TİP Haberleri'nde «*Çekoslovak Olayları Karşında TİP'in Görüşü*» başlığıyla sunulmuştu.[41]

Aybar ile böylesine bir tamamlaşma içinde bulunan kişilerin «*hürriyetçi sosyalizm*»i, «*Çekoslovak olayları yorumu*»nu bahane ederek karşı çıkmalarının ardında başka nedenler yatmaktadır. Bu nedenlerin başında, partinin parlamentarist çizgisinin, Haziran 1968 seçimlerinde iflas etmesi, üstelik «*milli bakiye*» sisteminin kaldırılması nedeniyle tekrar parlamentoya girme ihtimalinin çok zayıflamış olması gelmektedir. Bu sübjektif nedenler, «*teorik eğitimin yasaklanması*», «*devrimci kitapların okutturulmaması*», «*devrimci gençliğe cephe alınması*», «*pasifizm*» gibi genel merkezin hatalarına karşı parti tabanında meydana gelen tepkiyle birleşince, Çekoslovakya olayları bir vesile sayılmış, tum sorumluluğu Aybar'ın sırtına yıkarak parti içindeki yeni ve güçlü muhalefet potansiyeline sahip çıkmak düşüncesiyle zoraki bir muhalefete başlanmıştır. Zoraki muhalefet hareketi, genel merkezin populist, pasifist, parlamentarist tutumuna tepki gösteren, ancak küçük burjuvazinin dümensuyundaki MDD'cilerin «*parti aleyhtarı*» tutumunu da tasvip etmeyen parti kitlesinde derhal destek bulmuş ve TİP'in Olağan Üçüncü Büyük Kongresi Aybar ile zoraki Aren - Boran - Sargın muhalefeti arasında söz düellosuna sahne olmuştur. Ne var ki, bu söz düelloları da, partinin gerçek sorunlarına eğilmekten uzakta, biçimsel çekişmeler olmaktan öteye gidememiştir. Çelişkilerle, eksikliklerle dolu olan, olayların gerisinde kalan TİP programına her iki tarafın birden, hatta MDD'cilerin bile sahip çıkması, çatışmanın ne kadar yuzeyde kaldığını kanıtlamaktadır.

çözüm getirmeyen hareket ve öneriler

Hele hele, partinin içinde bulunduğu çıkmazın asıl nedeni, bir «*kitle partisi*» yapısında olduğu halde bir «*işçi sınıfı partisi*» gibi görülmek istenmesi, partiyi «*işçi sınıfı partisi*» kılmak yolunda da hiçbir çaba sarfedilmemesi iken, tüzük ve program kördüğümünü çözmeden partinin sorunlarını açıklığa kavuşturmak herhalde beklenemezdi Ne kadar iyi niyetli olursa olsun, partiyi bir «*kitle partisi*» olarak kabul ettiği sabit olan Behice Boran'ın Büyük Kongre'de «*Mutlaka bilinçli, sosyalizmi bilen, faal, militan bir parti teşkilat kadrosuna ihtiyacımız vardır. Parti öyle bir döneme gelmiştir ki, bundan sonra bu genişleme halinde gelişen büyümeyi derinlemesine geliştirmek lazımdır. Bunun için de parti teşkilatının eğitimine, bilinçlendirilmesine, militan bir kadro haline getirilmesine çok önem vermek lazımdır*»[42] şeklindeki sözleri hiçbir zaman uygulanamayacak ve bir temenni olmaktan ileri gidemeyecekti. Nitekim, daha sonra Emek'çilerin iktidarında geçen bir yıla yakın zaman, parti işçi sınıfı partisi niteliğine kavuşturulmadan bu temennilerin gerçekleştirilemeyeceğini kanıtlamıştır.

(41) **TİP HABERLERİ**, Eylül 1968
(42) **ANT**, «Behice Boran'ın Konuşması», 19.11.1968

Olağan kongreden sonra partide istikrarın sağlanamaması ve zaman zaman ilçe ve il binalarının Aren - Boran muhalefetinin temsilcileri tarafından işgaline kadar varan çatışmaların sürüp gitmesi üzerine aradan iki ay geçmeden tekrar bir olağanüstü kongre toplamak zorunluluğu doğmuştur. Görüşlerinde, önerilerinde hiçbir değişiklik yapmayan iki klik için bu ikinci büyük kongre de, kişisel bir hesaplaşma olmaktan öteye gidememiştir.

Bu arada hiçbir fraksiyona bağlı olmayan bazı teşkilat temsilcileri parti çıkmazına, *ANT* tarafından da desteklenen ve *«üçüncü yol»* adı da verilen bir *«çağrı»* ile çözüm getirmeye teşebbüs etmişlerdir:

«Şimdiye kadar biçimsel örgütlenme yapan parti, artık derinlemesine örgütlenmeye geçmek ve sosyalist bilince sahip militan üyeler yetiştirmek zorundadır. Parti yönetiminde bürokrat sendikacıların hegemonya kurmalarına yolaçan tüzük hükümleri değiştirilmelidir. Kritik ve otokritik müesseseleri harekete geçirilerek parti içi demokrasi sağlanmalıdır. Genel Başkanın merkez yürütme kurulunca, merkez yürütme kurulunun genel yönetim kurulunca denetlenmesini sağlayacak ve genel başkanın sorumlu bulunduğu kurullara danışmadan görüş açıklamasını önleyecek tüzük değişiklikleri yapılmalıdır. Bilimsel şekilde merkezden planlanan ve militan üyeler yetiştirilmesi amacını güden bir eğitim programı uygulanmalıdır. Bilim kurulunun tam bir bilimsel bağımsızlık içinde çalışması sağlanmalıdır. Parti programının sosyalist bir parti programı haline getirilmesi için çalışmalara başlanmalıdır. Gençlik örgütleri ve sendikalar gibi yandaş kuruluşların desteğini kazanmak için süratle harekete geçilmelidir.»(43)

Ancak bu çağrı da sorunun özüne inememiş, partiyi mevcut yapısıyla sosyalist parti olarak kabul etmiş, gerek partinin işçi sınıfı partisi haline dönüştürülmesi, gerekse devrimci strateji konusunda bir öneri getiremediği için biçimsel planda kalmışur. Bu *«çağrı»* hareketi ve daha sonra girişilen benzeri teşebbüsler, yetersiz iyi niyet gösterileri olmaktan başka bir sonuca ulaşamamıştır.

Kongrede önerilen tüzük değişiklikleri ise, partiyi sınıf partisi haline getirmeden *«sosyalist»* olarak nitelemeyi öngördüğü için kargaşayı daha da artırmıştır. Evvelce *«sosyalist»* kelimesi hiç geçmeyen tüzüğün amaç ve karakter maddesi, olağanüstü kongre kararıyla şu şekli almıştır: *«TİP, Türkiye işçi sınıfının ve onun tarihi ve bilime dayanan demokratik önderliği etrafında toplanmış, onunla kader birliğinin bilinç ve mutluluğuna varmış bütün emekçi sınıf ve tabakaların (....) kanun yolundan iktidara yürüyen, demokratik bağımsız, sosyalist siyasal örgütüdür.»* Bir «kitle partisi»ne «sosyalist» nitelik verilmek suretiyle «sosyalizm» anlayışının yozlaştırılması kongrenin oybirliğiyle tescil edilmiştir.

mdd'cilerin tip konusundaki tutarsızlıkları

Gariptir ki, TİP içinde patlak veren bu çatışmalar sırasında MDD'ciler de, MDD hareketinde küçük burjuva bürokrasisinin önderliğine teslim olduklarını bir an için unutarak, birdenbire TİP'le ilgili kesilmişler, hatta TİP'i *«sosyalist parti»* olarak kabul edip «Birbirine girmiş olan

(43) **ANT, 10.12.1968**

TİP yönetici kliğinin güttüğü amacın ne olduğu anlaşılmıştır. Bunların yaptığı şey, *TİP'in sosyalist kimliğine* son vermektir. TİP yıkıcılarına engel olalım»[44] şeklinde manşetler atabilmişlerdir. Bir kitle partisini «sosyalist parti» saymak abartması, Türk Solu'nun daha sonraki sayılarında da görülmektedir.

«TİP'in uzun süre statükocu, oportünist Aybar kliğinin tahakkümü altında kalması, bu partinin bir sosyalist siyasi örgüt olarak kimliğini yitirmesi olur.»[45]

Ancak Olağan Kongre'de bir iki delegenin konuşması dışında grup niteliğinde görünmeyen MDD'ciler, Olağanüstü Büyük Kongre'ye ayrı bir «*çağrı*» ve ayrı bir «*aday listesi*» ile katılmışlardır.

DÖB Başkanı Deniz Gezmiş, İPSD'den Dr. Hikmet Kıvılcımlı ve Prof. İsmet Sungurbey, DDD'den Şevki Akşit ve YİS'ten Osman Sercan ile Sadık Göksu'nun imzasını taşıyan «çağrı»da kongrede kendi görüşleri kabul edilmediği takdirde yeni bir sosyalist parti kurmaktan söz edilmektedir:

«Partimiz içinde bulunduğu bugünkü durumdan yine de kurtulamazsa, ve bu yolda artık hiçbir umut kalmazsa, parti içi ve parti dışı gerçek sosyalistlerin katılacağı bir sosyalist kurultayın sonucunda gereğinde sosyalizmi temsil yeteneğine sahip olan bir örgüte gitmek, her devrimci için görev olacaktır.»[46]

Ancak MDD'ci muhalefet öylesine tutarsızlıklar ve çelişkiler içerisindedir ki, söz konusu grup görüşlerinden hiçbirini kongreye kabul ettiremediği ve yönetim seçimlerinde sadece 10 oy alabildiği halde, bu tutarsız sosyalist kurultay yada sosyalist örgüt önerisinin sözü bir daha edilmemiş, üstelik bir sonraki sayıda *Türk Solu* tevil yoluna saparak yine TİP'in savunucusu kesilmiştir. Tabii bu 180 derecelik dönüş yapılırken, Devrimci Grup hareketine katılanlardan bazılarının «*baltalayıcı*», «*bölücü*» olarak kralanıp reddedilmesi de ihmal olunmamıştır:

«Hiç şüphe yok ki, olup bittilerden kaçınarak, bütün sosyalist çevrelerin katılacağı hazırlık çalışmalarından sonra, bir «sosyalist şûra»nın toplanması ve Türkiye'de sosyalist akımın temel ilkelerini saptaması iyi olur. Ancak «sosyalist şura toplansın» sloganı, «TİP yıkılmalıdır!» sloganıyla aynı solukta ileri sürülürse, biz böyle bir şuraya kesin olarak karşıyız. Devrimci Grup, sağ oportunizm şeklinde belirmiş olsun, yada kendisine sözde «sol» bir görünüş vermiş bulunsun, Türkiye'deki biricik sosyalist siyasi örgütü yıkmak yolunda her çabaya karşı dikilmektedir.»[47]

Esasen bir önceki sayıda da, bir yandan «*sosyalist şura ve yeni sosyalist örgüt*» önerisi yayınlanırken, diğer bir sayfada da TİP'i yükseltmekten söz edilmişti:

«Kim bilim ve Türkiye'nin gerçekleri ışığında TİP'i şartların elverdiği ölçüde adına layık, emekçilerin sosyalist örgütü payesine yükseltme işine dört elle sarılırsa, böylesi herkesin güven ve saygısına hak kazanmış olacaktır.»[48]

Bunun nasıl olacağı da, ondan bir önceki sayıda açıklanmıştı:

«TİP elbette ki, sınırlı özgürlüğün etkisinde kaldığı ölçüde gerçek bir sosyalist parti olmak niteliğinden uzaklaşa-

---

(44) **Türk Solu, 5.11.1968**
(45) **Türk Solu, 26.11.1968**
(46) **Türk Solu, 31.12.1968**
(47) **Türk Solu, 7 1 1969**
(48) **Türk Solu, 31 12.1968**

caktır. İçinde bulunduğumuz dönemde söz konusu olan, kusursuz bir örgüt kurmak değil, mümkün olduğu kadar az kusurlu bir sosyalist örgüt kurmak, giderek kusurları düzeltmektir. Sosyalist örgütün karşısındaki en önemli engel olan sınırlamaları etkisiz kılabilmek için Türkiye'de tam bir demokratik özgürlük ortamının yaratılması uğruna mücadele etmektir.»(49)

Tam bir kargaşa... MDD muhalefeti, TİP'i reddedip sosyalist bir şura vasıtasıyla yeni bir sosyalist örgüt kurmaktan tutun da, TİP'i sosyalist örgüt payesine yükseltmeğe kadar çeşitli öneriler arasında bocalamaktadır. Üstelik, başlangıçta 141. madde gölgesinde sosyalist parti olabileceğini kabul edenleri «icazetli sosyalist» olarak niteleyenler, bu defa 141. madde yürürlükte olduğu için «*mümkün olduğu kadar az kusurlu bir sosyalist örgüt*»e razı olarak çelişmeye düşmektedirler.

Ama çelişme sadece MDD'cilerin çeşitli yazarları ve sözcüleri arasında değildir. TİP konusunda kendi kendisiyle çelişmeye düşen MDD'ciler de vardır. Örneğin Arslan Başer Kafaoğlu, TİP konusunda iki ay ara ile şu yüzde yüz ters yargılara varabilmektedir:

«TİP içinde olanlar ve olacaklar, bizce, bana göre artık önemini kaybetmiştir. Çünkü TİP sosyal fonksiyonunu ve bu fonksiyona uygun bir bünye kazanma şansını kaybetmiştir.»(50)

«TİP bana göre bugün en güçlü bulunduğu bir aşamaya gelmiştir. Yeni fonksiyonuna girme yolundadır. Serbest tartışma yolları parti içinde açılmıştır. Bu hava içinde en uygun lider kadro işbaşına gelecektir.»(51)

Türk Solu'nda çeşitli çelişmelere düşen MDD muhalefeti, Kasım 1968'de çıkarmağa başladığı bir teorik aylık dergi ile, daha bilimsel bir içerik kazanma çabasına girişmiş bulunuyordu. *Aydınlık* ismiyle birlikte bütün geçmiş sosyalist birikime sahip çıkma çabasında olan dergi, 1. sayısında görüşlerini sergilemiştir(52).

aydınlık da «örgütlenme» konusunda yetersiz kalıyor

Dünya Devrimci Hareketi üzerine bütünsel bir anlatım getiren bu açıklama, Türkiye'deki devrimci hareket ve TİP konusunda ise, soyut genellemelerle yetinmiştir. CHP tahlillerinin çok yüzeysel olarak ele alındığı, CHP üzerine iyimser zorlamalara girişildiği ve Türkiye'deki milli burjuvazi meselesine bilimsel bir yaklaşım getirmeden milli burjuvazi üzerine cephe hesapları yapıldığı bu açıklamada proletaryanın öncülüğüne soyut olarak değinilmiş, ama proletaryanın ideolojik, politik, örgütsel ve donanımış gücünün önderliğinden söz edilmemiştir. Bilimsel sosyalizm ışığında eleştirilmeden kemalizm üzerinde zorlamalara girişilmiş, geniş bir şekilde «*milli*» edebiyatı yapılmıştır.

Küçük burjuvazinin kaypak, ikili yapısı noktalanmakla beraber, bundan gerçekçi, pratik sonuçlar çıkarılmamış, «*ordu yardımlaşma kurumu emperyalizmin ortağı haline*

(49) **Z. Emre, Türk Solu, 26.12.1968**
(50) **Arslan Başer Kafaoğlu, Türk Solu, 29.11.1968**
(51) **Arslan Başer Kafaoğlu, Türk Solu, 7.1.1969**
(52) **AYDINLIK, «Dünya, Türkiye ve Devrimci Mücadele», Kasım 1968, S. 1**

getirilmektedir» gibisine çok doğru bir açıklama ile birlikte, hiçbir ayrıma gitmeden asker - sivil bürokrasinin emperyalizm ile çelişme halinde olduğu belirtilmiştir. İktidar meselesine en ufak somut bir açılım getirilmeyen bu yazıda, devrimin kesintisizliği ortaya konmamıştır. Soyut örgütlenme önerilerinin öne sürüldüğü, Türkiye'deki devrimci hareketin tahlil edildiği böylesine önemli bir yazıda, ne gariptir ki, TİP üzerine en ufak bir açıklama yer almamış, örgüt meselesinde somut bir açıklama getirilmemiştir. Kongreler sırasında, Ocak 1969 sayısında yazılan bir yazıda, *«Şunu da belirtelim ki, sosyalist hareketin meselelerinin tüzük ve program değişiklikleriyle halledileceğini ileri süren görüşler üzerinde durmayı gereksiz buluyoruz»*[53] denilerek *Türk Solu*'ndaki tüzük değişikliğini isteyen ortak yazı ile de tam bir çelişmeye düşülmekte, TİP'in varoluşu ve geleceği için büyük önem taşıyan tüzük ve program tartışmaları hatalı bir tutumla hiçe sayılmaktadır.

Aydınlık Dergisi etrafında toplananların örgüt ve TİP hakkındaki görüşleri derginin Aralık 1968 ve Ağustos 1969 sayılarında açıklanmıştır. Kısaca TİP'in kuruluş ortamını anlatan, grupçu bir zorlamayla TİP'in 1965 seçimine kadar anti - emperyalist, anti - feodal bir çizgi izlediğini ve TİP programının bütünüyle bir MDD programı, yani Türkiye'deki bütün milli sınıfların ortak programı olduğunu belirten[54] yazıda, TİP içindeki dört çelişmeden; proleter sosyalizmi -küçük burjuva ilericiliği çelişmesi, yönetici - taban çelişmesi, sendikacı - işçi çelişmesi, işçi-aydın çelişmesinden sözedilmekte, çeşitli doğrular sıralanmakta, üçüncü büyük kongredeki gerçek sosyalistler tanıtılmaktadır. Bu yazıda, *«TİP, sosyalizmin bilimini temel alan emekçileri parti içinde örgütleyip sosyalist kadrolar oluşturma ve bütün milli sınıfları, milli kurtuluş saflarında toplamaya yönelen parti olmalıdır»*[55] hükmüne varılmıştır.

TİP'in *«varoluş ve gelişme»* şartlarının çok yüzeyde ele alındığı ve daha sonra Aydınlık saflarında yer alan bazı eski devrimcilerin partinin ilk döneminde Mehmet Ali Aybar'a yardım ettiği, icazet verdiği gerçeğinin dile getirilmediği bu yazıda yanlış bir analizle parti içi çelişmelerin tohumunun atılmasının Aybar'ın partiye girmesiyle olduğu belirtilmiş, partinin sapmalara düştüğü dönem 1965 olarak gösterilmiş, TİP'in kuruluşunda taşıdığı hatalar ortaya konmamıştır. Parti Programının çok yüzeyde bir eleştirisi yapılmış ve yanlış olarak parti programının *bütünüyle* MDD programı olduğu belirtilmiş, bir işçi sınıfı partisinin asgari programının müttefik sınıf ve tabakaların azami programlarını içereceği gerçeği belirtilmeden bu program *«milli sınıfların ortak programı»* olarak ilan edilmiştir. 1968'e kadar yalnız Aybar-Aren ikilisinin devrimci hareketi saptırdıklarından sözedilmiş, ancak sonradan MDD saflarına katılanların o geçmiş dönemdeki hataları eleştirilmemiştir. Aydınlık olağan kongrede Mehmet Ali Aybar'a eleştiri getirenleri kolay yorumlama ve aceleci tanımlama

(53) **AYDINLIK**, Ocak 1969, S. 3, s. 181
(54) **AYDINLIK**, Aralık 1968, S. 2, s. 93
(55) Aynı dergi, s. 101

ile «*gerçek sosyalist*» ilan etmeğe çalışmış, Aybar'ı eleştiren herkese sahip çıkarak grupçuluğun somut örneklerini vermiştir. Yazıda TİP'in orgüt yapısına en ufak bir eleştiri getirilmemiş, somut örgütlenme planı ve somut hedefler gösterilmemiştir.

Yine örgüt konusunu işleyen Ağustos 1969 tarihli Aydınlık Dergisi'ndeki ortak yazıda da, soyut planda örgütün teorik, ideolojik, öğütsel, stratejik - taktik esasları açıklanmakla beraber, teorik yaklaşım eksik kalmış, örgütsel esas olarak sadece demokratik merkeziyetçilik ele alınmış, somut olarak TİP üyelerinin kimlerden oluşacağı, kadroların nasıl kurulacağı meseleleri derinlemesine incelenmemiştir.

Aydınlık, bugün de sözü edilen «*sosyalist kongre*» meselesini ilk kez Aralık 1969 sayısında ortaya atarak toplanmanın gerekçesini soyut bir biçimde söz etmiştir. «*Sosyalist parti içinde birlik, sosyalizmin ilkeleri etrafında birlik olmalıdır*» gibi çok açık bir doğrunun yanında kimler arasında, ne şekilde, hangi amaçlar etrafında, hangi asgari müşterekler üzerinde bir araya gelineceği belirtilmeden yapılan bu çağrı derginin ocak sayısında da tekrarlanmış, ama pratikte gerçekleşme olanağı bulamamıştır. Yukarıda da açıkladığımız gibi, bu sosyalist kongre çağrıları, MDD saflarında geçici görüş ayrılıklarına yolaçmış, özellikle TİP konusundaki tutumları tam bir tutarsızlığa sürüklenmiştir.

TİP üyeleri üzerinde yapılan ilk ciddi inceleme, parti bilim kurulu tarafından hazırlanıp Doğu Perinçek imzasıyla Aydınlık'ta çıkan bir yazıdır. Bu yazıda, uzun bir inceleme sonunda TİP üyelerinin çoğunluğunun küçük burjuva kökenli olduğu ortaya konulmakta, Doğu Perinçek, sonuç bölümünde «*İşçi sınıfının ideolojik yönden ve üyelerinin yapısı itibariyle saf bir partisi olmalıdır ve olacaktır... İşçi sınıfının ideolojisini benimsemiş sosyalist işçi partileri, üyeleri içinde işçi sınıfının güçlü bir çoğunlukta olmasına ve proletarya saflarından yetişmiş bilinçli devrimcilerin partide hakim unsuru meydana getirmesine dikkat ederler.*»[36] diyerek uvriyerist bir tutum içinde daha önceki Aydınlık ortak imzalı yazılardaki emekçi partisi görüşü ile çelişen görüşler öne sürmekte, işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş yoksul köylüleri ve küçük burjuva kökenli profesyonel devrimcileri önemsememektedir. Aydınlık'ın TİP konusundaki somut görüşlerini yansıtan ve bütün devrimci partilileri imzalarını atmaya çağırdıkları bildiri, Aydınlık'ın Ocak 1969 sayısında yayınlanmıştır. «*Türkiye İşçi Partisi Devrimci Grup Bildirisi*»nde çözümyolu olarak, «*Bütün millici ve demokratik güçlerin devrimci dayanışmasını sağlamak, kadrolar yetiştirmek, bütün sosyalist'lerin birlik ve kardeşliğini sağlamak, yönetici kliği düşürmek*» gösterilmektedir. Aydınlık bu bildiri ile, tumturaklı sözlerin ardından TİP için sonuç alıcı ve uzun vadeli ilkeli bir mücadele yolu öneremenin somut örneğini vermiştir. Nasıl kadro kurulacağının açıklanmadığı, sosyalistlerin birlik ve kardeşliğinin hangi ilkeler üzerine gerçekleşeceğinin kesin olarak belirtilmediği bu bildiride

(36) **AYDINLIK**, Ocak 1969, S. 3, s. 225

«yönetici kliği düşürmek» tek hedef olarak zikredilmekte, en acil görevimizin örgütlenme olması gerekirken, *«millici ve demokratik güçlerin devrimci dayanışmasını sağlamak en başta gelen görev»*[37] olarak gösterilmektedir.

mdd'ciler bu defa da «militarist» kesiliyor

«Millici» ve demokratik güçlerin başında ise, MDD'nin ilk teorisyenlerinin sık sık açıkladıkları gibi sivil - asker aydın zümre gelmektedir. Devrimde önderliğin, kim en güçlü ise ona ait olacağı, küçük burjuva bürokrasisi önderliğe adaylığını koyarsa bunu desteklemenin, onun peşinde yeralmanın da devrimci bir görev olduğu *Türk Solu*'nun çeşitli yazılarında açıklanmıştı. Nitekim *Türk Solu*'nun bir başka yazısında *«asker - aydın zümre»*nin bu devrimci misyonunu meşru göstermek çabasıyla, *«anti - militarist»* tutumlara karşı çıkılmakta ve sosyalizmle militarizmi bağdaştıracak Türkiye'ye özgü bir yapı sunulmaktadır:

«Batıda sosyalizm ile anti - militarizm hep birlikte gitmiştir. Avrupa ve Amerika'daki işçi hareketi, her ileri hamlesinde karşısında burjuvazinin baskı kuvveti niteliğindeki orduyu bulmuştur. Bir süre bizdeki bazı sosyalist geçinenler, anti - militarizmi sosyalizmin ayrılmaz bir parçası saydılar. Ama batıda tarihi gelişmenin bir sonucu olan sosyalizm - antimilitarizmi bağdaşması, Türkiye'nin gerçeklerine hiç uymayan bir şeydir. Nizami bir ordu kurulalı beri tarihimizde bütün ilerici nitelikte hareketler ya doğrudan doğruya ordunun başarısıdır, yada hiç değilse Türk ordusu bu gibi akımların karşısına çıkmamıştır. Öteki ülkelerin tarihinde sık sık görülen asker tarafından bastırılan halkçı ilerici hareketler bizim tarihimizde yoktur. Ve bu gerçek bizim ilerici olarak Türk ordusuna karşı tutumumuzu, batı anti - militaristlerinin tutumunun tam karşısı olmasını gerektirir.»[38]

Bu sosyalizm tarihinde eşi ender görülmüş kuyrukçuluk, neresinden tutulsa sapır sapır dökülmektedir.

Bir kere, *«asker - aydın zümre»*, yani ordu bunyesinde yer alan ilerici, radikal, hatta sosyalist subaylar başka şeydir, hakim sınıfların emrindeki devlet çarkını bir dişlisi durumunda olan ordu başka şeydir. Ordunun militarist yapısını, leninist devlet görüşündeki yerini ortaya koymak, anti - militarist olmak, bütün dunyada olduğu gibi Türkiye'de de proletarya sosyalistlerinin en önemli özelliğidir, aksini iddia etmek, sosyalistlerin degil, küçük burjuva kuyrukçularının harcıdır.

İlerici hareketler karşısında ordunun tavrını öğrenebilmek için, son yıllarda bu konuda yayınlanmış kitaplar sağlık verilir. Hiç şüphesiz, ordu bünyesinden sosyalist subaylar dahi yetişmiştir, ancak onların akıbetini de MDD'ciler, özellikle kıdemli olanları çok iyi bilirler. Nasıl TİP yönetici kliği gerçek sosyalist örgütle sosyalistlerin dahil bulunduğu *«emekçi örgütü»*nü birbirine karıştırmakta ise, MDD'ciler de, devrimci üniformalılarla, hakim sınıflar emrindeki devletin bir baskı gücü olan *«militer yapı»*yı birbirine karıştırmak hatası içindedirler.

MDD'ciler, ondan sonra da kalkıp, anti - faşist mücadeleden dem vurmaktadırlar! Türkiye'de faşizmin vu-

(37) **Aynı dergi, s. 250**
(38) **Türk Solu, 4.2.1969**

rucu kuvveti olabilecek -ki vurucu kuvveti olmadan kaba faşizmin iktidarı söz konusu değildir- organize silahlı güç hangisidir? Sivil - asker aydın zümrenin ideolojisi olarak nitelenen kemalizmin ilericiliği nereye kadardır? Bu konuda MDD'ciler hangi tahlilleri geliştirmişlerdir? Yoksa cumhuriyet tarihi boyunca işçi ve köylü hareketlerini ezen kadro o kemalist sivil-asker aydın zümre değil midir? Ve çok uzak değil, daha dün, büyük 16 Haziran işçi direnişini hakim sınıflar devleti kimlere ezdirtmiştir?

Kıbrıs olayları sırasında «*sosyal şoven*» tutumlarını ortaya koyan MDD'nin ilk teorisyenleri, giderek «*militarist*» yanlarını da açığa vurmakta gecikmemişlerdir.

«milli koalisyon» yada teslimiyet politikası

İşte küçük burjuva kuyrukçusu ve militarist devrimciliğin bir başka belgesi:

«Devrimci Güç Birliği'nde kim öncü, kim ardçı pazarlığı da yoktur. Kim en iyi savaşırsa, o öncüdür. Öncünün kim olacağını mücadele gösterecektir. Ben kendi hesabıma, eminim ki, geniş kemalist çevreler, sosyalizmi benimseyecekler ve sosyalistlerin öncülüğünde olacaktır bu mücadele. Ama pazarlık yok. Pazarlık bölücülüktür. Türkiye'de henüz milli geleneği olan bir ordu vardır. Halktan gelme bir ordu var. Bunu, kolay kolay değiştiremezler. Ordu Yardımlaşma Kurumu'ndan emekli subayın eline geçen parayı da abartmamak gerekir. Diyelim ki adam albaylıktan emekli oldu ve eline bir yüz bin lira geçti. İşbirlikçi sermaye ve feodal ağa ekonomiye hükmettiği sürece, parayı onun elinden almak kolaydır... Sınırlı nimetleri hem sivil - asker aydın zümreyi tatmin edecek şekilde, hem kompradora ve feodal ağaya refah sağlayacak şekilde bölüştürmek imkansızdır. Maddi temeli yoktur bu planın. Tek tük adam satınalabilirler. Fakat Türkiye asker - sivil aydın zümresinin kitlesini hiçbir zaman satınalamayacaklardır.»[59]

Öncülükte elbette pazarlık yoktur. Çünkü bilimsel sosyalizm, devrimci mücadelede öncülüğün küçük burjuvaziye değil, pazarlıksız işçi sınıfına ait olduğunu emretmektedir. Kim güçlü ise onun öncü olacağı meselesi, olsa olsa işçi sınıfı ideolojisini ve marksist - leninist ilkeleri benimsemiş kadrolar için söz konusudur.

Asker - aydın zümreyi, Ordu Yardımlaşma Kurumu gibi tuzaklar kurarak finans - kapitalle tamamlaştırma oyununu[60] böylesine hafife alan bir tahlilin vargılarını sosyalizmin bilimi ile bağdaştırmak mümkün değildir. Ama ne yazık ki, bu yanlış tahliller, Türkiye'de devrimci kadroları yıllar yılı uğraştırmış, sağ oportunizmi devrimci hareketin başına musallat etmiştir.

1969 şubat'ında Kanlı Pazar karşısında MDD teorisyenlerinin aldığı tavır ise, tam bir uzlaşmacılık, teslimiyet örneğidir:

«60 yıl ara ile bir kere daha Türkiye'nin en büyük şehri olan İstanbul'un göbeğinde bir ikinci «mektepli katliamı», bir ikinci 31 Mart düzenlendi. Yeni 31 Mart olayları düzenleyenleri hoşgörü ile karşılamayan azçok aklı başında kimseler AP saflarında da eksik değildir. Günümüzün sloganı «De-

---

(59) **Mihri Belli**, Türk Solu, 4.2.1969

(60) **ANT Haftalık Dergi**, 5.8.1969
ANT Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi, Eylül 1970, S 178/5

mirel istifa» sloganıdır. Bu slogan altında ulusça birleştiğimiz takdirde, bütün vurdumduymazlıklara rağmen, bütün kurnazlıklara ve pişkinliklere rağmen istifa kaçınılmaz hale gelecektir. İstifayı bir milli koalisyon hükümeti izlemelidir. Vatandaşların büyük çoğunluğunun güvenine sahip, temel müesseselerimizin milli niteliğini savunmakla ün yapmış gruplar ve şahsiyetler eksik değildir bu parlamentoda bile... Milli koalisyon hükümeti emperyalizmden yana içsavaş kundakçılığına son verebilir.»(61)

Devletin ve parlamentonun sınıfsal yapısını görmezlikten gelerek faşist zorbalıkların bir kişinin istifasıyla ve aynı sınıfların temsilcilerinden kurulacak bir «*koalisyon*»la önleneceğini ileri sürmek, eğer maksatlı değilse bile en azından vahim bir gaflettir.Oysa, faşist zorbalıkların karşısında doğru tutum, uzlaşmacılık, teslimiyet değil, mücadele yöntemlerinin gözden geçirilmesi, yeni yöntemler uygulanmasıdır.

Türk Solu'nun «*milli koalisyon*» hesaplarının iflas etmesinden sonra bu defa Devrimci Güç Birliği yine ön plana çıkarılmış ve bu çatı altında anti - faşist cephe kurma çağrısında bulunulmuştur:

«İşbirlikçi sınıflara karşı olan bütün millici güçlerin tek bir devrimci safta omuz omuza durmalarının bir ölüm kalım meselesi olduğu gerçeği artık iyice anlaşılmıştır.. Bugüne kadar açıklandığı kadarı ile, devrimci güç birliği, hem faşizmle mücadeleyi, hem milli demokratik devrim doğrultusunda mücadeleyi ifade eden bir terimdir. Dev - Güç çatısı altında birleşelim.»(62)

mdd'nin dev-güç ile tip arasında tereddütleri

Ama MDD'ciler yine çelişkiler içindedir. Dev Güç'te birleşme çağrısı yapan *Türk Solu*'nun aynı sayısında FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli de, TİP'e olduğu kadar Dev - Güç'e de güvensizliğini belirterek yeni bir örgüt ihtimali üzerinde durmaktadır:

«Devrimci Güç Birliği örgütü de, içinde oldukça zayıf temsil edildiğimiz için, sağlıklı bir biçimde hareket girememekte, olayların gerisinde kalmaktadır. TİP'in bilimsel sosyalizm teorisinden sapan yöneticiliğine karşı ortak bir hareket geçerek büyük çoğunluğu ile sağlam olan tabanı gerçekten temsil edebilecek, olayların gerisinde kalmayacak, parti içi eğitimi ve teşkilatlanmayı hızla ele alacak yeni bir yönetici kadroyu getirmek mi mümkündür, yoksa tüm temiz sosyalistleri bünyesine çekecek yeni bir teşkilatlanmaya mı gitmek daha yararlıdır? Bu meseleyi tüm dürüst, inanmış sosyalistler olarak düşünmek, konuşmak zorundayız.»(63)

Oysa, *Türk Solu*'nun bu birbiriyle çelişen yayınına kadar bir ay önce Mihri Belli, sosyalistler için «*TİP'e sahip çıkma*» önerisinde bulunmaktaydı:

«Yapılacak şey, bütün gerçek sosyalistlerin TİP'e sahip çıkmalarıdır. Bilinçle omuz omuza ve sosyalizmin bilimine dayanarak TİP programını ve tüzüğünü devrimci bir ruhla uygulamasıdır. TİP programı bazı yerlerinde lafı geveler, biraz tercüme kokar, ama gene de genel çizgileriyle doğru bir programdır. TİP programı, genel niteliği bakımından MDD programıdır. TİP'in şu andaki meselesi program meselesi değildir. Yapılacak şey, daha iyisi kabul edilene dek, bu

(61) **Türk Solu**, 25.2.1969
(62) **Türk Solu**, 4.3.1969.
(63) **Yusuf Küpeli**, Türk Solu, 4.3.1969

programın işaret ettiği demokratik hedeflere ulaşmak amacıyla TİP'in eylemini sosyalizmin bilimine dayandırarak Türkiye proletaryasının kendi öz siyasi örgütü payesine yükseltmektir.»(64)

Dev-Güç ile TİP'in niteliklerini açık seçik ortaya koyamayan, sosyalist örgüt ile cephe örgütünü birbirine karıştıran hatta giderek ikisi arasında tercih yapma, hatta hat- ikisini de yetersiz bulup yeni bir örgüt kurma önerileri getiren MDD'ciler kısa fasılalarla yüzde yüz çelişmelere düşmektedirler.

Bu dönemde, MDD'cilere içine düştükleri yanılgıları işaret eden uyarmalar da yapılmıştır:

«En büyük hata milli demokratik devrim için, emperyalizmi kovmak için yapılan mücadele ile sosyalizm için yapılan mücadeleyi tam yerine oturtamamaktan, birbirinden kopuk olarak görmekten doğmaktadır. Şüphesiz emperyalizmi yurttan kovmadan, sosyalist bir düzen kurmak mümkün değildir. Ama bu aşamada dahi son hedefin sosyalizm olduğunu hiçbir zaman unutmamak lazımdır. İki mücadele birbirinin bütünleyicisidir. Bunun için de geniş cehede işbirliği yapılacak sınıf ve tabakaların, Türkiye gerçeklerinden hareket edilerek sağlıklı bir biçimde saptanması zorunludur. MDD aşamasının, anti-emperyalist mücadelenin gerektirdiği bir geniş cephe içerisinde sosyalistler kuvvetli olmadıkları, ağırlıklarını duyuramadıkları, öncü rol oynayamadıkları takdirde, anti-emperyalist ve anti-faşist mücadele başarıya ulaşsa dahi, tarihte çeşitli örneklerde görüldüğü gibi, sosyalistler ilk fırsatta ihanetlerin en büyüğüne uğrayacaklar, sosyalist düzeni kurmak imkanını asla bulamayacaklardır. Şu halde anti-emperyalist ve anti faşist mücadele toplumun diğer sağlam güçleriyle birlikte geniş bir cephe içinde sürdürülürken, kitlelerin sosyalizm yolunda bilinçlenmesi, geniş cephede bilinçli emekçi kitlelerine ağırlık kazandırılması eylemi asla ihmal edilmemek lazımdır. Bu yolda en büyük görev hiç şüphesiz sosyalist partiye düşmektedir.»(65)

Ve *ANT*, hemen ardından TİP genel merkezinin MDD'cilere karşı itici tavrını da eleştirmektedir:

«Genel merkez, parti içi muhalifleri de, MDD ilkeleri çevresinde birleşen devrimcileri de bilim ve araştırma bürosunda toplayarak parti stratejisini sağlam biçimde saptamalıdır. Ne yazık ki, TİP Genel Merkezi, bütün bu devrimci unsurları bir araya getirmek şansına sahip olduğu halde, kısa vadeli oy hesaplarıyla uğraşmayı tercih etmektedir.»(66)

hangisi köylü lideri : aybar mı, ecevit mi?

Ancak TİP Genel Merkezi yaklaşan seçimler nedeniyle köylü oylarını alabilmek için tamamen populist ve parlamentarist bir tutum içinde sürüklenirken; MDD'ciler de çoktan iflas etmiş yanlış cephe hesaplarıyla hâlâ CHP'ye kur yapmaktadırlar. Her iki klik de, Türkiye'de devrimci harekete gerçekten öncülük edebilecek bir «*işçi sınıfı partisi*» yaratılması, TİP'in bir proleter örgütü haline getirilmesi görevini, yani sosyalistlerin ikili görevinden en acil olanını bir yana bırakmışlardır.

Aybar, şehir proletaryasını ihmal etmiş, köy köy dolaşmakta, köylülere «*karıncaezmez yürüyüşler*» tavsiye etmektedir:

(64) **Mihri Belli**, Türk Solu, 4.2.1969
(65) **Doğan Özgüden**, Ant, 18.3.1969
(66) **Doğan Özgüden**, Ant, 18.3.1969

«Topraksız köylüler, kimseye ilişmeden, kimseye sataşmadan, muntazam yürüyüş kolları halinde ve ellerinde (toprak istiyoruz) yazılı levhalar olduğu halde, on, onbeş, yirmi koldan şehirlere akın etmeğe başladılar mı, ve bu mahşeri kalabalık gene kimseye ilişmeden, kışkırtmalara kulak vermeden, tam disiplin içinde kendi hatiplerinin ağzından toprak isteklerini dile getirdiler mi, toprak ağalarının ve onların çıkarlarını koruyan hükümetlerin bu demokratik baskıya uzun müddet karşı koyması mümkün değildir»[67]

Türk Solu ise, yaklaşan seçimler dolayısıyla yaptığı değerlendirmelerde Ecevit'i Aybar'a karşı «*köylü lideri*» olmağa aday göstermektedir:

«Ecevit'in çıkışları köylerde yankısız kalmamaktadır. Ege'nin tütün üreten köylerinden küçük üreticinin egemen bulunduğu Orta Anadolu'nun ücra yerlerine kadar, her partiden nice köy emekçisinin Ecevit'e bir gaz tanımak, onu köylü hareketinin gerçek bir lideri olarak görmek eğilimi gösterdiğini gözlemlerimize dayanarak söyleyebiliriz. Tabanla birlikte Ecevit, CHP'deki gerçek gücü temsil etmektedir. Radikal köylü hareketlerinin gelişmesi, devrimci güç birliğini emekçi halk tabanına dayandırmak ve en derin anlamı ile kurmak yolunda en önemli bir adım olacaktır.»[68]

«TİP doğal olarak seçim mücadelesinin ağırlığını şehir ve köy proleterlerinin bulunduğu bölgelerde toplamak zorundadır. Bir GP ile CHP'yi aynı sepete koyup karşımıza almak, örneğin CHP içindeki reaksiyonerlerle son yıllarda kıyasıya bir çatışmaya girmiş olan ve maha'li örgütler içinde bir hayli etkili olan Ecevit taraftarlarını aynı biçimde karşımıza almak, oyuna gelmek demektir.»[69]

Sosyalistlerin ikili görevini hatırlatan, acil görev örgütlenmenin zorunluluğu üzerinde duran, ittifaklar kurma görevinde ise CHP'nin kaypak tutumuna karşı dikkati çeken, CHP'nin devrimci gençler aleyhine bildiri yayınlamasını, CHP yöneticilerinin Amerika'ya gitmesini, AP-CHP koalisyonu ihtimallerinin belirmesini teşhir edenlere karşı *Türk Solu*'nun cevabı tam bir hırçınlık ifadesidir. MDD'nin ilk teorisyenlerinin CHP'yi «*mil-asker aydın zümrenin tarihi siyasi örgütü*» olarak nitelediklerini, güçbirliğinin ise devrimci güçlerin kendi öz örgütleri arasında kurulacağını yazdıklarını, hatta CHP ile TİP arasında «*birleşme*»den söz ettiklerini unutan *Türk Solu* polemikçileri yine çelişkiler içindedirler:

«Gerçek sosyalistler hiçbir zaman CHP ile güçbirliğinden bahsetmemişlerdir. Kimin yararınadır CHP'nin ABD ile sarmaşdolaş olması? Devrimcinin görevi CHP'yi ABD'nin kollarına atmak mıdır, yoksa CHP içindeki yurtseverleri ayırarak böyle bir gelişmeyi önlemek midir? Devrimciler CHP'yi doğru değerlendirirler. CHP'deki devrimci mayalanmadan memnunluk duyarlar. CHP'nin son bildirisi gibi davranışları kınamadan önce anlamak için çaba gösterirler. Sonra gerekiyorsa, bir ölçü içinde kınarlar»[70]

Sosyalistlere karşı son derece gaddar, hasin ve suçlayıcı MDD polemikçileri, küçük burjuvazinin zigzagları karşısında anlayışlı, nazik bir trafik memurudurlar. Ve sanki CHP'nin ABD'nin kollarına atılmasını sağlamanın yada önlemenin sihirli gücü, ellerindeki işaret sopasındadır... Sosyalist örgütlenmeyi hiçe sayan bu trafik memurluğunun adı da devrimci görevdir!

---

(67) Mehmet Ali Aybar, TİP HABERLERİ, 21.3.1969 tarihli demeci.
(68) Türk Solu, 28.3.1969
(69) Türk Solu, 15.4.1969
(70) Türk Solu, 29.4.1969

«zoraki muhalefet» in tutarsızlıklar dizisi

TIP Kongresi'nden sonra azınlıkta kaldıkları için sessiz sedasız duran Aren - Boran - Sargın zoraki muhalefeti ise, genel seçimlerin yaklaşması üzerine *Emek* Dergisi'ni yayınlayarak yeniden sahneye çıkmış ve muhalefetleri dönemindeki *«derinlemesine örgütlenme»*, *«militan yetiştirme»* gibi işçi sınıfı partisinde gerçekleşebilecek görüşlere rağmen, TIP'i *«İşçi - emekçi sınıfların siyasi partisi»* biçiminde niteleyerek aslında bir kitle partisi çizgisinde yürümeğe devam edeceğini göstermiştir. Nitekim ilk sayıda yayınlanan *«Sosyalist Potansiyelden Sosyalist Gücе»* başlıklı yazıda partinin niteliği ve öncülük anlayışı konusundaki tutarsızlıklar belgelenmektedir:

«Ülkemizde işçi sınıfının kendi öz partisini kurup sosyalizm için mücadele yapması, hem ekonomik gelişme seviyemiz, hem de demokratik hak ve hürriyetler alanında eriştiğimiz aşama bakımından mümkündür ve bu imkan TIP tarafından fiilen gerçekleştirilmiştir.»(71)

«TIP'i işçi sınıfının öz örgütü» olarak kabul eden Emek, aynı yazıda biraz sonra kendisiyle çelişerek TIP'i bu defa da *«işçi ve diğer emekçi sınıfların politik örgütü»* olarak nitelemekte, yazının sonuç kısmında ise devrimci teorideki *«işçi sınıfının öncülüğü»* kavramını çiğneyerek yozlaşmış bir öncülük anlayışı getirmektedir:

«Anti - emperyalist mücadele sosyalist hareketten ayrılmaz bir parçasıdır. Bu mücadelede emekçi sınıfların öncülük yapması başarılı olmanın temel şartıdır.»(72)

Emek'in *«örgüt»* ve *«öncülük»* anlayışındaki hatalar ve çelişkileri yanında, *«ittifaklar»* konusundaki tavrı da, tam bir tutarsızlık örneğidir:

«Gerçekte emperyalizm ülkemize silah zoruyla girmemiş, hakim sınıfların çıkarlarına da uygun düştüğü için, onların daveti ile gelmiş ve sonra da işbirlikçi ve taraftar çevresini daha da genişletmiştir. Bu durumda anti - emperyalist mücadelede de baş hedefin hakim sınıflar ve işbirlikçi çevreler olacağı açıktır. Bu da gösteriyor ki, anti - emperyalist mücadele ile sosyalist mücadele birdir ve beraberce yürütülür.

«Yerli sanayi burjuvazisini anti-emperyalist mücadeleye kazanmak için, bu mücadeleyi sosyalist mücadeleden ayırmak ve ayrı olarak sürdürmek görüşü temelden yanlıştır. Çünkü bir kere emperyalizm bizim gibi memleketlerde yerli burjuvaziye işbirliği yapmakta yada hiç değilse onlara zarar vermemeye itina etmektedir. İkinci olarak yerli burjuvazi işbirlikçi durumda olmasa bile, kurulu düzenin devamı bakımından emperyalizmde bir destek ve garanti görmekte, bundan ötürü de emperyalizmle mücadelenin, bundaki daki kesmek olduğunu bilmektedir. Yerli burjuvazi ile işbirliği ancak sosyalist iktidarın ilk dönemlerinde söz konusu olabilir.»(73)

Her şeyden önce, Emek'çilerin *«emperyalizm»* olgusunu ve emperyalizmin yeni yöntemlerini kesinlikle kavrayamadıkları anlaşılmaktadır. Emperyalizmin bir ülkeye girmesi, onun global hesaplarına göre planlanır ve o ülkenin yerli burjuvazisi istese de, istemese de girer.. Emperyalizmin herhangi bir ülkeye 19. yüzyılda olduğu gibi silahlı sefer yaparak girmesi de bugün söz konusu olmayabilir. *Emek*, emperyalizmin yanlış ekonomik tahli-

(71) Emek, 1 5 1969, S. 1
(72) Aynı dergi.
(73) Aynı dergi.

liyle yetinmekte, ideolojik, politik ve askeri nüfuzunu hiçe saymaktadır. Kaldı ki, yerli burjuvazinin bir kesimi emperyalizmle tamamlaşsa bile, Türkiye toplumunda işçi sınıfından başka çıkarları emperyalizmle çelişen sınıf ve tabakaların varlığı bir gerçektir. Bunların amaçları «*sosyalizm*» olmamakla beraber, emperyalizme karşı işçi sınıfıyla birlikte mücadele verebilirler ve de vermektedirler. Üstelik yerli burjuvazinin tamamen emperyalizmle bütünleştiği kabul edildiği takdirde, «*sosyalist iktidarın ilk dönemlerinde yerli burjuvazi ile işbirliği yapmak*» ne demektir? Devrimci Halk Cephesi'nde varlığına tahammül edilemeyen bir sınıfla sosyalist iktidarda «*işbirliği*» yapmak, proleter sosyalizmi şöyle dursun, küçük burjuva sosyalizminin dahi fersah fersah gerisine düşen vahim bir sapmadır!

Örgüt, öncülük, strateji ve ittifak konularında tam bir tutarsızlık içerisinde bulunan *Emek*, örgütlenme, eğitim, bilinçlenme, program ve devrim anlayışı konularında da bir dizi tutarsızlık ve sapmayı sürdürmüştür.

Emek'in aynı sayısında «*TİP Ankara İli Eğitim Bürosu*» imzalı bir yazıda «*Sosyalist parti işçi sınıfının öncü kolu, en bilinçli kesimi, politik iktidarı ele geçirme ve elde tutma aracıdır*» şeklinde doğru bir tanım verilerek partinin şekli kuruluşlarını gerçek sosyalist kuruluşlar haline getirmek ve teorik eğitim yapmak zorunluluğundan bahsedilirken ve bir sonraki sayıda da, Adil Özkol «*İşçi sınıfına hitap etmekten vazgeçip başka zümre'lerde sosyalist birikim yaratma*»ya çalışmayı sapma olarak nitelerken[74], daha ilerideki sayılarda Sadun Aren sosyalist partiyi «*işçi - emekçi partisi*» şeklinde niteleyerek hatalı parti anlayışını sürdürmüş, «*devrim*» konusunda ise tam bir kavram kargaşası yaratmıştır:

«Sosyalist devrim, işçi ve diğer emekçi sınıfların siyasi iktidarı ele geçirmesi demektir. Bu da fiiliyatta ancak işçi ve emekçi sınıfların sosyalist siyasi örgütünün (partisinin) iktidara gelmesiyle gerçekleşir. Yoksa devrim, bazılarının sandığı gibi, kapitalist üretim biçiminden sosyalist üretim biçimine geçmek değildir. Çünkü sosyalist üretim biçimine devrim ile, yani bir an içinde değil, fakat devrimden sonra ve bir süreç içinde geçilir.»[75]

Aren, «*devrim*»in bir iktidar sorunu olduğunu zikrederken doğru yerdedir. Ancak «*sosyalist iktidar*», işçi ve emekçi sınıfların ortak iktidarı değil, işçi sınıfının mutlak iktidarıdır. Aren'in sözünü ettiği iktidar, sosyalist iktidar değil, demokratik halk iktidarı olabilir. İşçi sınıfı ve müttefiklerinin iktidarını «*sosyalist iktidar*» olarak nitelemek, yukarıda da vurguladığımız gibi, yerli burjuvaziyle «*işbirliği*» yapan bir iktidarı dahi «*sosyalist iktidar*» olarak nitelemek sapmasına kadar varır.

«örgüt» - «cephe» karışıklığı yada MDD'cilerin «o parti» efsanesi

Seçim öncesi mücadeleye Emek Grubu bu hatalar, çelişmeler ve tutarsızlıklarla katılırken, MDD'ciler de bu defa marksist - leninist literatürde eşi benzeri olmayan yeni bir parti anlayışıyla sahneye çıkarak kavram kargaşasını

(74) **Adil Özkol**, Emek, 19.5.1969, S. 2
(75) **Sadun Aren**, Emek, 30.6.1969, S. 5

adamakıllı artırmışlardır. *Türk Solu*, TİP'in statükocu yönetiminin tutumunun Demirel'inkinden pek de farklı olmadığını belirttikten sonra bir vatandaşın Mihri Belli'ye söylediklerini naklederek aynen şöyle demektedir:

«Türkiyede bir parti var. Bütun gerçek yurtseverler, bütün gerçek devrimciler o parti'dendir. Türk tarihini bundan sonra hep o parti yazacaktır. Ama o partinin mecliste bir milletvekili bile yoktur.

«Vatandaşın parti diye adlandırdığı şey, hiç şüphe yok ki, Türkiye'nin bütün millici güçlerinin kendi özörgütleriyle katılacağı devrimcilerin ulusal cephesinden, kuruluşu tarihi bir zorunluluk olan devrimci güç birliğinden gayrısı değildir.»(76)

Bu satırları okuyan ister istemez şu soruların cevabını aramak zorundadır:

Devrimci Güç Birliği bir yıl önce kurulmamış mıdır? Aynı *Türk Solu* yazarları «*bütün millici güçlerin öz örgütleri kurulamadığı*» için devrimci güç birliği kurulamayacağını söylerken küçük burjuvaların öncülüğünde bir «*Devrimci Güç Birliği*» kurulunca buna katılmamışlar, devrimci güçlerin ulusal cephesinin gerçekleştiğini ilan etmemişler midir?

Ama MDD muhalefeti öylesine çelişkiler içindedir ki, aradan bir yıl geçmeden yine «*bütün millici güçlerin kendi öz örgütleriyle katılacağı*» devrimci güç birliğinden söz edebilmekte ve bunu da «*o parti*» diye niteleyebilmektedir.

Peki, birinci Devrimci Güç Birliği ne olmuştur? Onun akıbetini Yusuf Küpeli açıklamaktadır:

«Dev - Güç'ün gücü devamlı olarak abartılmıştır. Bu örgüt içinde küçük burjuva ideolojisini temsil edenlerin emperyalizm ile siyasi iktidar arasındaki ilişkiyi kavrıyamamaları sonucu veya başka nedenlerle Amerikan emperyalizmine karşı kesin tavır takınmaktan devamlı kaçınmaları karşısında haklı olarak bu davranışlarını en sert biçimde eleştirdiğimizde, sanki sınıflar arasında gerçekleşmiş en geniş anti - emperyalist cepheyi parçalamaya teşebbüs ediyormuşuz gibi bizlere yüklenmişlerdir. Daha başında küçük burjuva temsilcilerini doğru anti - emperyalist çizgiye getirmek veya gelmemekte ısrar edenleri silip atarak küçük burjuva kitlelerini doğru sloganlarla peşimizden sürüklemek yerine statik bir mantıkla düşünen küçük burjuva temsilcilerine boyun eğersek; emperyalizm ile ülke içindeki ortaklarını halka birlikte göstermezsek, istenilen en geniş anti - emperyalist cepheyi nasıl kurabiliriz? Örgüt olarak Dev - Gücün sonu ortadadır: Küçük burjuva yöneticilerinin elinde, Türkiye'deki anti - emperyalist gelişmenin çok gerisinde kalan işlemez bir kuruluş haline gelmiştir.»(77)

ortanın solu ihaneti ve «proleter devrimciler»

Türk Solu'nun aynı sonuçsuz macerayı bir kere daha sahneye koymaya kalkışması sosyalist kamuoyunu hafife almaktan başka bir anlama gelmemektedir.

Seçimler öncesinde Ecevit'in «*komünistlik*» suçlamalarından kendisini kurtarmak ve oy avlayabilmek için sosyalistlere karşı saldırılarını adamakıllı şiddetlendirmesi ve geriye dönüş yapması karşısında *Türk Solu* ilk defa sertleşmektedir:

(76) **Türk Solu**, 17.6.1969.
(77) **Yusuf Küpeli**, İleri, S. 1

«Ortanın Solu bizce küçük burjuva dönüşümcülüğü eğilimlerinde gözükse, bu açıdan toprak reformu gibi, tefeciliğin veya aracılığın tasfiyesi gibi, yabancı sermaye karşısında ulusal sanayii gözetmek gibi ileri adımlardan yana bir oluşumdu. Proleter devrimcilerinin CHP içindeki bu dönüşümcü hareketi zararlı olarak değerlendirmesi olanaksızdır.

«Bay Ecevit, Bayar takımını yeniden siyaset sahnesine çıkartmağa çabalamakla kimden yana ödün vermiştir. «Millet içindeki hususmeti ortadan kaldırmak» şeklinde şekere bulanarak yutturulmağa çalışılan bu ödünü gerçek kemalistlerin ve sosyalistlerin memnuniyetle karşılayacağını mı umuyor? Hem üniversite reformuna taraftar olunuz, hem de gençliği aldatarak üniversite reformunu yapmayan AP iktidarının yanına geçip gençliğin direnme hareketlerini ezdirirsiniz ve bütün bu tutarsızlıkların da adı ortanın solu olsun.»(78)

Ve küçük burjuva kuyrukçuluğunun artık açıkça ortaya çıkması karşısında *Türk Solu*, kendisini yeniden nitelemek zorunluluğunu duymuştur:

«Hayır, biz MDD'ciler değiliz. Çünkü hiçbir hareket kendi nagari programına göre, içinde bulunduğu tarihi aşamadaki stratejisine göre adlandırılamaz. Biz sosyal devrim yolunu yalnız içinde bulunduğumuz aşamada değil, o aşama aşıldıktan sonra da izlemek azminde devrimcileriz. Biz proleter devrimcileriz.»(79)

«Devrimci güç birliğini savunmak demek, emekçilerin kendi öz örgütünü, gerçekten sosyalist örgütü kurmak hakkını savunmak demektir. Bu durumda devrimci cephede yeralmak siyasi örgütler aracılığıyla mümkün olduğuna göre, cephenin sol kanadını teşkil eden emekçilerin sosyalist partisi safındakiler, cephede yeralmış olacaklardır.»(80)

Ve yeniden TİP'e sahip çıkarak onu «*emekçi sosyalist parti*» durumuna yükseltmekten sözetmektedirler.

«Hatırdan çıkarmamalıyız ki, partili partisiz bütün sosyalistlerin çabalarıyla kurulmuş olan ve varlığını sürdürmekte bulunan TİP'e Türkiye'nin dört bucağından yüzbinlerce emekçi umudunu bağlamış durumdadır şu an. Türkiye'de sosyalist hareketin vazgeçilmez unsurları olan bu iyi insanlar TİP'i adına layık bir emekçi sosyalist örgütü durumuna yükseltmek azmi içindedirler.»(81)

Arkasından da, seçimlerde TİP'i örgüt olarak destekleyeceklerini açıklamaktadırlar:

«Ergeç sosyalist bir kimliğe kavuşacağı umuduyla örgüt olarak TİP'i destekleyeceğiz. Yada şartların gerektirdiği yerlerde sosyalist oyların oranının azalmasını önlemek amacıyla gösterdiğimiz bağımsız sosyalist adaylara oylarımızı vereceğiz. TİP'i gerçek sosyalist örgüt kimliğine kavuşturmak yolunda ilk adımı atabilmek için oportunistleri bu örgüt içinde etkisiz duruma getirmek şarttır. Ve gene hatırdan çıkarmadan ki, bu ilk adım atıldıktan sonra Türkiye emekçileri ve toplumumuzdaki öteki milli güçleri kendi öz siyasi örgütlerine kavuşturacak demokratik özgürlük ortamını yaratmak yolunda bizi büyük görevler beklemektedir.»(82)

Mihri Belli ise, seçim dolayısıyla *Milliyet*'e verdiği demeçte, ortanın solu'ndan umudunu kesmiş görünmekte, hatta ortanın solu hareketinin iflasını kesinlikle ilan etmektedir:

«Seçimlere giderken gördük ki, ortanın solu, düzenin değişmesi sloganı ortaya atılırken düzenin değişmesine karşı

(78) **Türk Solu**, 22.7.1969
(79) **Türk Solu**, 29.7.1969
(80) **Türk Solu**, 5.8.1969
(81) **Türk Solu**, 19.8.1969
(82) **Mihri Belli**, Türk Solu, 2.10.1969

olan gerici unsurlar liste başlarını işgal etmişlerdir Ortanın solu işi bu yüzden ciddiye alınamaz. Arkası gelmemiştir bu için ...»[83]

MDD saflarında bölünmeler başlıyor

Küçük burjuva kuyrukçuluğunun iflas etmesi karşısında «proleter devrimci» ismini takınan MDD'ciler arasında bölünmenin ilk belirtileri de görülmeğe başlanmıştır. *Türk Solu*, bu bölünme belirtileri karşısında toparlama gayreti içindedir:

«Bilelim ki, karşımızdaki gerici güçler, sadece açıkça ve cepheden saldırmakla yetinmezler, saflarımızda yarıkların meydana gelmesine izin verdik mi, bilmeliyiz ki, hasımlarımız o yarıkları aşılmaz uçurumlara çevirmek amacıyla onları işleyeceklerdir. Bir devrimci hareket içinde, özellikle mezhep sınırlarını aşan ve yığınsal nitelik kazanmağa başlayan bir hareket içinde herkesin bize eşit sevimlilikte görünemeyeceği besbellidir. Ama biz hareket içindeki militanları değerlendirirken, kişisel sempatilerin üstünde kalmayı, hak yememeyi ve hükümlerimizde adil olmayı bilmek zorundayız. Devrimci birlik ve kardeşliğimizi gözümüzün bebeği gibi korumayı bilmeliyiz.»[84]

MDD saflarında bölünmenin bir başka kanıtını, özellikle sonradan MDD saflarına kadro halinde katılan DÖB'ün ve FKF'nin militanlarına saldırarak Şahin Alpay vermektedir:

«Oportunizmin kılık değiştirerek, «sol» kılığa bürünerek hareketimize yeniden hakim olmasına fırsat vermeyelim. Sağ oportunizmin ezici yenilgisi, «sol» eğilimleri kurbaçlamıştır. Öyle görünüyor ki, önümüzdeki dönemde «sol» oportunizm ile, yani hareketimize kitlelerin siyasi bilinç seviyesini aşan mücadele biçimleri öneren maceracılarla,kitlelerin siyasi eğitimini, kitleler arasında propagandayı esas alan kitle çizgisi yerine, kitlelerden kopuk ve kitleleri hiçe sayan, kitlelerin bilinçli politik mücadelesi olmadan da bir kaç kişinin istemesiyle devrim olabileceğini savunan ve eylem biçimlerini buna göre tayin eden, başka milli kuvvetlerle mücadeleye girişen, mücadelemizin Türkiye çapında bir mücadele, politikamızın bütün ülke çapında «milli cephe» politikası olduğunu unutan, lafta milli demokratik devrim şiarını benimseyip fiiliyatta Aybar ve Aren oportunist klüklerinin tahlillerini uygulayan «sol» sapma ile mücadele, devrimci mücadelemizin gündemine girmiştir.»[85]

Daha sonra «*P.D. Aydınlık*» - «*Aydınlık S.D.*» arasında kristalize olacak olan bu mücadelenin açık tezahürü de, FKF'nin isminin Dev-Genç olarak değiştiği Ekim 1969 Kurultayı'nda verilmiş ve iki grup birbirine açıkça saldırmıştır.[86]

Dev Genç'in yönetimini ele geçiren MDD'ci grupun Şahin Alpay'ın *Türk Solu*'nda sözcülüğünü yaptığı grupa saldırısını da Mustafa Gürkan yazılı olarak dile getirmiştir:

«Sağ sapma kitlelerin politik bilinç seviyesinde hedef göstererek kitle dalkavukluğu yapmak ve kitlelerin politik bilinç seviyesinin altında hedefler göstermektir Unutmamalıyız ki, kitleler bizim bilmediğimiz çok şey bilebilir. İleri hamlelere olan ihtiyaçlarını gösterebilirler. Ve biz nedendir bilinmez, bunları görmeyebiliriz. Bu tip sapmalar bir takım

(83) Zikreden: **ANT**, 14.10.1969
(84) **Türk Solu**, 16.9.1969
(85) **Şahin Alpay**, Türk Solu, 16.9.1969
(86) **ANT**, 14.10.1969

kırtasiyecilikler, deneyci bir tutumla örnekleri yorumsuz, biçimsel izlemeler, korkaklık, pasifizm ve (neticesi olarak) doğru devrimci davranışları «sol» sapma olarak niteleme. İşte «sağ» sapma... «Sağ» sapmalardan kurtulmak için ilkemiz, devrimcinin kitleleri ardından sürüklemek ilkesidir.»[87]

devrimci mücadele «kemalist»lere teslim ediliyor

MDD'deki bölünmenin dikkati çeken unsurlarından biri olan Doğu Perinçek de, «*ortanın solu*»nun küçük burjuvazinin öz örgütü olmak görevini yerine getiremediğini belirterek küçük burjuvaziye bir öz örgüt yaratılması çağrısında bulunmaktadır:

«Ortanın Solu hareketi, şehir ve köy küçük burjuvazisinin (özellikle asker - sivil aydın zümre ve köylülerin) programını benimsemek yönünde bazı adımlar atan ve bünyesindeki işbirlikçi unsurları GP olayı ile belli ölçülerde tasfiye eden CHP de, seçimler yaklaştıkça daha açık bir şekilde ortaya çıkan ABD emperyalizmi ve gerici parlamentarizme karşı barış ilan eden tutumu ile küçük burjuvazinin gerçek partisi kimliğinden uzak görünmüştür

«Önümüzdeki dönem, milli cephenin kalıcı zaferlere ulaşmasının şartı olan proletaryanın bağımsız ve örgütlü gücünü ve bu gücün öncülüğünü gerçekleştirme yönünde var gücümüzle çalışalım... Küçük burjuvazinin kendi öz örgütüne, milli ideolojisine ve gerçek önderlerine kavuşması için mücadele etmek de, proleter devrimcilerinin görevidir.»[88]

Peki, hem proletaryanın öz örgütü, hem de küçük burjuvazinin öz örgütü nasıl yaratılacaktır?

Bir hafta sonra çıkan *Türk Solu*'na göre, proletaryanın öz örgütü görevini kendilerine «*proleter devrimciler*» diyen MDD'ciler, CHP'nin oluşturamadığı küçük burjuvazinin öz örgütünü ise, o sıralarda Doğan Avcıoğlu'nun çıkarttığı «*Devrim Gazetesi*» çevresinde kümelenen «*Kemalistler*» üstleneceklerdir:

«Gerici güçlerin baskılarını artırmaları sonucunda küçük burjuvaziyi temsil etmek durumunda olan örgüt ve yayınların büyük çoğunluğunun gerici parlamentarizmin etkisi altına girmesi ve emperyalizmle uzlaşmasının en açık biçimde ortaya çıktığı bir dönemde proleter devrimcilerinden sonra kemalist devrimciler de seslerini en özgür biçimde duyurmaktadırlar, duyuracaklardır. Biz savunuyoruz ve inanıyoruz ki, Türkiye'nin emperyalizmin hakimiyetinden kurtulması ve gerçekten demokratik ülke olmasının tek yolu, proleter devrimcileri ile kemalist devrimcilerin ortak hedef üzerine kuracakları ittifaktır. Bu ittifak Türkiye'yi bütün milli sınıfların katıldığı milli cepheye kavuşturacaktır. Devrim'e karşı izleyeceğimiz politika, dostluk ve eleştiri politikası olacaktır.»[89]

Ya bu ittifakın öncülük?

Mihri Belli, öncülüğü yine küçük burjuva bürokrasisine, hatta bir süre önce işinin bittiğini ilan ettiği ortanın soluna teslim etmeğe gönüllüdür; diğer sosyalistlere de bu teslimiyet için talimat vermektedir:

«Diyelim ki, ortanın solunun liderliğinde bir milli bağımsızlık savaşı başlamıştır. Sosyalistlerin önderliğinde değildir. Katılmayacak mısın? Katılacaksın . Katılmazsan sosyalizme ihanet etmiş olursun. Katılmakla sosyalizm davası-

(87) **Mustafa Gürkan**, Türk Solu, 4.11.1969
(88) **Doğu Perinçek**, Türk Solu, 21.10.1969
(89) **Türk Solu**, 28.10.1969

nı yürütmek şansını artırmış olursun...Küçük burjuva bürokrasisi önderliğinde bir hareket olsa dahi, bizim gene yerimiz, o milli kurtuluş savaşının saflarıdır. Ve şart koşarak falan değil. Kayıtsız şartsız. Gücümüz yettiği zaman zaten şartı koşarız. Gücümüz yetmeden şart koşmak, iddiacılık, kurusıkı atmaktır.»(90)

Ve Mihri Belli'den «*kavram kargaşası*» yaratan bir stratejik tahlil:

«Türkiye'de objektif şartlar bakımından 1937'de bugünkünden daha yakındık sosyalizme. Sosyalizm şiarını atmak için objektif şartlar bakımından daha çok sebepler vardı...»

Neden? Çünkü kemalistler o dönemde burjuva demokratik devrimini yapmışlardır. Gerçi oy sistemi yoktur ama,

«Burjuva demokratik devrimi seçim mekanizması kurmak filan değildir. Burjuva demokratik devrimi, bağımsızlıktır. Feodalitenin yokedilmesidir. O kadar... Oy sistemi olup olmaması önemli değildir.»(91)

Haydi seçim mekanizmasından vazgeçelim, hatta «*demokratik devrimin başarısı için bütün millici sınıfların öz örgütleri olması şartı*»nı da hiçe sayalım. Kemalistlerin «*feodalite*»yi o zaman yokettiğine Belli'nin kendisi inanmakta mıdır? İnanmakta ise, bugün neden hâlâ anti-feodal mücadeleden söz etmektedir? Ama içine düştüğü bu çelişkiler ve tutarsızlıklar hiç önemli değildir, devrimci teoriyi hiçe sayıp öncülüğü küçük burjuva bürokrasisine teslim eden MDD teorisyeni, 1937'de burjuva demokratik devrimini yapıp sosyalist devrim aşamasında olduğunu ileri sürdüğü Türkiye'yi 1969'da geriye çekip demokratik devrimin öncesine de yerleştirebilmektedir.

milli demokratik devrim, milli demokratik hareket

Bu ortamda, daha sonra Mihri Belli'nin karşısında yeralacak olan MDD'nin genç teorisyenlerinden Şahin Alpay da, evvelce MDD'de öncülük konusunda doğru yaklaşımlar getirmiş olduğu halde, Aydınlık'ta yazdığı bir yazıda kavram kargaşasını körüklemiştir. Türkiye'deki devrimci hareketi, işçi sınıfı mücadelesini küçümseyip Doğan Avcıoğlu hareketini iyice abartan ve devrimci mücadeleyi asker-sivil aydınlara peşkeş çeken bu yazıda yazar, soyut öncülükten sözedip öte yandan işçi sınıfının öncülüğü için gerekli objektif ve subjektif şartları tahlil ederek, gerçekte devrimci mücadeleyi asker-sivil aydın zümreye bırakmakta bir sakınca görmemektedir:

«Türkiye'de proletarya, bugün, devrime öncülük edecek objektif ve sübjektif şartlara tam olarak sahip değildir. Proleter devrimcilerinin bugünkü başlıca görevi, proletaryayı bu şartlara kavuşturmak için mücadeledir. Proleter devrimci çizginin esası budur. Neden proletarya bugün devrime öncülük edecek durumda değildir? Devrimde öncülük kazanabilmek için proletaryanın sahip olması gereken objektif şartlar şunlardır: Önce proletarya, bir sınıf olarak, yani işgücünden başka satacak hiçbir şeyi olmayan bir proleter kitlesi olarak mevcut olmalıdır. Esas olarak büyük çapta kapitalist üretimin yapıldığı sanayi alanında toplanmalıdır. Ancak böylelikle örgütlenmek ve disiplin altına girmek için zorunlu olan şartları kazanabilecektir. Köylülükle, özel mülkiyetle

(90) **Mihri Belli**, Türk Solu, 11 11 1969
(91) Aynı yazı.

bütün bağları tam olarak kopmalıdır. Oysa, Türkiye proletaryası, bugün, çoğunlukla yarı-proleter niteliktedir.

.....

«Bugün Türkiye'de proleter devrimcilerinin ve proletaryanın devrimde öncülük kazanma mücadelesi verilmektedir. Bu şartlar altında Avcıoğlu'nun «Ülkemizin bugünkü gelişme aşamasında, milliyetçi devrimciler bir kez daha ön planda rol oynamaya aday gözükmektedir» sözü, hiç olmazsa bir süre için yanlış değildir.

.....

«Somut şartların somut tahlilinden hareket eder ve idealizme sapmazsak, daha bir süre Türkiye'deki devrimci harekette asker-sivil aydın zümrenin önemli bir rol oynayacağını görürüz. Bugün de yurt çapında esas mücadele, işbirlikçilerle bu kuvvet arasında cereyan etmektedir.»(92)

Proletarya partisi görüşünü «*Avcıoğlu'nun sözleriyle 'halkın içinden gelen ve halkın nabzını elinde' tutma yeteneğinde olan tek parti*» şeklinde tanımlayan bu yazar, öncülük konusunda da, sonradan kendi dergisinde geliştirilecek olan milli demokratik hareket ve milli demokratik devrim açıklamalarıyla da çelişecek şu keskin sözleri de söyleyebilmektedir:

«Emperyalizme karşı mücadele yada emperyalizmin baskısı altında ezilme şıklarından hangisinin kazanacağını, sınıf mücadelesi tayin ettiği gibi, emperyalizme karşı mücadelede küçük burjuvazinin mi, yoksa proletaryanın mı öncü olacağını da sınıf mücadelesi, sınıfların içinde bulundukları objektif ve sübjektif şartlar tayin edecektir. Devrimde küçük burjuvazi öncü olsun, proleterya öncü olsun, sömürge ülkelerin önündeki hedef, milli demokrasidir; sosyalizm değil.»(93)

Öncülük anlayışındaki yeni düşünceler, milli demokratik hareket ve milli demokratik devrim ayrımlarını doğurmuştur:

«Biz bu ayrımı ifade etmek için, genel olarak milli demokratik devrim aşamasında proletaryanın öncülüğünde yürütülen ve sağlanan hareket ve başarılara milli demokratik devrim; küçük burjuvazinin veya (eğer varsa) milli burjuva unsurların öncülüğünde yürütülen ve sağlanan hareket ve başarılara «milli demokratik mücadele» veya «milli demokratik nitelikte hareket» veya «milli kurtuluş mücadelesi» diyoruz.»(94)

Asker-sivil aydın zümre anti-emperyalist bir harekete girişecek, «*milli demokratik hareket*» yapacak ve ülkede proletaryanın öz örgütünü kurduracaklar, sonra da bu örgüt hareketi «DEVRİM» haline getirecektir. Bu, aslında, proletaryanın öz örgütünün gerçek demokrasi orta-

---

(92) **Şahin Alpay**, «Türkiye'nin Düzeni Üzerine», Aydınlık S.D., S. 12., s. 46 4-466.
Aynı yazar, yaptığı büyük sapmayı düzeltmek zorunda kalınca, şöylesine cümlelerle geriye dönüş yapmıştır: «Biz, şunu söyledik: İşçi sınıfımız bugün devrime önderlik edecek bilinç ve örgütlenme düzeyine sahip değildir. İşçi sınıfı bu sübjektif şartlara (bilinç ve örgütlenme düzeyi) sahip olmaksızın, devrimde işçi sınıfı önderliği gerçekleşemez.» (P. D. Aydınlık, S. 3/17, s. 372) Devrimci mücadele için çok önemli bir konuda çok önemli bir hata yapan yazar, «açık öz eleştiri» terimini de fütursuzca kullanmaktadır. Çok kullanılan kitleler önünde açık özeleştiri ilkesinin samimiyetsizce harcanmasının bir örneğidir bu.

(93) **Şahin Alpay**, «Türkiye'nin Düzeni Üzerine», Aydınlık, S. 12 s. 471

(94) **Halil Berktay**, «Bilimsel Sosyalist Devrim Anlayışı», Aydınlık, S. 14, s. 147.

mında kurulacağını söyleyen görüşten farklı bir görüş değildir. Üstelik bu görüş, Nasır hareketini ve kapitalist olmayan kalkınma yolunu reddederken yapılmaktadır.

Ayrıca, bu sözlerle birlikte «halk savaşı»nın pratikte uygulanmasının ne olacağı büyük bir muğlaklığa itilmektedir. Aynı kişiler, *Aydınlık S.D.*'nin 10. sayısında ise, milli demokratik hareketin gerekli olduğunu belirten şöyle kesin bir hükme varmaktadırlar:

«Çabalar boşunadır. Türkiye işçi sınıfı ve tüm Türkiye halkı er veya geç öncü partisine kavuşacaktır. **Milli demokratik hareketimiz** böyle bir partiye kavuşmadıkça **milli demokratik devrimimiz** haline geleyecektir.»(95)

Bu konuda TİP'e ise şu görev verilmektedir:

«TİP ise halkımızın milli demokratik hareketine **çok önemli** katkıları olan devrimci bir siyasi örgüt niteliğine kavuşturulabilir.»(96)

aydınlık s.d.'nin parti üzerine kendi içindeki çelişmeleri

Aydınlık'ın bölünmesinden sonra temelleştirilen bir diğer düşünce, sosyalist partinin yalnız proletaryanın değil, aynı zamanda yoksul köylünün de öncü müfrezesi olacağı, bu partinin emekçi partisi olduğu görüşüdür. Bu görüşü savunan Aydınlık'çılar, aslında, sosyalist parti anlayışının yozlaştırılmasında Aybar ve Aren-Boran gruplarıyla birleşmektedirler.

Daha önceleri *Türk Solu*'ndaki çeşitli yazılarda, meşhur MDD broşüründe boy gösteren bu düşünce, yer yer diğer *Aydınlık S.D.* yazarları ile de çelişmeye düşerek *Aydınlık S.D.* ve *DEVRİMCİ TİP Haberleri*'nde kendini şöyle göstermektedir:

«Bu şartlarda, böyle bir ortamda Türkiye'nin meselelerine çözüm getirebilecek bir sosyalist emekçi partisinin varlığı, bilimsel sosyalizmi kendine eylem klavuzu edinen, doğru rotayı saptayıp izleyebilen, saflarında işbirliğini, dayanışmayı ve disiplini gerçekleştirebilen bir emekçiler partisinin varlığı çok şeyi değiştirir Türkiye'de. Ama böyle bir parti henüz yoktur...»(97)

«TİP, Türkiye'nin şehir ve köy proleterlerinin ve yoksul köylülerinin öncü müfrezesi, proleter devrimci teoriyi eylem de klavuz sayan bir emekçi sosyalist parti durumuna yükseltmek için TİP'i Türkiye emekçilerinin gerçekten sosyalist partisi durumuna yükseltelim!»(98)

Hemen belirtelim ki, sosyalist parti işçi sınıfının örgütlü öncü müfrezesidir. Partiye işçi sınıfının ideolojisi, bilimsel sosyalizmin emrettiği bütün *gerekli örgütsel özellikler* hakimdir. Parti içinde bilinçli yoksul köylülerin ve küçük burjuva kökenli marksist-leninist aydınların yeralması, partinin onların da öncü müfrezesi olarak adlandırılmasını gerektirmez.

«Partinin herşeyden önce işçi sınıfının öncü müfrezesi olması gerekir... Parti, sadece işçi sınıfının öncü müfrezesi değildir. Eğer bu sınıfın mücadelesini gerçekten sevk ve ida-

(95) **AYDINLIK**, S. 10, s. 247
(96) **AYDINLIK**, S. 14, s. 86.
(97) **Mihri Belli**, «İlkelerde Birlik Şarttır», Aydınlık S.D., Ocak 1970, S. 15, s. 164
(98) **Mihri Belli**, «TİP'i Oportunizmden arındıralım», DEVRİMCİ TİP HABERLERİ, 26.12.1969, S. 5, s. 3

re etmek istiyorsa, sınıfın örgütlü müfrezesi de olmalıdır. ...Parti, örgütlerinin toplamı; ve parti üyesi de, parti örgütlerinden birine mensup olan kimsedir». (Stalin, **Leninizmin İlkeleri**)

Mihri Belli'nin ardarda yazdığı iki yazıdaki görüşleri de, devrimci hareketimizdeki sorumsuz davranışlara ve açık eleştiri yapmamaya ilginç bir örnektir:

«Mahalli sınıf ve zümrelerden hiçbirinin kendi öz siyasi örgütüne sahip bulunamayacağı ve dolayısıyla ülkenin tarihi gelişmesine bu yoldan ağırlığını koyamayacağı fiilpin tipi demokrasicilik düzeni sınırları içinde hapsedilmiş durumda kaldığımız sürece, proletaryanın ve yoksul köylülerin kendi öz siyasi örgütlerine kavuşmaları soz konusu olamaz.» [100]

«Elbette ki, bu gerçeği ifade etmek, proletaryanın ancak gerçek demokrasiide partisini kurabileceği yolunda boyanlara katılmak değildir.»[101]

Aydınlık'ların bölünmesinden sonra somut olarak TİP içindeki mücadeleye ilişkin ilk gerçekçi yaklaşımı, bazı noktaları eleştirilebilir olmakla beraber, Seyhan Erdoğdu yapmaktadır:

«TİP işçi sınıfının öz örgütü olamaz demek, kendine ve işçi sınıfına güvensizlikten başka bir şey değildir. Proleter devrimciler partiye devrimci ideolojiyi, stratejiyi ve taktikleri hakim kıldıkları ölçüde, partide demokratik merkeziyetçiliği yerleştirdikleri ölçüde, partiyi işçi sınıfının, yoksul köylülerin ve proleter devrimci aydınların aktif öncü müfrezesi haline getirdikleri ölçüde, partinin oportunizmi besleyen üye ve örgüt yapısını, yani taşrada hayatını bu mücadeleye adayanlara değil de, boş zamanlarını verenlere dayanan örgütlenme biçimini, bu getirdiği üye yapısını değiştirdiği ölçüde, farklı eylem biçimlerine hazır olduğu ölçüde, işçi sınıfının öz örgütü haline gelir. Bunun yapılıp yapılamaması sübjektif bir sorun, proleter devrimcilerinin gerçekten proleter devrimcisi olup olmaması sorunudur.»[102]

Öte yandan, *Aydınlık S.D.*'nin 16. sayısında «*proletaryanın ve yoksul köylülüğün öncü müfrezesi görevini yerine getirecek siyasi örgütün*»[103] denirken, aynı derginin diğer sayfalarında bu görüşle çelişen şu doğru görüşler dile getirilmektedir:

«Kaldı ki, Türkiye'de... işçi sınıfı örgütü yoksul köylüleri de kendi çatısı altında toplayacaktır. Örgüt üyelerinin çoğunluğunu yoksul köylüler meydana getirse dahi, örgüt işçi sınıfı örgütüdür, köylü örgütü değil. Çünkü örgüte hakim olan işçi sınıfı ideolojisidir. Bu gerçeği anlamamak, «**sınıf öncülüğü**» ile «**sınıf katılması**» farkını görememek demektir.»[104]

p.d. aydınlık da mdd saflarının bütün geçmiş hatalarından sorumludur.

Aydınlık'ın bölünmesinden sonra *P.D. Aydınlık* Dergisi'nde görüşlerini dile getirenler, Şubat 1970 sayısında «*AYDINLIK ilk çıkıştan bu yana hatalı görüşleri benimsememiştir.*» diyerek bütün geçmiş hataları Mihri Belli üstüne yıkmağa kalkışmış ve özeleştiriden kesinlikle kaç-

---

(100) **Mihri Belli**, DEVRİMCİ TİP HABERLERİ, 26.12.1969, S. 5, s.1

(101) **Mihri Belli**, Aydınlık S.D. Ocak 1970, S. 15, s. 164.

(102) **Seyhan Erdoğdu**, «TİP Çankaya Kongresi ve Oportünizmin Can Çekişmesi», Aydınlık S.D., S. 15, s. 224

(103) **AYDINLIK S.D.**, Şubat 1970, S. 16, s. 243

(104) **AYDINLIK S.D.**, Şubat 1970, S. 16, s. 298

mışlardır. Oysa, o güne kadar *Türk Solu*'ndaki hatalı yazıları eleştirmedikleri ve üstelik o hatalara katıldıkları için kendilerini proleter devrimci olarak adlandıran grup, liberalizmin ve «*ilkesiz birlik cephesi*»nin bir örneğini vermiştir. *PD. Aydınlık*'ın şubat sayısında «*milli demokratik devrim aşamasında tek bir doğru politika vardır: Milli Cephe Politikası... Devrimci sınıfların ittifakını sağlamağa yönelen milli cephe politikası, aynı zamanda işçi sınıfının örgütlenmesinin ve öncülüğünün sağlanması politikasıdır.*»[105] diyerek ikili görevimizi ve en acil görevimiz olan örgütlenmeyi muğlaklığa itmişlerdir.

Sosyalistlerin sosyalizmin mutlak zaferini sağlamaları yönünde ikili görevleri, daha çok anti-emperyalist mücadelenin gereklerine ağırlık veren «milli cephe politikası» potasında eritilemez. Sosyalistlerin örgütlenme görevi, örgütün ortadan kalkacağı döneme kadar uzanır. Oysa cephe, süreç içinde halk düşmanlarının aldıkları duruma göre de değişir. Özellikle emperyalizme karşı halk savaşının verildiği dönemlerde *en geniş* yığınları kapsayarak gelişir. Yükselen Devrimci İşçi-Köylü iktidarı ile birlikte yeni bir yapıya bürünür. Ama bu donemde de sosyalist ajitasyon ve propaganda, örgütlenme görevi devam eder.

Sosyalistlerin ikili görevi ve ikili görevi arasındaki diyalektik bağı muğlaklaştıran ve örgütlenmede kesintililiği abartan «*milli cephe*» potası, acil görevimizi ihmale, işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücü önderliğinin bağımsızlığını baltalamaya açık sapmaları da içinde taşıyacaktır.

P.D. Aydınlık, Nisan 1970 sayısında «*Proleter devrimci tutum, TİP'in devrimci mücadelenin dışında kalmasına cephe almayı, TİP'i en kısa zamanda devrimci mücadelenin silahlarından biri düzeyine yükseltmeyi emreder.. Devrimci bir yönetime kavuşturduğumuz zaman TİP devrimci mücadelemizin güçlü bir silahı olacaktır.*»[106] demektedir. Ancak, «*Devrimci mücadelenin güçlü silahı*» kavramını açıklamadığı için *P.D. Aydınlık*'ın bu yargısını ihtiyatla karşılamak gerekir. Zira eğer «*devrimci mucadelenin güçlü silahı*» demekle «*öz örgüt*» kastediliyorsa, Şubat sayısında eleştirdikleri «*bu anlayış TİP'te yönetimden uzaklaştıkları zaman TİP'i küçük burjuva örgütü, yönetime geldikleri zaman işçi sınıfının öz orgütü olarak gören ve gösteren oportunist EMEK Dergisi'nin örgüt anlayışından*»[107] pek farklı bir noktaya gitmemişler demektir. Yok eğer kastedilen bir «*emekçi partisi*» ise, bunun başına gelen devrimci yönetim partililere işçi sınıfının ideolojik, politik görüşlerini benimsetip zorunlu arınmaları yaparak partiye *gerekli örgüt yapısını* hakim kıldığı zaman bu parti ile kurulmasından söz edilen proletaryanın öz örgütü arasında ne gibi bir ilişki söz konusu olacaktır? Eğer gelen yönetim partiyi bu yapıya zorlamıyorsa, esasen o yönetimin devrimciliğinden söz edilemez. Bu bakımdan *P. D. Aydınlık*'çıların TİP ve işçi sınıfı partisi konusundaki görüşleri açıklığa kavuşturulmağa muhtaçtır.

---

(105) **P.D. AYDINLIK**, Şubat 1970, S. 2/16, s. 252
(106) **P.D. AYDINLIK**, Nisan 1970, S. 4/18, s. 424
(107) **P.D. AYDINLIK**, Şubat 1970, S. 2/16, s. 247

m.d.d: cilerin tip içinde hatalı mücadele yöntemleri

Bugün için genel olarak işçi sınıfı partisinin «*İşçi sınıfının örgütlü öncü müfrezesi*» olduğu doğru görüşünü kabul eden, ama parti görüşleri henüz somut açıklamaları gereksindiren her iki Aydınlık kadrosunun TİP İstanbul İl Kongresi için önerdikleri karar tasarıları da meseleye çözümyolu getirmemiştir. İstanbul İl Kongresi, «*Kongreler ideolojik mücadele alanıdır*» diyen Aydınlık saflarının «*hataları arındırma amacıyla devrimci terör gerekir*» görüşleriyle her ne bahasına olursa olsun yönetimi elde etmek üzere zorlamalara giriştikleri bir kongre olmuştur.

TİP Ankara İl Kongresi sırasında da, kendilerine «*proleter devrimci*» diyen bir grup, terör hareketini parti kitlesinde infial uyandıracak bir düzeye vardırmıştır. Evvelce de belirttiğimiz gibi, TİP'te bugünkü mücadele, bilimsel sosyalist ilkelerin parti kitlesinde yayılması uğrunda yapılan «*ideolojik mücadele*» olmalıdır. İdeolojik mücadeleyi «*bireysel terörizm*» ile yürütmek istemek yada hareketli kitleleri parti etrafında bireysel terörizme kışkırtmak hep küçük burjuva sosyalistlerine has davranışlardır.

Parti içinde «*devrimci terör*»den her iki Aydınlık dergi kadroları da sorumludur. Bir zamanlar ortak olarak başkalarına karşı işlettikleri bireysel terör silahı, bir dönem sonra kendi içlerinde birbirlerine dönmeğe başlayınca, bu tutumdan şikayetçi olmuşlardır.

İstanbul İl Kongresi'ni Aydınlık S.D.'ye bağlı kadrolar kazanmış, ama bütün eski tumturaklı cümlelere rağmen, pratikte parti il örgütü üzerine düşeni yapamamış, militan kadroları TİP'te kanalize edememiş, bütün görev, bir iki yöneticiye kalmış, şimdiye kadar parti dışı eylemlerinden dolayı onlara hayranlık duyan partililer de, bu durum karşısında şaşkınlığa düşmüşlerdir. Gerçekte İstanbul İl Teşkilatı çalışması, kendi içinde bile birlik ve dayanışma sağlayamamış grupların başarısız olacaklarına bir örnektir. Hemen belirtelim ki, İstanbul İl Teşkilatı'nın başarısız olmasında, sıkıyönetim dönemi ve Parti Merkez Yürütme Kurulu'nun gurupçu bir anlayış ile onlara karşı takındığı tavır da etkin olmuştur.

TİP tabanında üyelerin niteliği bakımından bir değişiklik olmadığı, hatta birçok üyeler sosyalizmin bilimini öğrenmek yolunda özel gayretleriyle hayli mesafeler kaydettikleri halde, *Aydınlık* kadroları, parti içi mücadele konusunda bir süreden beri gösterdikleri olumlu yaklaşımı birdenbire terkederek, TİP içindeki mücadeleyi çabuk bırakmaya hazırlanmaktadırlar. TİP'den *her şekilde* ümidin tamamen kesilmiş olduğu yolunda görüşler yada «*kurultay*», «*şura*» görüşleri almış yürümüştür. Kongrede devrimci bir yönetim kurulacağı umudu olmasa bile, kongre öncesi «*kurultay*», «*şura*» önerilerinde bulunmak aceleci davranışlardır. Birleşmeler henüz kendi içlerinde ideolojik birliği sağlayamamış gruplar arasında masa etrafında olmayacaktır. Çeşitli gruplar arası birleşmelerin bilimsel sosyalist ilkeler etrafında ve eylem içinde gerçekleşeceği görüşü gözden uzak tutulmamalıdır.

seçimden sonra aybar «parti yıkıcılığı» yapıyor

1969 eylül-ekiminde parlamentarist mücadelenin tam içine düşen TİP yönetici kliğinin şiddetlenen koltuk kavgası, birçok denge hesaplarını, geçici de olsa, bozarak günümüze kadar sürmüştür.

Önseçimlerde Aybar'ın İstanbul'dan ne bahasına olursa olsun aday seçilmesini sağlamak için bütün imkanlarını kullanan sendikacılar, merkez kontenjanlarının tesbitinde populist eğilimlerin uvriyerist eğilimlere ağır bastığını, uzun süreden beri köylülüğe oynayan Aybar'ın Anadolu ve Trakya'daki güvenilir adamlarının Ankara ve İzmir'de dahi liste başlarına getirildiğini, kendilerine ise seçim şansı olabilecek hiçbir yerde üst sırada yer verilmediğini görerek derhal Aybar'a cephe almışlardır. Bu arada Adıyaman listesinin başına, sırf partiye *«devşirme oy»* sağlamak için bir toprak ağasının tepeden inme getirilmesi, sendikacıların Aybar'a ve populist kadrosuna karşı bücuma geçmesi için mükemmel bir gerekçe olmuştur.

Seçim öncesinde kendisinin partinin başında kalabilmesi için tek şansı köylü oylarını çekmekte bulan, hatta *«Türkiye'nin kurtuluş yolu köyden geçiyor. Bugün için devrimci ağırlığı gene köylü teşkil ediyor Çünkü işçiler, küçük esnaf ve küçük memurlar köylü kadar ezilmemektedir... Köylüler kadar horlanmamaktadır. Bunların hiçbiri köylü vatandaşlarımız gibi güvensiz durumda değildirler.»*[108] diyen Aybar, bu hesaplar yüzündendir ki, kendisini parti genel başkanlığına getirmiş ve o güne kadar başta kalmasını sağlamış bulunan sendikacılar grubunu populizme feda etmekte sakınca görmemiştir.

Bu kopma, sendikacıların, *«işçi sınıfının liderleri»* olarak TİP'i gerçekten bir sınıf partisi haline dönüştürmek, bilimsel sosyalizmin ilkelerini benimsemek, populizmden ve uvriyerizmden arınmış gerçek bir proleter partisi yaratmak eğiliminde görünmelerine vesile olmuştur. Bu amaçla derhal DİSK'te bir bilim ve danışma kurulu teşkil etmek üzere bir kısım aydınlarla temaslar kurulmuş, gazetelere Aybar'ı, popülizmi reddeden, işçilerin ve aydınların ortak çabasıyla bilimsel sosyalizm yolunda yürüyeceklerini açıklayan demeçler vermişlerdir. Bu gelişim, sosyalist hareketin tüm kanatlarında olumlu karşılanmış, hatta MDD'cilerin de *«küçük burjuva kuyrukçuluğu»*ndan kurtulma eğilimleri göstermeleri karşısında sendikacıların insiyatifiyle çeşitli gruplar arasında devrimci bir dayanışma ihtimali üzerinde durulmağa başlanmıştır.

Aybar'la araları açıldıktan sonra sendikacıların devrimci yönelişi DİSK genel yönetim kurulu kararlarında da kendisini göstermiş, sendikacılar, kısa vadeli *«saray darbeleri»* için yapay ittifaklara girmektense, bütün devrimci sosyalistlerin çevresinde birleşecekleri doğru stratejinin Türkiye gerçeklerinden hareket edilerek saptanması ve geliştirilecek ilkelerin ışığında sosyalist militanlar yetiştirilmesi isteklerini açıklamışlardır.[109]

Aybar'ın tüm populizmine rağmen, 10 Ekim seçim-

(108) TİP BASIN BÜLTENİ, 7.7.1969
(109) ANT, 23.9.1969

lerinin TİP için önemli oy kaybıyla sonuçlanması ve daha önceki seçimlerde aldığı en yüksek oylara oranla bu defa oyların yüzde 37 oranında düşmesi, TİP'te Aybar yönetiminin yıkılması bakımından önemli bir olanak yaratmış ve *ANT* seçim sonrası toplanan TİP Genel Yönetim Kurulu'na şu uyarmada bulunmuştur:

«Şu andaki devrimci görev, TİP'in ana ilkelerinden ve işçi sınıfının öncü örgütü olmak niteliğinden neden ve nasıl saptığının tesbiti, ve partinin tarihi görevine uyan devrimci bir örgüt kimliği kazanması olanaklarının yaratılmasıdır Ve hiç şüphesiz bu olanakların yaratılmasında TİP Genel Yönetim Kurulu'na da büyük sorumluluk düşmektedir. Bu sorumluluğa yakışır şekilde eleştiriler yapılması ve karar alınması, TİP'in partileştirilmesinde ilk adım olacaktır. Bu adım mutlaka atılmalıdır... Mehmet Ali Aybar genel başkanlıktan düşürülmelidir. Aybar'ın sorumluluğuna son ana kadar ortak olan merkez yürütme kurulu da düşürülerek, Aybar'a muhalif grup ve kişilerin bir araya geldiği ve öntümüzdeki ilçe ve il kongrelerinin demokratik bir ortam içinde yapılmasını, daha sonra yeni delegelerle büyük kongrenin toplanmasını sağlayacak, yeni bir merkez yürütme kurulu kurulmalıdır.»(110)

Gerek ağır seçim yenilgisi, gerekse parti tabanında meydana gelen tepki karşısında, denge hesaplarıyla da olsa genel başkanlıkta kolay kolay tutunamayacağını anlayan Aybar, düşürülmesini beklemeden, genel başkanlıktan istifa etmiş ve bundan sonra tamamen «*parti yıkıcısı*» bir tutum sürdürmeye başlamıştır. Aybar ve arkadaşları, genel yönetim kurulu toplantılarında sık sık engelleme yaparak kurulun çalışmasını imkansız hale getirmişler, hatta bu arada bütün gruplara açık iyi niyetli bir yönetim kurmaya çalışan genç Genel Başkan Mehmet Ali Aslan'ı bu engellemeler yüzünden istifa etmek zorunda bırakmışlardır.

tip'li sendikacılar tercihlerini yapmalıdırlar

İlgi çekici nokta, milletvekili kontenjanlarının saptanması sırasında Aybar'ın uvriyerizmi bir yana iterek populizme daha fazla ağırlık vermesi yüzünden genel başkana karşı çıkan ve bilimsel sosyalist çizgide tutarlı bir mücadeleye girdikleri izlenimini uyandıran sendikacıların, sonradan gerek genel yönetim kurulunda, gerekse parti dışı çalışmalarda çoğu kez Aybar'la birlikte hareket etmeleri, hatta onun revizyonist görüşlerine imza atmakta sakınca görmemeleridir.

Aybar'ın gerek parti içi çalışmalarında, gerek parlamentoda, gerekse bir ara kontroluna geçirdiği *Forum* Dergisi'nde sürdürdüğü revizyonist çizgi *ANT*'ın daha önceki sayılarında enine boyuna eleştirildiğinden tekrar üzerinde durmayacağız.(111)

Ancak, sendikacılara 4 ay önce yaptığımız uyarma, özellikle 16 Haziran Büyük İşçi Direnişi'nden ve Aybar'ın DİSK yayınlarında tekrar boy göstermesinden sonra daha büyük önem taşımaktadır:

(110) ANT, 11.11.1969, S 150
(111) ANT Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi, «Revizyonizme Karşı Savaşalım», Haziran 1970, S. 175/2

«Türkiye işçi sınıfı adına konuşmak iddiasında olan TİP kurucuları ve DİSK yöneticileri, tekrar durum muhakemesi yaparak kesin tercihlerini açıklamalıdırlar:

«İşçi sınıfı sosyalizmi mi, revizyonizm mi?

«Unutulmasın: Revizyonizmin temel ögesi her ne kadar küçük burjuvazi ise de, kapitalizmin belli bir gelişme gösterdiği ülkelerde ortaya çıkan (küçük burjuva) eğilimli (işçi aristokrasisi) de, küçük burjuva aydınlarla birlikte revizyonizmin öncülüğü görevini yüklenebilir. DİSK yöneticileri işbirlikçi Türk İş aristokrasisine başkaldırdıkları, proletaryanın sınıfsal siyasi hareketinde yeraldıkları için «devrimci» niteliğine hak kazanmışlardır. İşçi sınıfının ekonomik savaşını da hâlâ en başarılı şekilde yürüten yine DİSK ve ona bağlı sendikalardır. Ama bu da yetmez.»

«Bugün bir adım daha atmak zamanıdır.

«Sadece işçi sınıfının siyasi hareketinden dem vurmak yetmemektedir, onu bilimsel sosyalizmin emrettiği şekilde yerine getirmek, revizyonizmin her türlüsüne «hayır» demek gerekmektedir. Gerçekten sosyalist olmak isteyenler için alternatifler ortadadır. TİP kurucuları ve DİSK yöneticileri iki yoldan birini seçeceklerdir:

«İşçi sınıfı sosyalizmi yada revizyonizm!»[112]

doğu'lu tip delegeleri «halklar» meselesini doğru değerlendirmelidir

Aybar parti yönetimini elinde bulundurduğu sürece sendikacılar kanadını uvriyerist politika ile kendi paralelinde tutarken, Anadolu teşkilatını da populist bir politika ile kontrolu altına almağa çalışmıştır. Bu populist politika Aybar'ın sosyalizmin bilimine aykırı üst yapı tahlilleri ve horlanma teorileriyle özellikle Doğu Anadolu'da etkin olmuş, MDD muhalefetinin aynı şekilde devrimci teoriye aykırı olarak sivil - asker aydın zümreye ağırlık tanıması, hatta onu devrim önderi olarak nitelemesi yüzünden Doğu Anadolulu partililer uzun süre kendileri için tek alternatif olarak gördükleri Aybar yönetimini desteklemişlerdir. Ne var ki, son genel seçimlerde bu populizmin Doğu Anadolu'da sırf «*devşirme oy*» elde edebilmek için çeşitli partilere girip çıkmış bir toprak ağasını liste başı yapmağa kadar vardırılması üzerine, Doğu Anadolu'da da Aybar yönetimine karşı haklı bir tepki doğmuştur.

Seçimleri müteakip yönetimde meydana gelen değişiklikten sonra Doğu Anadolu'lu yöneticilerden bir kısmının Aybar'ı desteklemekten vazgeçmeleri, kısa süre genel başkanlık yapan Mehmet Ali Aslan'ın Aybar revizyonizminin dışında devrimci bir çizgiye yönelmesi, bu tepkiyi kanıtlayan olumlu gelişmelerdir.

Ancak, Doğu Anadolu'lu partililer, Aybar revizyonizmine karşı olduklarını bugüne kadar açık seçik ortaya koymadıkları gibi, ısrarla sürdürdükleri suskunluk, önümüzdeki Büyük Kongre'de Doğu Anadolu delegelerinin takınacağı tutum hakkında çeşitli spekülasyonlara yol açmıştır.

Tıpkı sendikacılar gibi, TİP kongrelerinde genellikle grup halinde hareket ettikleri görülen Doğu Anadolu delegeleri de büyük bir sorumlulukla karşı karşıyadırlar. Hemen belirtelim ki, Türkiye'de kesintisiz devrim süreci içerisinde sosyalist kavganın başarıya ulaşabilmesi, büyük ölçüde «*halklar meselesi*»ndeki devrimci tutumumu-

[112] Aynı dergi.

za bağlıdır. Sosyalistler, her zaman ve her yerde Marx'ın «*Başka bir ulusu ezen bir ulusun özgür olamayacağı*» görüşüne ve Lenin'in «*Ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkı*» ilkesine sadıktırlar.

ANT'ın «*Kesintisiz Devrim*» görüşünü açıklayan yazısında belirttiği gibi:

«Sosyalistler, Doğu Sorunu'nu Türk - Kürt çelişmesi olarak değil, Türk - Kurt emekçi halklarıyla doğulu ve batılı egemen sınıflar arasındaki çelişmede görürler. Türkiye'de halklar arasında çelişme olduğundan sözeden, Türkiye'nin doğusunda Türk - Kürt çelişmesinin varlığını göstermek isteyen bütün antimarksist görüşlerle mücadele ederler. Kürtlerin demokratik haklarının elde etmelerinde bütün güçleriyle mücadele ederler Her türlü ırkçı, faşist hareketle halkların haklarını savunurlar.

«Halkların gerçek kardeşliği ve eşitliği, ancak her türlü ırkçı, şoven, asimilasyonist, sömürücü sınıf çıkarına dayanan dar milliyetçi görüşlerle mücadele edilerek, halkların dillerine, öz benliklerine, kültürlerine gelişme olanağı tanıyarak yerine getirilir.

«Proleter sosyalist mücadele sürecinde halklar meselesi, devrimci meseleler dışında düşünülemez. Halklar meselesindeki yanlış görüşler, yanlış politik uygulamalar, her zaman saflarımızda dağınıklık yaratacak ve DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'ni zayıflatacaktır. Ortadoğu'da ve özellikle Türkiye'de halklar arasında, halkların devrimci kümeleri arasında yanlış görüşlere karşı mücadele etmemek, devrimcileri yanlışlara itmek, halkları birbirine düşürücü «böl ve yönet» politikasını gerçekleştirmek isteyen emperyalizmin işine yarayacaktır

«Türkiye'de Türk ve Kürt halklarının gerçek kurtuluşu ancak emperyalizme ve ona bağlı bütün unsurlara karşı oluşturulan DEVRİMCİ HALK CEPHESİ ile gerçekleştirilecektir. Bu kavgada Türk ve Kürt sosyalistlerinin birliği esastır. Halkların kardeşliği ve eşitliği üzerinde Türk ve Kürt sosyalistleri, emperyalizme ve ona bağlı unsurlara karşı DEVRİMCİ HALK CEPHESİ'ni gerçekleştirip en geniş yığınları harekete sokmalıdırlar. Bu mücadele içinde Türk ve Kürt sosyalistleri, hangi taraftan gelirse gelsin, her türlü küçük burjuva milliyetçisi eğilimlerle, Türklerin yada Kürtlerin yalnız başına kurtulabileceğini savunan yanlış iddialarla, şoven görüşlerle yada halklar nihilizmini ortaya süren görüşlerle kıyasıya mücadele etmelidirler.»(11)

Halkların kardeşliği ve devrimci halk cephesi politikasının yanılmaz yürütücüsü ise ancak bir işçi sınıfı partisi, yani işçi sınıfının öncü müfrezesi olabilir. Bu bakımdan, Türkiye halklarının işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş tüm sosyalistleri için acil görev, revizyonist, populist, oportunist görüşlerle savaşarak işçi sınıfı partisini oluşturmak için çalışmaktır. Doğu Anadolu'lu gerçek sosyalistler, büyük kongrede tutumlarını, devrimci teorinin bu emrini tavizsiz yerine getirecek şekilde belirlemelidirler. Türkiye'de işçi sınıfı partisinin oluşturulması, devrimci halk cephesine öncü kılınması, halkların kardeşliğini, eşitliğini sağlamak yolunda en ileri adım olacaktır.

parti stratejisi, «emek stratejisi» midir?

Seçimler sırasında başlayan koltuk kavgasının «*seçim yenilgisi*»nden sonra Aybar'ın genel başkanlıktan çekilmesiyle sonuçlanması üzerine zoraki Aren - Boran mu-

(11) ANT Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi, Temmuz 1970, S. 176/3, s. 34-35

ten demokratik bir Türkiye'nin kurulması» neden hedef gösterilmektedir?

Hele işçi sınıfının *«proletarya ideolojisi için çarpışabilecek bütün sınıf ve tabakaları ittifakına alması»* iddiası tam bir teslimiyet örneğidir. Her sınıf ve tabakadan bazı unsurlar proletarya ideolojisini benimseyerek işçi sınıfının mücadele saflarında yeralabilirler, ama işçi sınıfının ittifaka alacağı sınıf ve tabakalar hiçbir zaman proletarya ideolojisi için çarpışmazlar, kendi ideolojileri için çarpışırlar ve işçi sınıfı ile ancak demokratik ve antiemperyalist hedefler için ittifak kurabilirler. Aksini iddia etmek, tıpkı TİP tüzüğünde olduğu gibi, bütün sınıf ve tabakalarla parti içinde ittifak kurarak *«işçi sınıfı partisi»* kavramını yozlaştırmaktan ve küçük burjuva sosyalizmine saplanmaktan başka bir anlam taşımaz.

«emek'çi»lerin, «emek'çi» olmayanlara tasfiye tehditleri

EMEK'çiler parti kitlesine «strateji» adı altında bu küçük burjuva tutarsızlığını benimsetmeğe çalışırken, aynı karar tasarısında, parti için çok tehlikeli bir tehdidi de kabul ettirmeğe kalkışmaktadırlar:

«Uzun zaman sürdürülen tartışmalara rağmen temelde parti stratejisini kabul etmeyen üyeleri Parti'den uzaklaştırmak.»[115]

İşte EMEK'çilerin TİP 4. Olağan Kongresi'ne gelirken kafalarında tasarladıkları *«partiyi kurtarma»* planı! Hangi *«parti stratejisi»*ni kabul etmeyenler partiden uzaklaştırılacaktır? Mevcut TİP Programı'nda çizilen «strateji» mi? Bu programdaki stratejik tek yaklaşım, *«Kapitalist olmayan kalkınma yolu»*dur ve *«sosyalist devrim»*den tek kelimeyle bahsedilmemektedir. Eğer *«parti stratejisini kabul etmemek»*ten dolayı partiden uzaklaştırma söz konusu olursa, bunlar yine kendi beyanlarına göre, ilk adım olarak «sosyalist devrim»i benimseyen EMEK'çiler olacaktır. Yok eğer EMEK'çiler, kongrede çoğunluk sağlayıp *«kapitalist olmayan kalkınma yolu»*nu öngören parti programını değiştirmek niyetindeyseler, o takdirde söz konusu karar tasarısını hazırlayan EMEK'çinin daha önceki bir yazısında TİP programını ve hele *«kapitalist olmayan kalkınma yolu»*nu benimsemiş olması nasıl izah edilecektir:

«.. Çare, bilimsel sosyalizmin de dediği gibi, yeni üretim ilişkileri kurmaktır Program buna «kapitalist olmayan kalkınma yolu» diyor (S. 64). Demek ki, bu temel noktada, Program bilimsel sosyalizmle uyuşma halinde...»[116]

O halde TİP'ten kim kimi uzaklaştıracak?

EMEK'in *«uzaklaştırma»*dan, *«tasfiye»*den anladığı, kendi tutarsızlıklarını benimsemeyenleri tasfiye etmektir.

Bu tutarsızlıklar içerisinde doğru şeyler söyleyen genç bir bilimadamı, *EMEK*'e yazdığı bir yazıda şu doğruları dile getirmekteydi:

«Emperyalizmin işbirlikçisi olan sınıflara ve bizatihi emperyalizme karşı başta şehir proletaryası olmak üzere bütün emekçi sınıfları ve şehirli küçük burjuvaziyi içeren

(115) Aynı dergi.
(116) CEM EROĞLU, Emek, 16.6.1969, S. 4

bir sınıflar koalisyonunun demokratik ve antiemperyalist hedefler çevresinde toplanması devrimci mücadelenin şüphesiz ki icabıdır. Yalnız... Türkiye'de küçük burjuvazi tarımdaki nüfusun büyük kısmını, tarım dışında ise (memurlar dahil) yarısını oluşturmaktadır. Üstelik 1950'den bu yana işçi sınıfının **tarım dışı nüfusa oranı** düşmekte, küçük burjuvazininki ise artmaktadır. Bu küçük burjuvazi ülkesinde, küçük burjuvazinin demokratik ve antiemperyalist mücadelede kendisine ait olan yerde kalmakla yetinmeyerek sosyalist hareketin içine sızması ve hatta kendi küçük burjuva sosyalizmini yerleştirmeye teşebbüs etmesi mukadder olsa gerekir. Bu yüzden sözünü ettiğimiz sınıflar koalisyonunda sosyalist hareketin kendi bağımsız karakterini ve ideolojik saflığını titizlikle muhafazaya çalışması; kendi malı olan sınıfların örgütlenmesine, ideolojik eğitimine öncelik vermek görevini ihmal etmemesi gerekir.»(117)

Ne var ki, MDD'cilerin tutarsızlığı ve Aybar'ın revizyonistliği karşısında alternatif olarak görmeye çalıştıkları EMEK kadrolarında yeralan Korkut Boratav gibi birçok genç düşünür ve eylemci, çok geçmeden kendiliklerinden bu saflardan uzaklaşmak zorunda kalmışlardır.

«*İşçi sınıfı örgütü*» konusundaki tutarsızlığı ise, Behice Boran, parti genel sekreteri olduktan sonra da sürdürmektedir. Üstelik, partinin «*Aybar'lı uzun bir dönemine*» de sahip çıkarak...

Aybar düşürüldükten sonra yazdığı bir yazıda Behice Boran, yönetimi ele geçireceğinden emin olduğu için, TİP'i mevcut yapısıyla «*öz örgüt*» ilan edebilmektedir:

«Gerçekten demokratik Türkiye'de işçi sınıfı «kendi öz-partisi»ne kavuşabilirmiş. Oysa bugün Türkiye'de sınıf esası üzerinden parti kurmaya kanuni müsaade vardır ve böyle bir parti sekiz yıldan beri faaliyettedir.»(118)

Ve Boran, Aybar'ın başkanlığı döneminde TİP'in «*sosyalist*» bir nitelik kazandığını açık seçik savunmaktadır:

«TİP'in nasıl kurulduğunu, nasıl sosyalist bir parti haline dönüştüğünü hep biliyoruz. Ben «**Türk**» dergisindeki yazılarımda, Parti'nin o zamanki başkanının sosyalizmde sapışının objektif, sosyal yapıdan gelen etkenlerini ararken, Parti'nin sosyalist nitelik kazanmasının, sosyalistlerin -özellikle aydınların- üst ve daha alt kademe organlarında yer alıp tüzük ve program hazırlamalarıyla bir çeşit «tepeden» bir süreçle meydana geldiğini belirtmiştim.»(119)

Yani Aybar ve Boran partinin başına geldikten sonra «*iç bünyede sınıflar arası ittifak kuran*» tüzükle ve programla TİP «*sosyalist parti*» olmuş ve bu niteliğini de, 1968 yazına kadar sürdürmüştür. 1968 yazından Aybar'ın genel başkanlıktan düşürüldüğü 1969 aralığına kadar parti «*sosyalist*»likten uzaklaşmış, Aren - Boran yönetimi kurulduktan sonra tekrar «*sosyalist*» olmuştur!

tasfiye tehditleri tip'te devrimci mücadeleyi önleyemez

Ve ardından, TİP Genel Sekreteri olarak Behice Boran, Aybar döneminden miras kalan «*pasifizm*»i ve «*teslimiyetçiliği*»ni bir daha açıklamaktadır:

«Devrimin objektif şartları hızla oluşmakta mıdır? Benim görüşüme göre, değildir. Emperyalizmle belli ölçülerde

(117) KORKUT BORATAV, Emek, 14 7 1969, S. 6
(118) BEHİCE BORAN, Emek, 11 12.1969, S. 17
(119) BEHİCE BORAN, Aynı dergi.

bütünleşmiş, geri ülkelere özgü kapitalizmin sıkıntılarına, içine düştüğü dar boğazlara, bunalımlara rağmen, ve bu durum devam ede ede çarpık ve sıhhatsiz bir biçimde de olsa, daha bir gelişme marjı vardır. Karamsarlığa düşmeden, hareketi sonuç vermez maceralara sürüklemeden, Türkiye'nin şartlarına uygun mücadele yöntem ve biçimlerini tesbit etmek ve tesbit edilen hedeflere ulaşmak için geceli gündüzlü çalışmak gerekir.»(120)

Sosyalist Devrim ilk hedef olarak gösterilirse, tabii ki, Türkiye'de devrimin objektif şartları yoktur ve «*sosyalist devrim*» fetişizmi yapanlara da bunun için karşı çıkılmaktadır. Marksist - Leninist «*Kesintisiz Devrim*» süreci içinde sosyalistlerin önünde anti - emperyalist ve demokratik görevler vardır, anti - emperyalist ve demokratik mücadelenin objektif koşulları vardır. Bunun içindir ki, binlerce genç İstanbul'da, Ankara'da emperyalizme karşı mücadele ederken şehit vermekte, demokratik köylü hareketleri Türkiye'nin dört bir yanını sarmakta, genç sosyalistler ağa - tefeci sömürüsüne karşı köylülerle birlikte omuz omuza mücadele etmekte, sanayi proletaryası ekonomik ve demokratik mücadelesini İstanbul'da yüzbinlik kitle hareketleri düzeyine ulaştırmaktadır. Böylesi bir dönemde «*devrimin objektif şartları yoktur*» deyip kenara çekilmek, üstelik bu antiemperyalist ve demokratik mücadeleyi sürdürenleri «*anarşist*»likle suçlamak, «*pasifizm*»in ve «*teslimiyetçiliğin*» ta kendisidir.

EMEK sapması partiye mutlak hakim olduğu takdirde;

● *Gerçek bir «işçi sınıfı partisi» oluşturmak isteyen TİP'liler,*

● *EMEK'in «sosyalist devrim» stratejisi diye öne sürdüğü kelime fetişizminden kaynaklanan tutarsız küçük burjuva çizgisini kabul etmeyenler,*

● *KESİNTİSİZ DEVRİM'in içinde bulunduğumuz dönemde sosyalistlere yüklediği antiemperyalist ve demokratik görevleri yerine getirmek isteyen ve pasifizme, teslimiyetçiliğe karşı çıkanlar,* çeşitli asılsız suçlamalarla haysiyet divanlarına verilerek partiden uzaklaştırılmak ve partiye «*parlamentarizm*» «*pasifizm*», «*populizm*» hakim kılınmak istenecektir.

TİP'li sosyalistler, bu tasfiye tehditleri karşısında yılmamalıdırlar:

«Önemli ve gerçek bir fikir ayrılığı belirdiği ve muhalefetin görüşleri örgütçe benimsendiği zaman... yönetim ve disipline ilişkin şekli kurallar işlemez hale gelir Fiili bir durum oluşur. Çünkü esasa ilişkin sorunlar, usule ait sorunlardan daha önce gelir ve daha ağır basar »(121)

Bir zamanlar Aybar'la birlikte haysiyet divanlarını alabildiğine işletmiş bulunan Behice Boran'ın, kendi zoraki muhalefetinin disiplinsizliklerini mazur göstermek için öne sürdüğü gerekçedir bu!

TİP'li gerçek sosyalistler, EMEK grubunun tasfiye tehditlerine aldırış etmeden, gerektiğinde onların disiplin uygulamalarını yine onların gerekçeleriyle çürüteceklerini bilerek, önümüzdeki dönemde «*işçi sınıfının partisi*»ni oluşturmak üzere şimdiden hareket geçmelidirler. Bu yolda atılacak ilk adım ise, bütün kliklerin hatalı olarak sahip

(120) BEHİCE BORAN. Emek, 30 3 1969, S 24
(121) BEHİCE BORAN. Emek, 1 12.1968, S. 16

çıktıkları TİP tüzük ve programını çok iyi tanımak, sosyalizmin bilimine uygun biçimde eleştirmektir.

«işçi sınıfı partisi»ni oluşturmak zorunludur

TİP programının gerek yapılışındaki hatalar, gerekse politik ve sosyal gelişmelere aykırı düşen yanları itibariyle daha sonraki yıllarda değiştirilmesi gerekirken, hiçbir değişiklik yapılmamış, buna karşılık tüzükte sık sık yapılan değişiklikler ise, temel sorunları çözmekten çok, birtakım biçimsel değişiklikler olmaktan öteye gidememiştir.

Partinin elimizdeki tüzüğü TİP'in 9 - 10 Şubat 1964'te İzmir'de Toplanan 1. Büyük Kongresi'nde yapılan değişiklikler, Genel Yönetim Kurulu'nun 12.2.1966 günlü Olağanüstü Toplantısı'nda yeni Siyasi Partiler Kanunu'na göre yapılmış düzeltmeler ile, 30.9.1966 tarihinde Ankara'da yapılan 1. Olağanüstü, 9 - 12 Kasım 1968'de Ankara'da yapılan 3. Olağan ve 28 - 29. 12.1968'de yine Ankara'da yapılan 2. Olağanüstü kongrelerindeki değişiklikleri kapsamaktadır.

Tüzüğün en çok tartışılan maddeleri, sendikacıları «işçi» sayarak onlara ayrıcalık tanıyan 53. madde, partinin çalışma tarzını belirleyen 7. ve 52. maddeler ve partinin karakterini belirten 2. madde olmuştur. Gerçekte tüzüğün en önemli bölümleri «Partinin Karakter ve Amaç»; «Üyelik»; «Parti Organları ve Teşkilat Kademeleri» bölümleridir.

Bize göre bugün Türkiye'de bir «işçi sınıfı partisi» yasal bakımdan tüzüğünde karakter, amaç, üyelik ve çalışma tarzı açısından aşağıda sıraladığımız özellikleri gösterebilir. Organlar ve yan örgütler meselesi ise, daha etraflı tartışılmalıdır. Emperyalizme bağımlı ülkemizde *«iç örgütlenme»* sorunu ise, bugün için gündemimizdedir.

● Parti Türkiye işçi sınıfının siyasi partisi olmalıdır.

● Parti, bilimsel sosyalizmi, parti program ve tüzüğünü kabul eden, parti çalışmalarına aktif olarak katılan, parti kararlarını yerine getiren, parti disiplinine uyan, partiye aidatını ödeyen bütün işçilere, yoksul köylülere ve işçi sınıfı ideolojisini kabul eden devrimcilere açık olmalıdır.

● Parti,

1. Bilimsel sosyalizmi savunur ve geliştirir

2. Teorik çalışmayı, bilimsel araştırmaları, parti içi teorik ve pratik eğitimi her durumda sürdürür. Parti yüksek bir okuldur.

Parti, devrimci teori, Türkiye'nin geçmişi hakkında tarihi bilgi ve içinde bulunduğu durum hakkında derinlemesine bilgi ile donatılır.

3. Parti, kesin zaferi için her türlü küçük burjuva sosyalist akımına karşı mücadele eder, parti içi ideolojik mücadeleyi sürdürür. Bilimsel sosyalizmin ilkeleri üzerinde birlik sağlar.

4. Eleştiri ve özeleştiri, partinin en güçlü silahıdır. Parti birliğini sağlamada, parti içi çelişmelerin çözümlenmesinde ve yanlış eğilimlerin ortadan kaldırılmasında eleştiri ve özeleştiri yöntemi kullanılır. Parti, eleştiri ve özeleştiriyi önlemek isteyen her türlü sübjektivizm ve liberalizm ile mücadele eder.

● Partinin ana amacı **«kesintisiz devrim»** süreci içinde sosyalizmi kurmaktır.

Parti, bu maksatla işçi sınıfını, işçi sınıfının dostlarını, başta yarı işçiler ve yoksul köylüler olmak üzere, toplumda

çıkarları emperyalizmle çelişen, sömürülen bütün sınıf ve tabakaları «DEVRİMCİ HALK CEPHESİ» içinde toplar. Devrimci Halk Cephesi, işçi-köylü temel ittifakı üzerinde yükselir. Cephe, işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücünün önderliğinde mücadelesini sürdürür. DEVRİMCİ İŞÇİ-KÖYLÜ İKTİDARI'nı kurar. Devrimci İşçi-Köylü İktidarı'nın esas amacı, sosyalist toplumun objektif ve sübjektif şartlarını hazırlamak ve İŞÇİ SINIFININ MUTLAK İKTİDARINI gerçekleştirip sosyalizmi kurmaktır.

Yukarıdaki esasları benimsemesi başlıca şart olan parti üyelerinin sorumlulukları da şunlar olmalıdır:

Parti tüzük ve programına göre çalışmak; Parti kararlarına ve Parti disiplinine uymak; Bilimsel sosyalizmi bütün cepheleriyle öğrenmek; Bütün kişisel çıkarları reddetmek ve işçi sınıfının çıkarlarını her şeyin üstünde tutmak; Yalnızca davaya inanıp boş oturma değil, mücadeleci ve militan olmak; Partiye güç veren iki özelliği, **dayanışma ve birliği** her zaman ve her yerde korumak; Bütün çalışmalarda kitle çizgisini uygulamak, Partiyi bütün suçlamalardan, provokasyonlardan ve düşmanlardan korumak; her türlü sekter davranış, kariyerizm, sübjektivizm ve liberalizm ile mücadele etmek; Eleştiri ve özeleştiriyi öğrenmek ve bunu pratikte uygulamak...

Parti demokratik merkeziyetçilik ilkelerine göre çalışmalıdır:

1. Bütün kademelerdeki parti organları seçimle işbaşına gelmelidirler.

2. Parti organları, bağlı bulundukları üst organlara ve parti üyelerine sürekli hesap vermek zorunda olmalıdırlar.

3. Üst kademelerdeki parti organları, alt kademelerden gelen dilek ve teklifleri göz önünde bulundurmalıdırlar. Parti üyeleri her kademedeki görevlileri eleştirebilmeli, dilek ve tekliflerini her kademedeki görevlilere ulaştırabilmelidirler.

4. Alt kademelerdeki parti organları üst kademelerdeki parti organlarına sürekli bir şekilde rapor sunmalı, gerektiğinde onları eleştirebilmeli, kendi kademelerini ilgilendiren meselelerde üst kademelerdeki parti organlarının düşüncelerini araştırmalıdır.

5 Toplu önderlik ve kişisel sorumluluk bütünlüğü, partinin bütün kademelerinde çalışma ilkesi olmalıdır. Demokrasi ve merkeziyetçilik bir bütündür. Biri diğerinin aleyhine kullanılmamalıdır Bütün parti üyeleri parti kararlarına uymalı, parti disiplinini izlemek zorunda olmalıdırlar.

tip programı üzerine genel eleştiriler

TİP programı üzerine şimdiye kadar soyut planda çok söz söylenmiştir. Türkiye'deki sosyalist mücadelenin çok gruplu olmasında TİP programının büyük rolü vardır. Bu açıdan TİP programı önem taşımaktadır. Biz, TİP programını genel hatlarıyla eleştirmeyi geç de olsa yerine getirilmesi zorunlu bir görev saydık.

İşçi sınıfı partisinin asgari ve azami programı vardır. Azami programı, yani gelecekteki programı şimdiden açıklamak gerekmemektedir. Azami program en kaba hatlarıyla temel kaynaklarda ortaya konmuştur. Asgari ve azami program arasında diyalektik bir bağ olmakla beraber sosyalistlerin bugünkü görevi asgari programlarını gerçekleştirmektir. Dünya ve Türkiye gerçeklerinin emrettiği, ayrıntılı noktaları bilimsel araştırmalarla sonradan geliştirilecek, kısa ve öz bir asgari programı tartışmalarla oluşturmak bütün sosyalistlerin görevidir.

TİP programı eksikli, hatalı ve sapmalara açık bir programdır. Bir işçi sınıfı partisinin asgari programı hali-

ne getirilmelidir. Bugün Türkiye'de bütün sosyalistlerin kabul ettikleri ve bu parti programına göre çalışan bir işçi sınıfı partisine sahip olmak hareketimizin en acil görevidir.

I. Programın hazırlanışı:

TİP'in elimizdeki programı 9-10 Şubat 1964'te İzmir'de yapılan 1. Büyük Kongre'de kabul edilen programıdır. TİP'in 1961'de hazırlanan bir programı daha vardır. Elimizdeki program TİP kurucularının aydınlarla işbirliği yapmaya karar vermesinden sonra hazırlanmıştır.

Önce Mehmet Ali Aybar ve Behice Boran tarafından program taslağının ana çizgileri hazırlanmış, Aybar'ın 29 Ağustos 1963 tarihli mektubu ile çeşitli düşünürlerin eleştirilerine sunulmuş ve daha sonra partili ve parti sempatizanı aydınlar arasında Parti Etüd ve Araştırma Bürosunda tartışılıp 1. Büyük Kongre'ye sunulacak bir biçime getirilmiştir. 1. Büyük Kongreye sunulan program taslağı, hiç tartışılmadan, sadece övgü konuşmaları yapılarak olduğu gibi kabul edilmiştir

«Program Taslağının Ana Çizgileri» ile TİP programı arasında önemli bir fark vardır. TİP programında «**kapitalist olmayan kalkınma yolu**» çözümyolu olarak gösterilirken, Program Taslağının Ana Çizgileri'nde milli kuvvetler (kuvvaimilliyeci) demokrasisi öne sürülmüştür:

«Milli kuvvetler demokrasisi, derebeyi kalıntısı toprak ağalığı ve yabancılara aracılık eden ticaret burjuvazisinin ve müttefiklerinin, demokratik rejimin kurulup işlemesini köstekleyen, halk yararına ekonomik kalkınmayı, sosyal ve kültürel ilerlemeyi frenleyen, sosyal adalet ve güvenliğe karşı koyan zararlı nüfuz ve hakimiyetlerini önlemek amacını güder»(122)

Program Taslağının Ana Çizgileri, Parti Etüd ve Araştırma Bürosu tarafından çok acele bir şekilde tartışılmış, bazı önemli konular açıklığa kavuşturulamamıştır.

Program 1963'te ve 1964'ün ilk aylarında o dönemin mevcut zayıf sosyalist birikimi içinde, çeşitli baskıların tehdidi altında ve programı hazırlayanların eksik marksist-leninist kültürü ile geliştirilmiştir. Marksist-leninist yayın yokluğu, temel eserlerin henüz dilimize çevrilmemiş olması, 1960 öncesi sosyalist mücadelenin arkasına yeterince kaynak bırakmaması bu yetersizlikte rol oynamıştır. Üstelik, o sırada çeşitli sosyalistlere ve bilimadamlarına programa katkılarda bulunmaları yolunda çağrılar yapılmış ama büyük destek sağlanamamıştır. Bu durum muhakkak ki, programda yansımış ve bazı temel yanlışlara yolaçmıştır. Ayrıntılarına girişmeden programın bilimsel sosyalizm üzerine kurulduğu gerekçesiyle programın dokunulmazlığını savunmak ve bazı zorlamalara girişmek(123), sosyalistleri, parti programının hazırlanış döneminin somut tahlilini yapmaktan alıkoymamalıdır.

Bugün için Anayasa'nın ve ilgili yasaların dinamik yorumu, Türkiye'deki sosyalist hareketin ulaştığı düzey, 9 yıllık devrimci pratik, TİP'in içinde bulunduğu somut durum, devrimcileri TİP programı üzerinde düşünmeğe itmektedir. Bugün bir yandan hapishanelerde, sokaklarda, 312, 142 gibi maddelerden bir ömrü aşan hapis tehditleri altında mahkemelerde verilen kavgamız bütün anti-demokratik yasa ve davranışları zorlarken, öte yandan marksizm-leninizmin ve dünya devrimci pratiğinin kitapları sosyalistler tarafından okunup hazmedilir hale gelmeye başlamıştır. Böyle bir dönemde işçi sınıfı partisinin programı bütün yasal zorlamalarla en mükemmel şeklinde yazılmalıdır.

II. Programın Tanıtılması

TİP Programı Büyük Millet Meclisi'nin 1920 Beyanna-

---

(122) **Türkiye İşçi Partisi Program Taslağının Ana Çizgileri**, Türkiye İşçi Partisi Genel Merkezi, Sayı: 203, 29 Ağustos 1963, s. 10.

(123) Cem Eroğul, «**Türkiye İşçi Partisi Programının Düşünce Yapım**» **Emek**, Sayı: 4, 16 Haziran 1969, s. 8-10.

mesi ve Mustafa Kemal'in 1 Aralık 1921 söylevinden sonra bir giriş ile başlamaktadır. Giriş, programın özü niteliğindedir. Birinci bölümde Türkiye'nin maddi, sosyal ve politik yapısı uzun uzun analiz edilmeye çalışılmış, sosyal yapı analizinde sınıf ve zümreler tanıtılmış, Türkiye işçi sınıfının tarihi mücadelesi anlatılmıştır. İkinci bölüm kalkınma yolu üzerinedir. Bu bölümde kapitalist kalkınma yoluna karşı «kapitalist olmayan kalkınma yolu» öne sürülmektedir

Üçüncü bölüm temel ilkeleri anlatmaktadır. Temel ilkeler bölümü programın en önemli bölümüdür. Dördüncü bölümde ise ayrıntılı bir şekilde «vatandaşa ne getirileceği» açıklanmaktadır.

Biz, dördüncü bölümdeki kalkınmanın ayrıntılarını bir kenara bırakarak programın genel bir eleştirisini yapacağız.

III. Programın Genel Eleştirisi

1. Parti programı, esas amacı olması gereken işçi sınıfı mücadelesini yönlendirecek bir kılavuz olmaktan çok, Türkiye'nin iktisadi, sosyal ve politik yapısını anlatan ve Anayasa'yı yorumlayan bir kitap durumundadır.

TİP programı gereğinden çok uzun ve ayrıntılı bir metindir.(124) Programda ayrıntılı şekilde verilen bilgiler yada söz konusu edilen bazı yasalar değişmiş durumdadır. Oysa bir parti programı kısa ama, çok açık olmalıdır

«Genel olarak bir partinin resmi programının o partinin hareketlerinden çok daha az önemli olduğu doğrudur. Ama yeni bir program herkesin gözü önünde yüksekiere çekilen bir bayrak gibidir ve herkes parti hakkındaki hükmünü buna göre verir.»(125) «...Bence program mümkün olduğu kadar kısa ve sınırları belli, açık seçik olmalıdır. Programda rastlantı olarak bir yabancı kelimenin yada ilk bakışta kapsamının kavranması güç olan bir cümlenin bulunup bulunmaması pek önemli değildir. Böyle bir durumda toplantılarda programın okunup anlatılması ve basında yazılı olarak açıklamalar gerekeni sağlar; ve o zaman o kısa ve çarpıcı cümle bir kere anlaşılınca, kafalarda yerleşir ve bir slogan hatını alır, uzun açıklamalar için ise bu böyle değildir.»(126) «Program gereksiz tek kelimeyi bile içermeyen ifadeler vermeli, açıklama görevini yorumlara, broşürlere, ajitasyona vb... bırakmalıdır.»(127)

Programda yer alan uzatıcı açıklamalar çoğunlukla pratik ilgilerlikten uzaktır. Program uzadıkça tekrarlar da çoğalmış, zaman zaman çelişik cümleler yer almıştır. Programın uzaması ister istemez emekçi edebiyatı yapmaya yol açmıştır. Girişte olduğu gibi sosyalist teori ve pratik ile tamamen çelişen, emperyalist propagandaya özgü şu cümleler yer almıştır:

«Kişi olarak her birimizin insanca yaşama şartlarına kavuşmamız, toplum olarak ileri bir ülke durumuna gelmemize bağlıdır. Toplum olarak ileri bir ülke durumuna gelmemiz ise, kişi olarak her birimizin inan ve şevkle çalışmamıza; daha verimli olmamıza; bu inanlı, şevkli ve verimli çalışma imkanlarının yaratılmasına bağlıdır.»(128)

2. Program bilimsel sosyalizmin çeşitli gerçeklerini içermekle beraber, bilimsel sosyalizme aykırı görüşleri de kapsamaktadır. Çeşitli nedenlerle «sosyalist» sözcüğünün bir kere dahi geçmediği programda «toplumcu» sözcüğü kullanıl-

---

(124) Partının kuruluş döneminde «hakim sınıf partilerinin programlarının karşısında en uzun, yani en ciddi program TİP'indir» propagandası da ancak bir dönem için ve belli yörelerde etkili olabilmiştir.

(125) Friedrich Engels, «August Bebel'e Mektup», K. Marx, F. Engels, **Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi**, Çev. M. Kubagil, Sol Yayınları, Ankara 1969, s. 61.

(126) Friedrich Engels, «1891 Sosyal-Demokrat Program Tasarısının Eleştirisi», a.g.e. s 98.

(127) V.I. Lenin, **Selected Works**, International Publishers, N. Y., Cilt: II, s. 233.

(128) **Türkiye İşçi Partisi Programı**, III. Baskı, s. 13.

mış, özde doğru gerçekler dile getirilirken bilimsel sosyalizmin terminolojisi kullanılmamıştır. Bu durum bazı kavramların sulandırılmasına yolaçmıştır.

Türkiye'nin maddi, sosyal ve politik yapısı ekonomi politiğin esaslarına uygun şekilde, üretim araçları ve üretim ilişkileri açısından sistematik bir şekilde incelenmemiş, sınıf tahlilleri de açıklıktan yoksun kalmıştır.

Programda bilimsel sosyalizm yerine emekçi yığınların görüşlerine ağırlık verileceği söylenmiş, küçük burjuvazinin ikili, kaypak yapısı ve işçi sınıfı ideolojisi belirtilmeden emekçi edebiyatı yapılmıştır.

Programda çeşitli yanlış kavramların yanında bazı özde yanlışlar da yer almıştır:

«...İşçi sınıfının son bilinç merhalesini, bütün çalışan sınıf ve tabakaların menfaatlerinin ortak olduğu ve köklü dönüşümlerle toprak ağalarının ve yabancıya aracılık eden büyük sermayecilerin millet için zararlı olan nüfuz ve hakimiyetlerini önleyecek demokratik yaşayış düzeninin elbirliğiyle kurulması düşüncesi teşkil eder.»(129) «Ancak bu, işçi sınıfının öteki halk sınıf ve tabakaları karşısında herhangi bir üstünlüğü olduğu ve imtiyazlı duruma sahip bulunduğu veya böyle bir duruma getirileceği anlamına asla gelmez.»(130)

Bilimsel sosyalizmin programda yansıtılamamasının ana nedenlerini, muhakkak ki, programı hazırlayanların sosyalist kültüre yeterince sahip olmamalarında, o günün ekonomik-politik şartlarında, anayasa dışı baskılarda aramak gerekir. Fakat o ortamda yasal sınırlar da yeterince zorlanmamıştır.

3. Partinin programı özde sosyalist bir partinin asgari programı şeklindedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki hedefler iyimser bir yorumlama ile sosyalizmin maddi şartlarını yaratacaktır. Oysa bir sosyalist partinin azami programında yer alabilecek bazı amaçlar «edebi» bir çerçeve içinde TİP programında yer almaktadır. TİP Programında:

«Ve böylece politik demokrasiye ekonomik ve sosyal bir öz kazandıracak daha ileri bir toplum düzenine demokratik yoldan geçiş şartlarını hazırlamak.

«Bu maksatla:

«...bütün yurttaşların kişiliklerini sonuna kadar geliştirmelerini sağlamak»(131) «...ve amaç sadece üretimde verimi artırmak olmayıp, kafa işçiliği ile kol işçiliği arasındaki ayırımları kaldırarak...»(132) «...ulusal gelirin dağıtımında emeğe göre gelir ilkesini hakim kılmak, yani herkese yaptığı işe göre ücret, avlık ve gelir sağlamak»(133) «Ve İNSANIN İNSAN TARAFINDAN SÖMÜRÜLMESİ SİSTEMİNE SON VERİP...»(134) «...insanın yabancılaşmasına son verecektir. Emeğimiz ürünleri bize karşıt, bize yabancı şeyler, bizi köleleştiren şeyler olmaktan çıkacaktır; işimiz, bizi köleleştiren, bize yabancı sevmediğimiz bir faaliyet olmaktan çıkacaktır.»(135)

Yukarıdaki hedefler programda daha ileri bir toplum düzenine demokratik yoldan geçiş şartlarını hazırlamak maksadıyla gerçekleştirilmesi gereken hedefler olarak gösterilmiştir. Elbette bir sosyalist partinin amacı yukarıdaki hedeflere ulaşmaktır. Ama bu hedeflere TİP programının diğer kısımlarındaki sınıfsal özden yoksun kalkınma modeli ile ulaşmak mümkün değildir.

Bilindiği gibi, her üretim biçiminde tüketim maddelerinin dağıtımı bizzat üretim şartlarının dağılış tarzına göre yapılır. Tüketim maddelerinin dağılımı üretim tarzı ile ilişkilidir. Sosyalizmi yalnızca eşit dağıtım şeklinde yorumlayanlar hep burjuva iktisatçıları olmuştur. Emeğe göre gelir, ancak üretimin maddi şartları işçilerin kollektif mülkiyetinde olunca

(129) a.g.e. s. 53.
(130) a.g.e. s. 54
(131) a.g.e. s. 65
(132) a.g.e. s. 66.
(133) a.g.e. s. 66.
(134) a.g.e. s. 66.
(135) a.g.e. s. 83.

gerçekleşebilir. Aksi takdirde emeğe göre gelir lafazanlıktan öteye gidemeyecektir.

Yine bilindiği gibi kafa ile kol emeği arasındaki çelişmenin çözümlenmesi, çalışmanın her türlü zorlama ve yabancılaşma dışında, bir ihtiyaç haline gelmesi insanın insanı sömürmemesi ancak sosyalizmin ileri aşamasında gerçekleşir. TİP programında gösterilen ekonomik, sosyal ve kültürel hedefler bu amaçları gerçekleştirmekten çok uzaktır. O zaman yukarıya aktardığımız alıntılar birer «edebi cümle» olmaktan öteye gidememektedir.

Parti programının bu yapısı, programı muğlaklığa itmiş. «programımız sosyalist programdır», «programımız milli demokratik devrim programıdır» iddiaları bu muğlaklıktan kaynaklanmıştır. Bu muğlak yapı, parti içinde ideolojik mücadelenin, kitleler arasında sosyalist ajitasyon ve propagandanın gelişmesini önlemiştir.

4. Programda emperyalizm olgusu işlenmemiş, emperyalizmin iktisadi, siyasi, askeri ve ideolojik yönleri anlatılmamıştır. «Ticaret kapitali gibi sanayi kapitali de «sarıcı» nitelik göstermektedir»[136] denilmekle yetinilmiş, ama emperyalizm ve ona bağlı unsurlar ile Türkiye halkları arasındaki çelişme üzerinde durulmamıştır.

Dış politika ve Milli Savunma bölümündeki «..yüzde yüz milli bağımsız ve barışçı bir dış politika savunur»[137] yada «emperyalizme ve sömürgeciliğe kesinlikle karşıdır»[138] sözleri anti-emperyalist mücadelenin gereklerini ortaya koyamamış, programda saldırgan ittifaklara ve ikili anlaşmalara karşı kesin cephe alınmamış, somut mücadele hedef ve yöntemleri gösterilmemiştir.

Programda emperyalizm olgusu çelişmeler açısından ele alınıp açıklığa kavuşturulmadığı için, anti-emperyalist mücadele sınıfsal bir temele oturtulamamıştır.

5. Programda ittifaklar meselesi salt parlamenter parti anlayışı ile parti içinde düşünülmüş, işçi sınıfının «öncülüğü» parti içinde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Program TİP'i, -adına rağmen- «halkın öz partisi» olarak ilan etmektedir[139] «İşçi sınıfı, toplumcu aydınlar, irgatlar, az topraklı yada topraksız köylüler, zanaatkarlar, küçük esnaf, aydınlı ve ücretliler, dar gelirli serbest meslek sahipleri, kısacası emeğiyle yaşayan bütün yurttaşların» hepsi de parti saflarına üye olarak çağrılmıştır. İşçi sınıfına TİP içinde «tarihi, bilime dayanan, demokratik öncülük» görevi verilmiştir. Bu öncülük kavramı da 54. sayfada olduğu gibi zaman zaman muğlaklığa itilmiştir.

Öte yandan program memurlar, ücretliler, serbest meslek sahiplerini incelerken devrimci cephe öbermektedir: «Emekçi halk kütlelerinin bağımsız bir politik kuvvet olarak teşkilatlanmaları ve böylece güçlenmeleri halinde bu orta sınıfın bunlarla iş ve kader birliği ederek devrimci cephede yer alması eğilimi gittikçe kuvvetlenecektir»[140]

Devrimci mücadelede tüm köylülüğün işçi sınıfı ile olan ilişkisi «köylü kitlesinin desteği ve aktif iştiraki olmadan reform yapılamaz, Türkiye'nin kalkınması gerçekleştirilemez. Köylü kitlesiyle işçi sınıfı ve tüm emekçi tabakaları arasında sıkı bir işbirliği ve dayanışma sağlanması şarttır.»[141] gibisine bir yaklaşım getirtmekle beraber, işçi-köylü temel ittifakı derinlemesine ortaya konmamıştır.

Devrimci cephe meselesinin çok muğlak ele alınışı, ittifakların üyelik ile parti içinde düşünülmesi ve buna bağlı olarak partinin dağınık bir kitle partisi şeklinde örgütlendirilişi işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel bağımsızlığını yok etmiştir. Program cephe ile partiyi birbirine eş sayacak sapmalara yolaçmıştır.

Program parlamentarizme büyük ağırlık vermektedir.

---

(136) a.g.e. s. 35.
(137) a.g.e. s. 165.
(138) a.g.e. s. 163.
(139) a.g.e. s. 51
(140) a.g.e. s. 57.
(141) a.g.e. s. 57.

halefeti geçen yılın aralık ayında tam kadro halinde parti yönetimine gelmiş olup, on aydan beri merkez yürütme kurulunu elinde bulundurmaktadır.

Aren - Boran yönetimi, gerek işçi sınıfı örgütü, gerek strateji, gerekse devrim anlayışı konusunda muhalefet döneminde benimsedikleri «devrimci teoriye aykırı», tutarsız görüşleri aynen sürdürmüş, hatta yönetimi elde bulundurmanın ve önümüzdeki büyük kongrede de mutlak yönetim kurabilecekleri umudunun yarattığı güvenle, «*pasifizm*», «*populizm*» eğilimlerini ve tasfiye niyetlerini daha kesin çizgiler halinde ortaya koymuşlardır.

EMEK yazarlarının bu konuda yazdıkları çeşitli makaleler yanında, en önemli belgeler, hiç şüphesiz *EMEK* Grubu tarafından kongrelere sunulan karar tasarılarıdır. Örneğin, Çankaya Kongresi'ne sunulan karar tasarısında tam bir kelime fetişizmi içinde partiye şu «*strateji*» önerilmektedir:

«Memleketimizdeki egemen üretim biçimi «az gelişmiş bir kapitalizm» olduğuna göre, Türkiye, 1908'den başlayarak, esas itibariyle Cumhuriyet idaresiyle burjuva devrimini gerçekleştirdiğine, ve hele, kendi öz hedefleri için bağımsız bir siyasi mücadele yürütülecek kadar objektif ve sübjektif olarak gelişmiş bir işçi sınıfına sahip olduğuna göre, Türkiye toplumunun önündeki devrimci aşamanın SOSYALİST DEVRİM olduğu teyid edilmeli, ve bütün parti üyeleri bu strateji etrafında birleştirilmelidir.

«Açıktır ki, bu stratejinin kabulü, ne sosyalist devrimin hemen yarın gerçekleştirilebileceği hülyasına, ne de genel anlamda demokratik, yani antifeodal ve antiemperyalist mücadelelerin önemsenmemesi yanılgısına dayanır. Sosyalist devrimi hedef kabul eden bu stratejinin anlamı, yolun, uzun ve çetin oluşunu bile bile, işçi sınıfımızın yıllardır sürdürdüğü antikapitalist eyleme devrimci bir siyasi muhteva verilmesi için çalışmanın esas alınmasıdır. Bu hedef açıkça tayin edilince, feodal kalıntılardan tamamen arınmış, emperyalizme karşı bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'nin işçi sınıfının öncülüğünde kurulması yolundaki bütün mücadeleler, temel antikapitalist mücadelenin ayrılmaz parçaları olarak yürütülmelidir.

«Yine açıktır ki, işçi sınıfı, bu mücadeleleri yalnız başına yürütmeyecek, aksine, öncülüğü hiçbir zaman elinden kaptırmamak şartıyla, yoksul köylülerden başlamak üzere proletarya ideolojisi için çarpışabilecek bütün sınıf ve tabakaları ittifakına almağa ve bu ittifakı mümkün mertebe genişletmeye çalışacaktır.»(114)

İşte EMEK'çilerin TİP kitlesine önerdikleri strateji, bilimsel sosyalizmden böylesine uzak bir tutarsızlıklar ve çelişmeler bütünüdür.

Birinci paragrafın başında «*cumhuriyet idaresiyle burjuva devrimi*»nin gerçekleştiği ileri sürülürken, hemen ikinci paragrafın başında burjuva devriminin tamamlanması için temel şart olan «*antifeodal mücadele*»nin yarımyüzyıl sonra günümüz Türkiye'sinde de zorunluluğu ileri sürülerek ilk yargı nakzedilmektedir.

«*Kendi öz hedefleri için bağımsız bir siyasi mücadele yürütülecek kadar objektif ve sübjektif olarak gelişmiş bir işçi sınıfı*»nın varlığı, mutlaka SOSYALİST DEVRİM aşamasında bulunulduğunun kanıtı mıdır? Eğer öyle ise, yine ikinci paragrafta gösterilen «*feodal kalıntılardan tamamen arınmış, emperyalizme karşı bağımsız ve gerçek-*

(114) EMEK, 14.12.1969, S. 17

Parlamenter görevler bir burjuva politikacısından çok farklı şekilde ele alınmamaktadır.

6. Programda kalkınma yolu olarak «kapitalist olmayan kalkınma yolu» amaçlanmış ve bu, kapitalizmin anti-tezi olarak görülmüştür. Bilindiği gibi, kapitalist olmayan kalkınma yolu, kapitalist gelişme aşamasına ulaşmamış ülkeleri sosyalizme götürmek üzere önerilen bir görüştür. Üstelik kapitalist olmayan kalkınma yolunu milli burjuvazinin yada küçük burjuvazinin başlatması dünyada bu görüşü ilk defa ortaya atanlar tarafından ileri sürülürken, iktidar meselesine açıklık getirmeden, acelecilik içinde kapitalist olmayan kalkınma yolunun önerilmesi sonradan değişik tartışmalara yolaçmıştır.

Program kalkınmak için «emekten yana planlı devletçilik» öne sürmektedir. Politik nitelik taşıyan «emekten yana» terimi bilimsel özden yoksundur.

7. Program anayasayı tanıtıcı ve yorumlayıcı bir içeriğe bürünmüş, hatta bazı temel ilkeler doğrudan doğruya anayasadan aktarılmıştır. Programda anayasanın tastamam uygulanması amaç gösterilmiştir. Anayasada değiştirilmesi gereken hükümler var iken (örneğin programda belirtilen toprak reformunun gerçekleşmesi için en azından anayasanın 38 maddesinin değiştirilmesi gerekir) anayasanın eksikliği ve değiştirilmesi gerekirliği üzerinde durulmamıştır.

8. Programda Atatürkçülüğün, bilimsel sosyalizmin ilkeleri ışığında analizi yapılmadan Atatürkçülüğe geniş yer verilmiş, zaman zaman toplumcu ile Atatürkçü ve işçi sınıfı bilinci ile Atatürkçülük arasına hiçbir ayırım konulmamıştır.

İşçi sınıfına sosyalist bilincin dışarıdan taşınacağı gerçeği ortada iken, program şunları önermektedir:

«Toplumcu, Atatürkçü aydınların emekçi kitlelerle iş ve kader birliği ederek kitleleri eğitmek, Türkiye İşçi Partisi saflarında teşkilatlandırmak, bilinçli bir politik güç haline getirmek..»[142], «Bugün de ilerici aydınlar ve ATATÜRK'çü gençlik.. hem kendisi düşüncelerini [yani kemalizmi - ANT] aksiyona geçirmek imkanını bulacak, hem de işçi sınıfının ve halk kütlelerinin politik bilince kavuşmasına yardımcı olacaktır»[143]

9. TİP programında çeşitli kavramlar, temel ilkeler eksiklidir yada fazla zorlanmıştır. Örneğin programdaki **«demokrasi, devrimci ve halk»** kavramları eksikli ve belirsizdir. Programda yeralan «demokrasi» kavramı, «halk demokrasisi» niteliğinden uzaktır. Öte yandan, programda «TİP... Türk ulusunun bütününün hakları, hürriyetleri ve yüksek menfaatleri için mücadele eder»[144], «TİP'in amacı, yurttaşı daha çok mal, mülk sahibi etmektir»[145]; gibisinden hatalı bir meşruluk kazanma anlayışıyla, hiç zikredilmemesi gereken hususlara da programda yer verilmiştir.

«İşçi sınıfı partisi»ni oluşturmak yolunda

Devrimci bir parti olmadan, sınıf temeline dayanan bir işçi sınıfı partisi olmadan **KESİNTİSİZ DEVRİM** gerçekleştirilemez. İşçi sınıfının güçlenen hareketlerine siyasal nitelik kazandırabilecek, köylü hareketlerini yönlendirebilecek, cesur, tecrübeli her durumda devrimci güçlere yol gösterebilecek ve **objektif durumların gerekli kıldığı her türlü çalışma biçimini** uygulayabilecek devrimci bir parti, devrimci mücadelede başarının birinci şartıdır. BU PARTİ ZAFERE ULAŞACAKTIR.

Böyle bir partinin en temel özellikleri şunlardır:

● Parti, işçi sınıfının örgütlü öncü müfrezesidir.

---

(142) a.g.e. s. 57.
(143) a.g.e. s. 43.
(144) a.g.e. s. 14.
(145) a.g.e. s. 82.

● Partinin temel kadrolarını profesyonel devrimciler oluşturur.

● Parti eylem açısından bir tek çekirdek örgütle sınırlı değildir. Profesyonel devrimcilerden oluşan en dar kümelerden, parti üyesi olmayanları da barındıran geniş yandaş örgütlere kadar uzanan bir örgütler ağıdır.

● Parti, demokratik merkeziyetçilik ilkelerine göre çalışır.

● Parti, işçi - köylü yığınları ile sıkı bağlar kurar, kırsal yörede mücadelenin objektif şartlarının gereklerini yerine getirir, geniş **halk** yığınlarını devrimci mücadeleye sokar, **DEVRİMCİ HALK CEPHESİ**'ni oluşturur.

● Parti bilimsel sosyalizmin ilkeleri üzerine inşa edilmiştir. Bilimsel sosyalizmin devrimci ilkelerine ve gerektirdiği çalışma biçimine göre çalışır. Her türlü oportunizme, burjuva ve küçük burjuva ideolojisine karşı amansızca savaşır. Strateji ve taktik meselelerini, programı ve tüzük meselelerini çözümler, mücadele içinde parti çizgisini geliştirir. Parti yalnız ideolojik olarak değil, örgüt birliği ve demir disiplini açısından da sağlamdır.

Türkiye'mizde bugün böyle bir parti yoktur. Türkiye İşçi Partisi bir işçi sınıfı partisi niteliklerine erişememiştir, ama işçi sınıfı partisini oluşturacak güçleri de içinde barındırmaktadır.

Türkiye'deki proleter sosyalist mücadelemiz içindeki çelişme küçük burjuva sosyalizmi ile proleter sosyalizmi arasındadır. Bu çelişme uzlaşmaz bir çelişmedir. Küçük burjuva sosyalizmi henüz kitleler arasında, eylem içinde mahkum edilmiş değildir.

Dağınık bir kitle partisi durumunda olan Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'deki devrimci mücadeleyi yönetememektedir. Devrimci mücadelemiz, kararsızlık, dağınıklık ve örgütsüzlük dönemindedir. Türkiye'nin somut durumunun söz konusu edilmediği «sözde» ideolojik mücadele yayılmakta, kısır tartışmalar ve grup çekişmeciliği yaygınlaşmaktadır. Bu ortamda «sosyalist mücadele içinde birlik», bilimsel sosyalist teorinin ışığında ilkeler etrafında birlik, «parti içinde birlik», işçi sınıfı partisi içinde birlik olmalıdır. Böylesine dağınık bir mücadele ortamında bütün grupların Türkiye işçi sınıfına ve dünya proleter sosyalist mücadelesine karşı devrimci dürüstlüğü gösterip en azından şunları yerine getirmesi gerekmektedir:

● Küçük burjuva sosyalizmine karşı çıkan, proleter sosyalizmini kabul eden ve işçi sınıfı partisini bir an önce oluşturmak isteyen sosyalistlerin TİP içindeki yada dışındaki bütün gruplarda varolduğu gerçeği kabul edilmelidir. Bu gerçeği bilmek, suni tasfiye hareketlerini ve yeni yeni bölünmeleri önleyecektir. Aksi tutum, şartların objektif değerlendirilmesi değil, ancak ve ancak sekter bir tutum olacaktır. Proleter sosyalizmini kabul eden gruplar, bugün TİP içindeki ve TİP dışındaki işçi sınıfı sosyalizmini savunan bütün gruplar, kendi içlerindeki çelişmelerin uzlaşmaz çelişme etrafında, yani proleter sosyalizmi ile küçük burjuva sosyalizmi arasında odaklaşmasını sağlamalı ve küçük burjuva sosyalizmini mahkum etmelidirler. Yeni sapmalara karşı uyanık bulunmalı ve farklı yeni yöntemlerle bu sapmaları düzeltmelidirler.

● Grupların bütün çalışmalarında Lenin'in «**birleşmeden önce sağlam biçimde ve kesinlikle sınır çizgilerinin çekilmesi gerekir**» ilkesi esas olmalıdır. Aksi takdirde, bütün gruplar arası yada grup içi birleşmeler, suni birleşmeler olmaktan öte gidemeyecektir. Her grup önce bilimsel sosyalizm ilkeleri ışığında kendi içinde, kendi üyeleri arasında anlaşmayı sağlamalıdır. Ortak görüş açık bir biçimde, kesinlikle ortaya konmalıdır. Hatalardan arınmak, gerçek devrimcilerin birliğinde esas olmalıdır. Gerek aynı grup içinde, gerekse çeşitli gruplar arasında eleştiri, gerçek özeleştiri ve

ikna metodları kullanılmalıdır. İdeolojik mücadelede bireysel terörizm reddedilmelidir

● Birlik yalnızca laflarda, masa başlarında, temsilciler arasında değil, **ilkelerde ve somut eylem içinde birlik** olmalıdır. Birlik, yalnız ideolojik ve politik platformda değil, örgütsel platformda da sağlanmalıdır. Birlik «suni birlik» olmamalıdır. Suni birliğe yolaçacak aceleci davranışlardan kaçınılmalıdır. Bu amaçla ilk ağızda, oportunist olmayan, sağ ve sol sapmalara düşmeden, bilimsel sosyalist ilkelere göre çalışma potansiyeli gösteren bütün devrimci militanlar kendi aralarında bağ kurmalıdırlar.

tip büyük kongresi'nin sosyalist delegelerine düşen görev

29 Ekim 1970'te Ankara'da toplanacak olan TİP Büyük Kongresi'ne katılacak TİP'in sosyalist delegeleri, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin Türkiye'deki devrimci mücadeleyi yozlaştırmak için yeni yeni oyunlar tertiplediği ve sosyalistlerin tutarlı bir mücadele yürütebilecek bir örgütten yoksun olduğu böyle kritik bir dönemde büyük sorumlulukla karşı karşıyadırlar.

Türkiye'nin dört bir yanında sosyalist mücadeleye kendilerini adamış ve küçük burjuva sosyalizmine karşı savaşmanın, işçi sınıfı sosyalizmini devrimci harekete egemek kılmanın zorunluluğuna inanmış TİP'liler, Büyük Kongre'yi, «*işçi sınıfı partisi*»ni oluşturmak yolunda bir imkan olarak değerlendirmek zorundadırlar.

TİP'in geçmişini, bugüne kadarki niteliğini, bir «*işçi sınıfı partisi*»nin oluşturulmasında dayanılacak temel ilkeleri çok iyi bilmek ve TİP'in gerek tüzüğünü, gerek programını bu açıdan eleştiriye tabi tutmak şarttır.

Dar grupçuluk anlayışı içinde yapılmış il kongrelerinden gelen delegelerle toplanacak olan 4. TİP Büyük Kongresi'nin TİP'i «*işçi sınıfı partisi*» kılmak yolunda doğru devrimci kararlar alması, bu yolda gerekli tüzük ve program değişikliklerini ve gerekli kadrolaşmayı gerçekleştirmesi hiç şüphesiz mümkün değildir. Ancak, asla unutulmamalıdır ki, Türkiye İşçi Partisi ve onun devrimci unsurları da, TİP Büyük Kongresi'ni meydana getiren delegelerden ibaret değildir. «*İşçi sınıfı partisi*»ni oluşturmak yolunda TİP içindeki mücadele, muhakkak ki, Büyük Kongre'den sonra il ve ilçe kademelerinde de sürdürülecektir.

TİP Büyük Kongresi'nin sosyalist delegeleri, bu gerçeği bilerek, parti kitlesi içinde «*işçi sınıfı partisi*»ni oluşturma mücadelesinin en etkin biçimde sürdürülebilmesi için şu hususları gözetmek zorundadırlar:

● TİP içinde «*işçi sınıfı partisi*»nin oluşturulması yolunda ideolojik ve örgütsel mücadeleye karşı tasfiyeci yöntemler uygulamayacak, aksine parti içindeki bu mücadeleye en demokratik ortamı sağlayacak bir yönetim kurulmalıdır. Bu gerçekleştirilmediği ve kendi görüşlerini kabul etmeyen partilileri tasfiyeyi amaçlayan bir kliğin mutlak yönetimi kurulduğu takdirde, fiili durum yaratarak bu tasfiye hareketlerine karşı koyacak bir mücadelenin temelleri bugünden atılmalıdır.

● Büyük Kongre'de tartışmalar ideolojik mücadeleye açık biçimde sürdürülmeli, kararların hiçbir şekilde

olup bittiye getirilmesine fırsat verilmemelidir. Bu ideolojik mücadele TİP'e hakim olan küçük burjuva sosyalizmini açığa çıkartmak ve ondan sonraki «*işçi sınıfı partisi*»ni oluşturma yolunda mücadele ortamını hazırlamak bakımından zorunludur.

● Kongre sırasındaki ideolojik mücadelede, devrimci teorinin ilkelerinin ve onun emrettiği görevlerin yerine getirilmesinin yanında, TİP'in halen bir «*işçi sınıfı partisi*» olmadığı doğru görüşü ortaya konulmalı ve önümüzdeki acil görevimizin «*işçi sınıfı partisi*»ni oluşturmak olduğu savunulmalıdır.

● «*İşçi sınıfı partisi*»ni oluşturmak meselesinin kongrelerde, komitelerde acelecilikle alınan kararlarla çözümlenemeyeceği unutulmamalıdır. İşçi sınıfı partisini oluşturmak, süreç içinde sosyalistlerin objektif şartları da değerlendirerek doğru devrimci çizgide sürdürecekleri yürekli mücadele ile mümkün olacaktır.

Bilimsel sosyalist teorinin rehberliğinde kesintisiz devrim için ideoloji ve örgüt birliğini gerçekleştirelim!

Sosyalizmin mutlak zaferi için «işçi sınıfı partisi» yolunda ileri...

Devrimcilerin Günlük Gazetesi

YENİGÜN

- Devrimci açıdan yurt ve dünya haberleri
- 50'yi aşkın devrimci yazar ve sanatçı
- Genç devrimcilerin yönetiminde işçi, gençlik, öğretmen, edebiyat, tiyatro, sinema, mizah sayfaları
- Hababam Sınıfının peşi sıra RIFAT ILGAZ
- Yalçın Çetin'in karikatürleri
- Sıkıyönetimi mahkum eden sıkıyönetim tutukluları
- Üreticilerin kavgası

2 KASIM'DA

Okuyunuz, abone olunuz, abone bulunuz
25 Kuruş, Yıllık abone 100, 6 aylık 50 lira
YENİGÜN - Rüzgarlı Sokak, Ulus-ANKARA

TARİHSEL MADDECİLİK YAYINLARI

Dr. Hikmet Kıvılcımlı
OPORTÜNİZM NEDİR? 7.5 TL.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı
HALK SAVAŞININ PLANLARI 7.5 TL.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı
DEVRİM ZORLAMASI VE «DEVRİMCİ» ZORTLAMASI 7.5 TL.

% 25 indirimli gönderilir.
Adres: Klodfarer cad. 6/6 İSTANBUL
Adakale sok 28/1 Ankara

türkiye'de faşizm ve işçi sınıfımızın siyasal örgütlenmesi

çetin özek

«Faşizme karşı devrimci halk cepheleri» konusunda dört sayı devam eden bu incelememizde ilk olarak faşizmin kökeni ve tanımını, İtalyan, Alman ve İspanyol deneylerinin devrimcilere öğrettiklerini, emperyalizmin geri bırakılmış ülkelerde uyguladığı faşist yöntemleri belirttikten sonra, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde halkların faşizme karşı mücadelelerinden ve **«devrimci halk cephesi»** uygulamalarından somut örnekler vermiştik. İncelememizin bu son bölümünde Türkiye'de cumhuriyetin kuruluşundan bu yana faşizmin değişik görünüşler altındaki gelişimini tesbit ederek **«devrimci halk cephesi»**nin ve ona paralel olarak devrimci halk cephesinde önderlik edecek işçi sınıfı partisinin oluşturulması zorunluluğu üzerinde duracağız.

●

Türkiye'de 1919-22 savaşı değişik sınıfların geçici güçbirliğini sağlarken, savaşın **«antiemperyalist»** ve **«antikapitalist»** bir amaçla yapıldığı da, 13 Eylül 1336 tarihli «Vekiller Heyeti Programı» ve 20 ekim 1336 tarihli «Halkçılık Bildirisiyle» ileri sürülüyordu. Savaşın, sadece düşmanı yurttan atmak için olmayıp **«yeni düzen»** kurmağa yöneldiği 13 Eylül 1336 tarihli Hükümet Programındaki **«Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti halkın maruz bulunduğu avamili sefaleti izale ve esbab ve vesaiti saadet ve refahını temin etmeği umdiye esasiye addeder»** cümlesinden dahi anlaşılmaktadır. Bir tür «refah devletine» yönelik savaşın düşmanları da Halkçılık Bildirisinde açıklanmaktadır: «milletin hayat ve istiklaline suikast eden emperyalist ve kapitalist» düşmanlar ile «harici düşmanlarla tevhidi mesai edip milleti iğfal ve ifsada çalışan dahili hainler»

Bağımsızlık savaşının antiemperyalist niteliği, sınıfsal anlamı içinde ele alınmış olmasa dahi, bu savaşın, **«bütün doğunun ve ezilen ulusların emperyalizme başkaldırışının ilk adımı»** olarak «mazlum ülkelerin savaşı» olduğu açıkça, örneğin Mustafa Kemal'ın Çiçerin'e yolladığı telgrafta ifadesini bulmaktadır. Bütün bu iddiaların ardında, halkın geniş ölçüde bir direniş döneminden sonra katıldığı, genellikle sivil-asker aydın kadroların Osmanlı yönetimi yanında yer almamış kesiminin önderliğindeki ve eşrafa dayanan savaşçı güçlerin, savaş sonrasında bu amaçları nasıl gerçekleştirebileceği sorunu yatmaktadır. Savaş sonrasında ve özellikle Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi döneminde **«ikinci grup»** tasfiye edildikten sonra, kesin karar yetkisine sahip çıkan bürokrat kadroların bu konudaki tutumları ve ideolojik yönelişleri nedir?

Mustafa Kemalci kadro, batıyı, doğuyu sömüren «medeniyet namıyla zulmün, kahrın tahakkümün teberüz ettirdiği» bir bütün olarak görmektedir ve ona karşıdır. Buna karşılık, doğuda, «umum beşeriyetin emperyalist ve kapitalist idarelerin tahakkümü ve tegallüb-ü zulmünden kurtarılması» amacını taşıyan bir hareket gelişmektedir ve «bolşevizmin bizim dahi mevcudiyetimize kasdetmiş olan müşterek düşman aleyhinde, bugün ihraz etmiş bulunduğu zafer, bizim için de şayan-ı teşekkür bir neticedir»(1)

Fakat, Mustafa Kemalciler Sovyet Devrimini, salt antiemperyalist, ortak bir temele dayandığı için desteklemekte, ideolojik bir yakınlaşmayı ise, gereksiz, olanaksız ve hatta zararlı bulmaktadırlar. Zaten, küçük burjuvazinin önderliğinde esrafa dayanarak gerçekleştirilen ve halkın ağırlığını koyamadığı bir hareketin sosyalist devrimi ideolojik yönden benimsemesi de beklenemezdi. Gerçekte, Türkiye'deki hareketi destekleyen Sovyetler de kendilerini ideolojik yakınlaşma açısından bir havale kaptırmış değillerdir. Sovyetler, Türkiye'deki hareketin, kendileriyle ideolojik yakınlaşmadan dikkatle kaçınan niteliğini bilmekte, hareketi küçük burjuva hareketi olarak değerlendirmekte ve fakat, emperyalizme karşı oluşu nedeniyle desteklemektedir(2).

Batıya ve doğuya ideolojik yönden karşı olan bürokrat kadroların bu durumda «ideolojik istiklal» sloganı ardında «refah devleti» amacına erişmek için önerdikleri, pozitivist bir temele dayanan «medenileşmek» tezidir. «Medenileşmek» bir açıdan kalkınmak anlamını taşımaktadır ve bunun için, «batıdan bağımsız, batıya rağmen batılılaşma» gerekli görülmektedir. Bu batılılaşma, batıya ekonomik yönden de karşı çıkışı ifade ederken, bu konuda öngörülen toplumsal ve ekonomik sistem ve temel soz konusu edilmemektedir. «İdeolojik istiklal» ancak yeni bir ideolojinin ortaya konulması, bunun ekonomik ve sınıfsal temele oturtulabilmesi ve somut gerçekleştirme olanaklarının belirlenmesi durumunda ortaya çıkacaktır. Halbuki, **Türk Devrimi** diye adlandırılan ideolojik sistem, laiklik, halkçılık, milliyetçilik gibi toplumsal temelle ilişkisiz bir biçimde öngörülen ve soyutlanan bir takım kurallara dayanmaktadır. «Devrim»in toplumsal devrimcilik yönünü ve ekonomik temellerini bu ideolojik bütün içinde görebilmek olanakları yoktur. Bu nedenledir ki, batıdan ve doğudan bağımsız ideolojiye kavuşma amacı, ekonomik sistemden yoksun kalmakta ve bürokrat yöneticiler «burjuva» yaratarak kalkınma yolunu seçmektedirler. «Kaç milyonerimiz var?» sorusuyla kapitalist modele uyarak kalkınmanın olanaksızlığına işaret edilirken, «ulusal burjuvazinin» yaratılması, tek tek zenginliklerin sağlanması yoluyla bütün toplumun zenginleşeceği hayaline kapılınmıştır(3)

---

(1) Mustafa Kemal'in 14 ağustos 1920 tarihli Meclisi açış konuşması. Bk. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, I, 94-95.

(2) Nitekim, 1-9 eylül 1920 «Bakü Doğu Milletleri Kurultayında», Zinoviev, şeyhülislam kurulu komünist partilerini, kurulmasına çalışılan şuraları, «bolşevik taburlarını» gülünçlükle nitelendirmiş, Mustafa Kemal'i, hilafet ve saltanatı kurtarmağa çalışan bir kişi olarak belirtmiş, Türk Halk Hükümetinin görüşünün «komünist enternasyonalinin» politikası olmadığını söylemiştir.

(3) «Tüccarların yüzlerinin güleceği günler yakındır», «biraz paramız olanlara da düşman olacak değiliz», «hiç kimse büyük araziye malik değildir. Binaenaleyh bu arazi sahipleri de himaye edilecek insanlardır», «artık halkımızın tüccar sınıfını zengin edebilmek için, ticaretin yabancı ellerde bulunmasına da mani olacak tedbirleri almak mecburiyetindeyiz», «memleketimizde birçok milyonerin hatta milyarderin yetişmesine çalışacağız», «tüccar, milletin emeği ve üretimini kıymetlendiren, eline ve zekasına emniyet edilen ve bu emniyete liyakat göstermesi gereken adamdır» sözleri Mustafa Kemal'e aittir.

1923 İzmir İktisat Kongresi de bu görüşü sistemleştirmiştir. İzmir İktisat Kongresi devletin dıştan desteği ile ulusal burjuvazi yaratılması politikasını kabul ederken, gerçekte küçük burjuva devrimciliğinin de devrimcilik sınırlarını göstermiş oluyordu. Egemen durumda bulunduğu halde üretim araçları sahibi bulunmayan küçük burjuvazinin sivil asker aydın kesimi, kalkınma konusunda düştükleri çaresizliği ideolojik açıdan devrimci bir ekonomik temele oturtmaktan, kendi çıkarı açısından kaçınıp, sorunu bir takım pratik çözümyollarına bağlamak yolunu seçmiş olmaktadır. Bu yolun, Türk Devrimi denilen ideolojik bir takım kavramlarla ve bunların erişmek istedikleri «bağımsız, antiemperyalist, antikapitalist Türkiye» ülkusüyle bilimsel bir ilişkisi yoktur. Diğer bir deyişle, belirtilen ideolojik kurallarla, ekonomik sistem birbirini tümleyen, zorunlu bir bağlantı içinde değildir. Bunun sonucu olarak, «devrim» adına kabul edilen temel kurallar büsbütün soyutlanıp, anlamsızlaştırılmış, diğer yandan da batıya karşı çıkıldığı halde batıya bağımlılığa yolaçacak bir ekonomik modelin temeli atılmıştır[4].

Kanımızca, Kurtuluş Savaşının ve sonrasının egemen güçlerinin sınıfsal yapısı, daha değişik, toplumsal devrimciliğe yönelik bir ekonomik politikaya zaten olanak da bırakmazdı. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın bürokrat önderleri, kısa süre içinde eşrafla kaynaşmış, kendileri de devlet imkanlarını kullanarak burjuvalaşmışlardır. «Milli İktisat politikası» adı altında 1923 - 1932 yılları arasında geliştirilmesine çalışılan köksüz ve cılız burjuvazi, kolay zengin olma eğilimleri içinde, çeşitli suistimallere, spekülasyonlara girişirken, bürokrasi de bu «yağma» sistemi içinde yerini almıştır. İş Bankası, bürokratlarla burjuvaziyi kaynaştıran, bürokratları burjuvalaştıran organ durumundadır[5].

1923 yılında başlayan ulusal burjuvazi yaratmak için «dışarıdan devlet desteği» sisteminin «ulusal burjuvazi» yaratamaması ve buna eklenen diğer etkenler, 1933 yılında yeni bir ekonomik sistemin uygulanmasına yolaçmıştır: Devletçilik Sistemi.

Devlet eliyle zeginleştirme politikası «Milli İktisat Sistemi» olarak isimlendirilirken, devlet sermayeyi desteklevici tedbirleri yeterince yerine getirememiş, özlenilen sermaye birikimi sağlanamamış, gümrük ayarlaması yapılamayışı yüzünden döviz kaynaklarının tüketim mallarına tahsisi zorunda kalınmış, aranılan «ticaret amacıyla gelen yabancı sermaye» bulunamamış ve sonuçta, «ulusal burjuvazi» yerine, çabuk ve kolay zengin olmak eğilimindeki köksüz ve güçsüz bir burjuvazi ortaya çıkmıştır. Bu konudaki hayal kırıklığının yanında, bürokrat iktidar, daha başından dayandığı eşraf ve ağa takımını kaybetmek korkusu ile yapısal değişimlere gitmemiş toprak reformu yapmamıştır. Kendi durumunda hiçbir değişimin gerçekleşmediğini gören, «devrim» adına sadece soyut ve kendi geleneklerine aykırı değişimlerle karşılaşan köylüler, küçük burjuva aydınlarına karşı tepkilerini Serbest Fırka deneyinde açıkça ortaya koymuşlardır. 1929 mali krizi de belirli ölçüde etkin olunca, siyasi iktidar yeni bir ekonomik sistemi uygulamak zorunda kalmıştır.

Devletçilik sistemini, Türk devrimini «tümleyen toplumsal devrimcilik olarak nitelendirmek yanlış olur sanısındayız. Bizce, devletçilik sistemi de, 1923 - 1932 dönemi ekonomik politikasının iflasının ve halktan gelen tepkinin yarattığı pratik ve geçici bir yol olarak seçilip ortaya çıkartılmıştır. Devlet, dışarıdan müdahale ile burjuvazinin gelişememesi gerçeği karşısında, kendisi bir işletmeci gibi ekonomik hayata katılma yolunu seçmiş ve bu müdahaleciliğin geçici olduğunu açıkça belirterek[6] amacın müdahalecilik yoluyla kurulacak

---

(4) İzmir İktisat Kongresi'nde «liberalizme» olduğu kadar «müdahaleciliğe» de karşı çıkılmıştır. İstenilen, devletin ekonomik ilişkilere bir işletmeci gibi katılmaksızın dışarıdan burjuvazinin kalkınmasını sağlayacak tedbirleri almasıdır ve Kongrede kabul edilen esaslar da bu görüşlere paralel düşmektedir.

(5) Avcıoğlu, Türkiyenin Düzeni, Ankara, 179 v.s.

işletmelerin özel teşebbüse devredilmesi olduğunu itiraf etmiştir. 1923-1932 dönemi ile devletçilik dönemi arasındaki ekonomik yöneliş ve sistem açısından tek fark, devletin dıştan destekleme yerine ekonomik hayata fiilen katılması açısındandır.

Devletçilik sistemi, yönelikliği «burjuvazi yaratmak» amacına denk düşen bir politik görüş ve tutumu da beraberinde getirmiştir. Bizim için asıl önem taşıyan da bu politik tutumdur. Devletçilik sisteminin müdahalecı ekonomik görüşüne paralel bir biçimde, bu yılların politik tutumu da «sınıfların inkarı», «devletin yüceltilmesi», «parti - devlet özdeşleştirilmesi», «kişinin devlet karşısında» silinmesi temeline dayanmaktadır.

Küçük burjuva aydınların daha 1923 yılında sınıfların varlığını inkar edişi, yandaş olarak eşrafı ve daha sonra yaratacağını umduğu burjuvaziyi seçmesi, halkın dışında bir «devrim» yolunda olduğunu ve halka ters düştüğünü göstermiştir.

Devletçilik döneminde ise «sınıf» anlayışı, özellikle CHP'nin 1935 Kurultayı'ndan sonra, daha geliştirilmiş ve faşist otoriter bir temele oturtulmuştur. Bu konuda Peker bir ideolog olarak görülmektedir. Bu şekilde, toplumda sınıfların olmadığı tezi, kişisel bir tez olmaktan çıkmış, emredici, zorlayıcı bir politika durumuna getirilmiştir. **«Sınıf devleti yoktur, milli devlet vardır» tezinden hareketle «... her vatandaşı müsavi haklı, müsavi şerefli insan olarak tanır ve imtiyaz davasında bulunmayan yurttaşlar kitlesini halktan ve halkçı olarak tanırız... Türkiye'de sınıf yoktur, cins yoktur, imtiyaz yoktur, mıntıka menfaati, derebeylik, ağalık, aile, cemaat imtiyazı fikirleri yoktur. Türkiye'de değer ancak bilgi üstünlüğü, kapasite ve çalışma ile yükselebilir. Binaenaleyh sınıf kavgası tahakküm, imtiyaz zihniyetlerini kökünden silen bir zihniyet bu memleketin zihniyetini tamamlayacaktır. İçinde sınıf imtiyaz çarpışmaları kopmayan, yani halkçı bir duygu ile birleşmemiş olan bir ulus yığını hak ve şerefte müsavi fertlerden kurulmuş bir ulusal birlik kütlesi vücuda getiremez»** görüşüne varılmıştır.(7) Devletçiliği sınıfsız toplum tezini kapitalizm ile sosyalizm arasında üçüncü bir sistem olarak savunan Kadrocular da işlemişler, sınıfların bilinçlenmesini ve doğal sınıf mücadelesinin gerçekleşmesini engelleyici önerilerle ortaya çıkmışlardır. Sınıfların inkar edilip sınıf mücadelesinin suçlandığı bir anlayış içinde, toplumsal gerçek dışı bu tezi zorbalığa başvurarak işletecek bir devlet türüne, otoriter devlet türüne geçilmiştir. Bu devlet türü içinde Parti önem kazanmıştır.

1935 yılındaki Kurultay'da Devlet - Parti birliği ilan edilmiş Altı Ok, **«sosyal bakımdan herhangi bir sağ ve sol telakkilere imkan bırakmayacak bir açıklıkta «partinin ve devletin temel vasıfları» olarak kabul edilmiştir. Liberal devleti, «anarşi yaratan, hür olduklarını sanan insanların birbirini boğazladığı» bir sistem olarak tanımlayan Peker, «ulusal devlete» çağın geldiğini belirterek, ulusal devlet «nizamlı bir idarede herkesin özel teşebbüsü»** olarak adlandırmaktadır.

Peker, Parti adına kendi deyimiyle «türeyen» işçi sınıfı

---

(6) Ekonomik hayata devlet müdahaleciliği kuralı, 1931 CHP Kurultayında kabul edilirken Peker, bu müdahalecilikten, özel teşebbüsün yapamadığı işleri devletin yapmasını anladığını belirtmiştir. Bu dönemde kurulan devlet müesseselerini kuran kanunlarda, örneğin Sumerbank Kanunu 17. maddesinde, bu kuruluşların ilerde özel teşebbüse devredileceği belirtilmektedir. 1933 CHP programında da, «devletçilik», «ferdi mesai ve faaliyeti esas tutmakla beraber, mümkün olduğu kadar az zaman için ile milleti refaha ve memleketi mamuriyete erıştırmek için milletin umumi ve yüksek menfaatlerinin icap ettirdiği sahalarda devletin ilgilenmesi» şeklinde tanımlanmıştır

(7) Tutalga, 44 vs.

karşısındaki tutumlarını da belirtmektedir: «klasik sınıf mücadelesi liberal devletin her fena cereyana açık ruhunda doğup, onun içinde beslenmiş olan ve ona karşı cephe alıp çalışmış bulunan ve gaye olarak onun yerine bir sınıf tahakkümü devleti kurmağı güden noktai nazarı takip eden cereyanlar ulusal Türk Devletinin değerli evlatlarından ve yurttaşlarından ibaret olan bu yeni genç Türk işçi sınıfının zehirlenmesine önvermesin ve bu genç tabaka yurt için olduğu kadar, kendileri için de felaket getiren yanlış duygularla zehirlenmesin. Onun için yeni doğan bu işçi sınıfının patronlarla münasebatı mevcudasını ...ahenk, anlaşma, uyuşma haline irca ediyor. Aralarında uyuşma yolu yetmezse Devletin koyacağı hakem yolu çatışmaları önleyecektir. Türkiye'de grev ve luk - avut sınıf çarpışması yasak edilecektir. Fakat bu yasak oluşun yanında herhangi bir sermayedar fikrini kendisi kadar bu memleketin halkçılık zihniyetinden dolayı bir evladı olan işçiyi haksız yolda tazyik edememesini de temin etmek lazımdır. Onun yanında bir işçi kütlesinin topluluğuna, tesanüd kabiliyetine güvenerek devlet varlığında esas olan sanayi mevcudiyetini tahrip etmesini de müsait bulunmamak gerekir. Bunun için grev ve luk - avut'u yasak eden yeni programımız onun yanında işçi ile işverenin münasebetlerinde anlaşmalarını esas olarak koyuyor. Türkiye'de teklerin menfaati umumun menfaati sınırı içinde bulunacaktır.»

Bu çerçeve içinde, kişi inkâr edilmiş, işçi sınıfının demokratik mücadelesi yasaklanmış, işçi - işveren ilişkilerinin Devlet tarafından bir uyuşma içinde yürütülmesi öngörülmüş, «Parti» tüm milleti temsil eden bir anlamda kabul edilmiş olmaktadır. Bu tür düşünceleri gerçekleştirmek içindir ki, yasal değişimler yapılmış, Faşist İtalyan Ceza Kanunundan aktarılan hükümlerle sınıf hareketleri cezalandırılmış, «Parti - şef - devlet» birliği ilkesine varılmıştır. Bu tür tez ve uygulamaların, özellikle İtalyan faşist sisteminden esinlenerek gerçekleştirildiği açıkça görülmektedir. Bu şekilde kesinlikle halka karşıt, sınıfsal bilinçlenmenin engellendiği otoriter bir devlet yapısı sistemi yaratılmıştır.

Bu tür bir otoriter sisteme kayışın nedenleri de açıktır sanırız. Yeni politik tutumu, devletçiliğin ekonomik yönü içinde düşünürsek, güdülen amaca uygun da düşmektedir. Devlet, ekonomik yönden ekonomik ilişkilere katılarak burjuvaziyi desteklemek yolunu seçerken, burjuvazinin gelişimini engelleyecek, onun gücünü aşacak ve belki sonuçta işçi sınıfının iktidarına yolaçabilecek sınıfsal hareketleri de engellemek gerekliliğini duymuştur. Küçük burjuvazi, kendisine yandaş seçtiği toprak ağası, eşraf ve burjuvaziye güvenlik sağlamak, onların güvenlik içinde gelişimini gerçekleştirmek için sınıf ve sınıf mücadelesi gerçeğine karşı çıkıp bu tür gelişimleri önleyici «otoriter devlet» türünü gerçekleştirmiştir. Genel tanım içinde, bu tür bir yönetim biçiminin «faşist» yönetim olarak adlandırılması yanlış olmayacaktır. Varılan bu sonuç bir gerçek olarak kabul edildiğinde, küçük burjuva devrimciliğinin güçbirliği yaptığı sınıfların çıkarlarıyla ve kendi devrimcilik anlayışıyla sınırlı olduğunu ve «millici» güçlerin işçi sınıfının itelemesi olmadan onun dışında onun için devrim yapmıyacağı yapamıyacağı, sonuçta mutlaka ona ters düşeceği gerçeğini görmemiz gerekir.

İşçi sınıfı düşmanlığı

Cumhuriyet Halk Partisi'nin, tek parti dönemindeki gelişimlere ve işçi sınıfı ile ilgili tutumuna kısa bir göz atış dahi, bu dönemin niteliklerini saptamamız açısından yeterlidir. İşçi sınıfının karşıtı bir iktidarın kurulması, bu konudaki politikanın belirmesi, devletçilik sistemine geçilmesinden çok önce ortaya çıkmıştır. Devletçilik politikası, siyasi sistem açısından daha otoriter bir yapıyı getirmiş ve işçi sınıfı düşmanlığını daha sistemli bir biçime sokmuş olmakla beraber, daha 1923 yılından itibaren liberal bir ekonomik ve buna uygun nisbeten liberal bir tek parti yapısı içinde dahi, yöne-

tici kadrolar işçi sınıfı ideolojisine karşı olan düşmanlıklarını kanıtlayıcı davranışlara girişmişlerdir.

Gerçekten daha Mustafa Kemal'in ve diğer yöneticilerin Sovyetler'in antiemperyalist mücadelelerini övdükleri dönemlerde dahi, işçi sınıfı ideolojisinin yığınları etkilememesi konusunda büyük bir titizlik gösterilmiştir[9]. Hemen «Ulusal Kurtuluş Savaşı»nı izleyen yıllarda, mevcut yasalar içinde işçi hareketlerini ve sosyalist düşünceyi cezalandıran kanun maddeleri bulunmadığı halde,[10] bu konularda kovuşturmalara geçilmiştir. Örneğin, daha 1921 yılında, Tokat Milletvekili Nazım Bey ve arkadaşları, efsanevi «Yeşil Ordu» olayı ile ilgili görülerek komünistlikle suçlandırılmışlar ve cezalandırılmışlardır[10]. Bu olayı 1 Mayıs 1923'te bildiri yayınladıkları için «Aydınlık» grubuna karşı girişilen takibat izlemiştir. Sanıklar Hıyaneti Vataniye Kanununa göre cezalandırılmak istenmişler ve fakat fiil tarihinde kanun İstanbul'da yayınlanmış olmadığında sanıklar cezalandırılmaktan kurtulmuşlardır[11].

Sol harekete karşı girişilen en geniş takibat ise 1925 yılında ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet Halk Fırkası doğudaki kürt isyanını bastırma çabaları içindeyken, bir yandan da «**Takriri Sükûn Kanunu**»nu çıkartarak sol muhalefeti silmek için de alet olarak kullanmıştır. Nitekim kanunun idareye verdiği yetkilere dayanılarak 12 Mart 1925'te «**Aydınlık**», «**Orak - Çekiç**» dergileri kapatılmıştır. Bu olay üzerine Aydınlık grubundan Nazım Hikmet, Şefik Hüsnü ve Hasan Ali Ediz yurt dışına çıkmak zorunda kalmışlardır. Aynı çevreye dahil olanların 1 Mayıs 1925'te yayınladıkları bir bildiri üzerine 38 kişi tutuklanmıştır. Bu 38 kişi, «Takriri Sükûn Kanununun» verdiği olanağa dayanılarak Ali Çetinkaya'nın başkanlığındaki İstiklal Mahkemesi'nde yargılanmışlardır. 12 Ağustos 1341 (1925) tarihli kararında, mahkeme, sanıkların bir kısmını Ceza Kanununun 55. maddesine göre, «mevcut anayasa düzeninin cebren değiştirilmesi» suçundan cezalandırmıştır[12].

---

(9) Mustafa Kemal'in kurdurduğu ve sadece ordunun yüksek kademelerinde kalmasını dilediği «Türkiye Komünist Partisi» bu amacın kesin örneklerindendir.

(10) Kurtuluş Savaşı süresince ve sonra yürürlükte bulunan 1274 ceza kanununda, «Hıyaneti Vataniye Kanununda», «Takriri Sükûn Kanununda», gerçekte sosyalist eylem ve düşünceyi cezalandıran hiçbir hüküm bulunmadığı halde bu kanunlara göre sosyalistlerin cezalandırılması bir hukuki saptırmadır.

(10) Tokat Milletvekili Nazım Bey dışında Afyon Milletvekili Mehmet Şükrü, Bursa Milletvekili Şeyh Servet, Vakkas Ferit, Baytar Salih, Arif Oruç yargılanmışlardır. Yeşilordu olayı ile ilgili görülen Çerkez Etem, Tevfik ve Reşit kardeşler ile diğer bazı sanıklar ise, düşman tarafına kaçtıkları için gıyaben ölüm cezasına çarptırılmışlardır.

(11) Tutuklanan bu yirmi kişi arasında, Ali Cevdet, Şefik Hüsnü, Sadrettin Celal, Hasan Ali - Ediz, Hüseyin Vahit gibi kişiler vardır. Söz konusu kişiler 1 Mayıs 1923'de yayınladıkları bir bildiri dolayısıyla tutuklanmışlardı. Bu bildirinin «Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetini iskat ve meşruiyetine isyanı tazammun eden... hükümet şekli hazarını düşman tabiriyle işaret ve ... saltanatından açıktan açığa bahis ve icrası hükümet aleyhine ameleyi tezahurata teşvik, komünist rehberlerini zindanlara atan Türkiye burjuvazisinin kahrolmasını temenni, hükümet ikame etmek üzere ameleyi azim ve şiddetle mücadeleye sevk ve tahrik» unsurlarını taşıdığı ileri sürülmüştür.

(12) Tutuklanan 38 kişi arasında, Sadrettin Celal, Şevket Süreyya, Nizamettin Nazif, Hikmet Kıvılcımlı, İbrahim Hilmi gibi kişiler vardı. Nazım Hikmet, Şefik Hüsnü ve Hasan Ali Ediz de gıyaben mahkûm edilmişlerdi. Savcı Necip Ali, «cemiyet-i hazıradan şi-

1927 yılı ise sola karşı yeni bir hücuma sahne olmuştur. 16-26 Eylül 1927 tarihinde, «**Türkiye Komünist Partisi Vilâyet komitesi**», «**Türkiye Tütün işçilerine**», «**Umum amele**ye» başlıklı bildiriler dağıtılmıştır. Bu bildirilere dayanılarak, «**Aydınlık**» grubunun gizli bir «**Türkiye Komünist Partisi**» kurdukları ileri sürülmüş ve bu olayla ilgili olarak, Şefik Hüsnü, Şevket Süreyya, Hikmet Kıvılcımlı, Vedat Nedim gibi kişilerin de dahil bulunduğu 89 kişi tutuklanmıştır. Bunların büyük bir kısmı, Anayasayı değiştirmek için «ittifak kurmak» suçuyla cezalandırılmışlardır.

Bu tevkifatı 4 Mayıs 1929 tarihinde 35 kişinin tutuklanması izlemiştir. İçlerinde Hikmet Kıvılcımlı'nın da bulunduğu bu grup da, olayları sosyalist dünya görüşü açısından yorumlayan bildiriler yayınladıkları için, «**komünist partisi kurmakla**» suçlanmışlar, 35 sanıktan 24'ü «taklibi hükümet» ve «halkta hükümete karşı nefret hisleri uyandıracak propaganda» yapmaktan cezalandırılmışlardır.(33)

Devletçilik yıllarından önce başlayan işçi sınıfı ideolojisine karşı çıkış, paralelini işçi sınıfı eylemlerine karşı gerçekleştirilen tutumda da bulmaktadır. İşçi sınıfı ideolojisinin cesur ve haklı savunusunu yapan Mustafa Suphi'nin gaddarca ve kalleşçe öldürtülmesi olayını unutmamak gerekir.

1919 yıllarında ve sonralarında kurulan İşçi Dernekleri, 1921 temmuzunda bir Birlik kurulması yolunda çalışmalara girişmişler, bu çaba başarı sağlanmamakla beraber değişik ve güçlü «**işçi örgütlenmeleri**» kendisini göstermiştir. 1923 sol tutuklaması aydınlar kadar işçi örgütlenmelerinde önde rol oynayan işçilere de uzanmış ve bu olay örgütlenme çabalarını geniş ölçüde aksatmıştır. Buna rağmen 1923 yılında, Tramvay, Bomonti bira, incir devşirme, maden, tren işletmesi v.s. işçilerinin, İstanbul, İzmir, Zonguldak, Aydın yörelerinde gerçekleştirdikleri grevler, çağına göre çok önemli birer olay olarak belirmişlerdir. Bu hareketler karşısında hükümetin tepkisi çok olumsuz ve sert olmuş, «**Tatili Eşgal Kanunu**» uygulanarak grevler önlenmiş, işçi örgütleri kapatılmış, 1924'te İstanbul'da grev yapan işçiler silah gücüyle dağıtılmıştır. İşçi örgütlenmesi, 4 mart 1341 (1925)'de yürürlüğe giren «**Takriri Sükûn Kanunu**» ile kesin olarak önlenmiştir. Bu çerçeve içinde, daha ilk kuruluştan itibaren iktidarın, burjuvaziye güvenlik sağlamak amacıyla, işçi sınıfı ideolojisini ve işçi sınıfı eylemlerini engellemeğe yöneldiği açık olarak görülmektedir. Bu çabayı da eşraf ve ağa takımına dayanarak «Ulusal Kurtuluş Savaşı»nı gerçekleştiren ve gittikçe kendisi de burjuvalaşan bir siyasi iktidar grubu için doğal görmek gerekir.

Devletçilik yılları ise, gerek teorik olarak ileri sürülen siyasal görüşler, gerek uygulama yönünden işçi sınıfı düşmanlığının çok daha sistemleştirildiği bir dönem olarak nitelendirilebilir.

Devletçilik yıllarının ekonomik tutumuna paralel totaliter siyasi yapı, etkinliğini özellikle işçi sınıfının eylemleri ve işçi sınıfı ideolojisini benimseyenler üzerinde göstermiştir. Bu dönem içinde, hiçbir yasal işçi sınıfı partisini yada bu sınıfa dayandığını iddia eden siyasal bir örgütün kurulması olanağı tanınmamıştır.(34) 1923 yıllarından bu yana «**sınıf gerçeği**»ni reddeden CHP, mali krizin yarattığı ekonomik çöküntünün, ücretlerdeki düşüşün, özellikle 1931 «Buhran», 1932 «Muvazene» vergilerinin ücretleri hiçe indirişinin ya-

---

kayeti» suç olarak nitelendirmiş ve «sermayeye karşı taazzuv eden bir şekli idareyi kanlı bir suretle tatbike kalkışmak, memleketin nizamı içtimaisini ihlalden mada hiç bir şeye hamledilemez» demiştir.

(33) Bu olayda da, Savcı Kenan bey, hükümet tarzını beğenmemek, düzeni değiştirmek istemek, bu maksatla bildiri yayınlamayı komünist hareket olarak kabul etmiştir.

(34) «Amele Teali Cemiyeti», «Laik Cumhuriyetçi İşçi ve Çiftçi Partisi», «Sosyalist Demokrat Parti» sınıf tahrikatı olarak kabul edilmiş veya kapatılmış, yada açılmasına izin verilmemiştir.

rattığı hoşnutsuzlukları giderecek yolları ararken, sınıf hareketlerini ve ideolojilerini zorbalıkla engellemeyi geçerli bir çare kabul ediyordu. Peker, «**memlekette bir sınıf şuuru uyandıracak tahrikat hissediliyor. Biz bu zeminde uyanık olmak lüzumuna kanlız**» derken[15] yönetiğin işçi sınıfının bilinçlenmesinin ve iktidara el atışının engellendiği faşist bir düzen olduğunu itiraf etmiş oluyordu. Endustriyel kuruluşları, bunların verimliliği esaslarına hiç aldırılmaksızın, memleketin değişik bölgelerinde kurarak işçilerin belirli merkezlerde toplanmalarını engellemek, geçici işçi kullanarak işçilerin köyden kopmalarını engellemek gibi tedbirler, işçi sınıfının «**kendisi için sınıf**» durumuna gelmesini önlemeğe yönelik tutumlardandır. İşçileri faşist türü birlikler içinde toplama çabaları gösterilirken, diğer yandan işçi sınıfı kültürsüzlüğe itilenmiş, örneğin Anadoluhisarı İp ve Halat Fabrikası iş talimatı ile işyerine gazete, roman ve her türlü kitap getirilmesi yasaklanmıştır[16] CHP yönetiminin işçi sınıfına karşı tutumu, en açık kanıtını, «**sermayedarların pek münasip gördükleri**»[17] 15 haziran 1936 tarihli «**İş Kanunu**» ile vermiştir. İşçinin işveren tarafından keyfi bir biçimde işten atılabilmesi olanaklarını tanıyan İş Kanunu, «**üç kişinin önceden anlaşarak toplucu ve birden iş bırakmalarını**» dahi grev sayarak yasaklamıştır. İşçilerin iş koşulları yüzünden çıkartabilecekleri «Toplu İş İhtilafları»nın çözümyolu olarak da, üyeleri devletin memurlarından veya başbakan ve bakanlar tarafından atanacak memurlardan oluşan «hakem kurulu» ve «yüksek hakem kurulu»nun oluşturulması sistemi benimsenmiş ve «ihtilafın» çözümlenmesi yönünden son söz iktidara ve onun adamlarına bırakılmıştır. İş Kanununu 141. maddesiyle, işçi-işveren ilişkilerini denetlemek üzere «**İş Dairesi**» kurulması kararlaştırılmıştır. Kurulan «İş Dairesi»ne tanınan görev ve yetkiler, bu kuruluşun tam faşist bir nitelik içinde, işçi hareketlerini denetlemesi, her işletmede yer alarak o işletmedeki işçileri işveren adına denetleyebilmesi olanaklarını sağlamıştır. «**İş Kanunu hükümlerini temin ve takip**» amacıyla kurulmuş gözüken İş Dairesi gerçekte kendisine verilen yetkilerle, işçi hareketlerini izleyen özel bir «**zabıtası kuruluşu**» niteliği taşımıştır.

Devletçilik yıllarının günümüze en önemli armağanı ise 141, 142. maddeler olmuştur. 23 Haziran 1936'da 3038 sayılı kanunla, CHP'nin 1935 Kurultayı'nda savunulan sınıfsal gelişime karşıt ve otoriter devlet türüne yönelik görüşler, ceza kanununun devlete karşı suçlarla ilgili kısmının değiştirilmesi, faşist 1930 kanunundan aktarmalar yapılması ve bu arada ünlü 141, 142. maddelerin ceza kanununda boy göstermesiyle sonuçlanmıştır. Sınıf hareketlerini yasaklayan bu maddenin kabul nedeni olarak, «**Devletin selamet ve mevcudiyetini komünizm ve anarşizm gibi muzır ve yıkıcı faaliyetlere karşı korumak**» gösterilmektedir Gerçekte ise, siyasi iktidar kendinin ve dayandığı sınıfların sınıf düzenini savunma ve muhtemel gelişimleri egelleme peşindedir. Nitekim, 141. 142. maddeler birkaç kez değiştirilmiş ve her bir değişikliğin nedeni, siyasi iktidarın kendi sınıfsal egemenliğini tehlikede görmesine yolaçan bir olay olmuştur Örneğin, 1938 yılında, «**Harb Okulu**» ve «**Yavuz**» olayları, 141. 142 maddelerin değiştirilerek, sınıf egemenliği konusundaki düşünce açıklaması dahi suç haline getirilmiştir. Harb Okulu ve Yavuz olayında, Nazım Hikmet'i ve diğer sanıkları cezalandırmağa önceden karar veren siyasi iktidar, bu mahkumiyetin kılıfını bulmakta güçlük çekmiş ve bu nedenle 141. 142. maddeleri değiştirmek gerekliliğini duymuştur. Cumhuriyet Halk Partisi iktidarı, «**sınıflar arası istismarın önlendiği ve sınıfların kaynaştırıldığı**» iddiası ardında, gerçekte, kendi dayandığı sınıfların iktidarını pekiştirmiştir

---

(15) Erişçi, Türkiyede İşçi Sınıfının Tarihi, İstanbul 1951, 21.

(16) Erişçi, 22, not. 42, 43

(17) İş Kanunu hakkında İstanbul Sanayi Birliğinin İncelemeleri, İstanbul 1935.

Savaş yılları devletçilik sisteminin yumuşadığı ve kanun dışı yollarla büyük sermaye birikiminin gerçekleştiği yıllardı. Değişmeden güçlenen husus ise işçi sınıfı düşmanlığıydı. Savaş yıllarında Almanlarla ilişki kurup güçlenen «ırkçı - kıtaasçı» faşist akım, Almanların savaşta başarı sağladığı dönemde siyasi iktidarca da desteklenmiş ve aynı paralel içinde işçilere, düşünce özgürlüğüne, demokratik haklara karşı çıkılmıştır. Saraçoğlu ilk hükümet programında (5 Ağustos 1942) «ırkçılığı» savunmuş ve Saraçoğlu politikası tam faşist bir çizgide gelişmiştir. Savaş Almanların aleyhine dönüp Türkiye Anglo - Sakson dünyasına yaklaşmağa başladıktan sonradır ki, hükümet «ırkçı - faşist» akımlara karşı çıkmış (3 mayıs 1944) ve batıya açılma politikasının bir örneğini de bu konuda göstermeğe başlamıştır. Gerçekte, savaş sonuna doğru, CHP iktidarı ile batı ülkeleri arasında yaklaşmalar başlamış, daha sonra Marshall, Truman yardım sistemlerine varacak ekonomik bağımlılığın ilk adımları atılmıştır. 11 Mart 1941 tarihinde Amerika'nın yürürlüğe koyduğu «**Ödünç verme ve Kiralama Kanunu**» uyarınca Türkiye 95 milyon dolar yardım almıştır. Bu türde ekonomik ilişkilerin kuruluşu, savaşın kapitalist ülkelerden yana sonuçlanışı, siyasi iktidarın batıya politik yapı ve ekonomik sistem yönünden açılması zorunluluğunu doğurmuştur. Savaş sonrası dünyasında kurulacak «**bloklar**» hazırlığı içinde kapitalist dünya Türkiye'yi yanına almak çabasıyla ekonomik ilişkileri çoğaltmış, ilk krediler alınmağa, savaş yıllarında güçlenen burjuvazi ile kapitalist dünya arasında bağlantılar kurulmağa başlanmıştır. Kapitalist dünya, kendi ekonomik sistemi yanında, siyasal sistemini de Türkiye'ye empoze etmiş ve bu yeni sistemin adı da «**çok partili sistem**» olmuştur.

çok partiden günümüze...

Türkiye'de çok partili döneme geçiş, emperyalizmin istemesine, zorlamasına ve savaşın karaborsacılık yılları içinde gelişmiş burjuvazinin başkaldırısına dayanmaktadır. Savaş yıllarında iç üretime duyulan ihtiyaç burjuvazinin anormal gelişimine yolaçmıştır. Batı ile ilişkileri içinde CHP iktidarının «**dolara açılmağa**» zorlanması «**ekonomik**» ve «**politik**» bazı sonuçlar doğurmuştur. Ekonomik yönden, burjuvazinin başlatıp geliştirdiği «**iktisadi demokrasi**» sloganı[16] ardından geliştirilen hareketler, 1947 yılında «**devletçilik**» kuralıyla ilgili hükümlerin değiştirilmesi, devlet işletmeleriyle, özel işletmelere eşitlik tanınması sonucunu doğurmuştur. Politik yönden gerçekleşen gelişim ise Cemiyetler Kanunu'nun değiştirilerek siyasal partilerin kurulmasına olanak sağlanması şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu olanaklar içinde, bir çok diğer partiyle beraber Demokrat Parti de kurulmuştur.

Demokrat Parti'nin kuruluşu, görünüşte, CHP'nin hazırladığı «**Toprak Kanunu**»na CHP içinde gösterilen tepkiden doğmuştur. Gerçekte ise, palazlanan burjuvazi, emperyalist dünyayla ilişkilerini de pekleştirerek kendi iktidarına yönelmek gereğini duymuş, bu arada tarımda kapitalistleşmek isteyen toprak ağalarını da yanına alarak iktidara yönelmiştir. Bu şekilde Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana yaratacağı ve kendine bağlayacağı burjuvazi ile iktidarda kalmağa yönelik küçük burjuvazi, kendisine başkaldırıldığını ve gelişen ekonomik güçlerin iktidara yöneldiğini görmüştür. Burjuvazi ve toprak sahipleri, gerek ekonomik, gerek politik yönden küçük burjuva sınırlamalarından kurtulmak çabasını gösterirken, emperyalist dünyanın da desteğini bulmuştur. DP programı ve tutumu bu açıdan burjuvaziye tam bir güvenlik verecek nitelik taşımıştır. Bütün ulusu temsil eden «**ulusal parti**» olma iddiası ile politik alana atılan DP, devletçiliğe karşı çıkmış, kapital birikimi olduğuna göre liberal sisteme geçilmesinin zorunlu olduğunu, «**esasın fert kazancı**» olduğunu savunmuş ve fabrikaların özel teşebbüse devrini,

---

(16) **Tekinalp** İktisadi Demokrasiye doğru, Türkiye İktisat Mecmuası No. 2, şubat 1948.

vergilerin hafifletilmesini, özel teşebbüse güvenlik sağlayacak bir ekonomik politikanın izlenmesini, tüccarların ve sanayicilerin ülkenin ekonomik hayatında söz sahibi duruma getirilmesini, yabancı sermayeye kapıların açılmasını önermiştir[19].

DP muhalefetinin geliştiği dönemde, gerçekte CHP de DP'ye paralel bir tutum içindedir. Devletçilik ilkesinden yüzgeri eden CHP, bir yandan emperyalist devletlerle ekonomik, askeri, politik işbirliğini sıkılaştırırken, diğer yandan daha liberal bir politik sisteme geçme iddiaları ardında, işçi sınıfı iktidarına kapıları kapatmak yollarını aramış, sosyalist hareketlere karşı ideolojik ve fiili bir mücadeleye girişmiştir. Özellikle bu konuda DP - CHP tam bir anlaşma ve uyuşma içindedir de. Savaş sonrasında, daha Cumhuriyet Halk Partisi döneminde «dolara açılma» politikası, DP döneminde çok daha sistemli ve düzenin niteliğini değiştirir bir yapı almıştır. Uzman olarak 1947 yılında Türkiye'ye getirilen Max Veston Thornburg dönemin liberal eğilimleri ile «dolar diplomasisini» birleştirmiştir. Nitekim CHP'nin dış yardımlara yönelmesi sonucu, 1945 yılında 356 milyon TL olan dış borçlar 1950'de 775 milyon TL'a yükselmiştir[20]. Batı dünyası içinde yer almak kararlılığı, bir açıdan, emperyalist dünya içinde kaynaşmak anlamını da taşımaktadır. CHP, NATO'ya girmek çabaları, Amerika'yla politik ilişkileri sıklaştırma politikası v.s. ile ilk adımları atmıştır.

1932 yıllarından sonra gelişen otoriter tutum gittikçe gerici ve faşist bir çizgiye yaklaşırken «ırkçı faşist» akımlar da 1944 tutuklamalarından sonra dahi etkin olabilmişlerdir. 4 Aralık 1945'te TAN Gazetesi hükümetin destek ve göz yummasıyla yıkılırken, ırkçılar kültür ve devrim düşmanları arasındadırlar. 6 Mart 1947 tarihinde, «Yurt ve Dünya», «Adımlar», «Ant» dergileriyle Boratav'ın konferansına karşı çıkışın doğurduğu olaylar, 19 Nisan 1947'de İzmir'de «Zincir'li Hürriyet» Gazetesi aleyhine yapılan nümayış, 1947 yıllarının son ayları içinde MTTB, İÜTB gibi sağcı ve hükümetin desteklediği kuruluşların giriştikleri sol akıma karşı hareketler, 27 Aralık 1947 tarihli Ankara nümayişi, hükümetin desteğinde «ırkçı faşistler»in önderliğinde gerçekleştirilmiştir. Bu hareketler Ankara Üniversitesi Rektörü Şevket Aziz Kansu'nun istifası ve Berkes, Boran, Boratav, Başoğlu, Erhat gibi devrimci hocaların Üniversiteden çıkartılmaları ile sonuçlanmıştır. Özgür düşünceye devrimci görüşlere karşı bu faşist gelişim, aynı dönemin CHP kadrosunca da desteklenmiştir. Özellikle Milli Eğitim Bakanı Sirer faşist tertiplerin başında görülmüştür. İçişleri Bakanı Sökmensüler'in de solun engellenmesinden yana görüşleri 19 Mayıs 1948 tarihinde TBMM'de «Komünizmle Mücadele Komisyonu» adı altında işçi sınıfı düşmanlığı yapılmasına olanak sağlamıştır. Emin Sazak (toprak ağası), Fahri Kurtuluş, Emin Soysal, Tahsin Banguoğlu, Hüseyin Cahit Yalçın gibi kişilerin önder olduğu bu hareket içinde basın, edebiyat, sinema v.s. gibi konularda en ilimli özgür düşüncenin dahi kısıtlanması savunulmuştur. Türkiye'nin tümden bir faşist çizgiye, hem de çok partili ve demokratik olduğu iddia edilen bir ortam içinde çekilmesiyle «dolar diplomasisine» açılma arasındaki paralellik gözden kaçmamaktadır[21].

Çok partili düzene geçiş umudu içinde kurulan, «İleri Gençler Birliği» gibi dernekler, «Türkiye Sosyalist Partisi», «Türk Sosyalist İşçi Partisi», «Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi», «Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi» gibi sol partilerin birden ortaya çıkışı siyasi iktidarı ürkütmüş ve DP muhalefetiyle işbirliği halinde 141, 142 maddeler 1946 yılında değiştirilerek, bu partilerin kapatılması, silinmesi yo-

---

(19) Bu görüşler için bk. Sevgen, Celal Bayar Diyor ki, Ankara, 115, 120, 162, 234, 311, 352

(20) Yaşa, M. Devlet Borçları, İstanbul 1965, 79.

(21) Dolar diplomasisine paralel faşist gelişim o zaman da günümüzde de «milliyetçi» hareket olarak nitelendirilmiş ve iktidarca desteklenmiştir.

luna gidilmiştir[2]. Tutumu ile, «**sınıfsız demokrasi**» politikasında CHP ile birleşen DP bir azınlık egemenliğine yönelirken sol gelişime karşı çıkmıştır. Celal Bayar, parti genel başkanı olarak teşkilatına gönderdiği 8 Şubat 1947 tarihli genelgede, CHP teşkilatını eleştirmekte, Şefik Hüsnü'ye «**Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisini**» kurmak imkanı verilmesini suçlamaktadır. Çok partili hayata geçilmesi üzerine kurulan sol partilerin daha sonra kapatılması ve CHP'nin sol gelişime karşı çıkışı ise DP tarafından desteklenmiştir. Nitekim C. Bayar, 23 haziran 1949'da DP II. Büyük Kongresi'nde yaptığı konuşmada, CHP iktidarının sol akımlara karşı yürüttüğü politikayı desteklediklerini belirtmiş, böyle bir politikanın Anglo-Sakson dünyası ile yakınlaşmayı sağlayacağını söylemiştir. 1946 yılında, mevcut sınıfsal egemenliğin daha güçlü korunması amacıyla 141, 142. maddeler değişimi de DP tarafından desteklenmiştir. Celal Bayar, daha kanun tasarısı TBMM'ne getirilmeden, böyle bir tasarıyı destekleyeceklerini zamanın başbakanına bildirdiğini 28 Haziran 1949'da açıklamıştır. 1946'da bir takım sendikaların yasaklanması, iktidarın sıkıyönetim eliyle işçi sınıfına karşı bir saldırısı niteliğindedir.

20 Şubat 1947'de çıkartılan 5018 sayılı «**Sendikalar Kanunu**», grev hakkını tanımayan, toplu sözleşme, ülke sorunlarıyla ilgilenme haklarını yasaklayan faşist bir nitelik taşıdığından, işçiler bu koşullar içinde sendikalaşmaya yönelmemişlerdir. Bunun üzerine salt demokratik bir hava aldatmacasını gerçekleştirmek için CHP'nin destek, iteleme ve denetimi altında «**İşçi Sendikaları Birliği**» yaratılmıştır.

Kısaca değinilen bu olgular, CHP'nin çok partili dönemin görünüşteki liberal havası ardında, eski çizgisini yeni biçimler ardında sürdürmek çabasında bulunduğunu ve bu konuda DP ile de anlaştığını göstermektedir. Emperyalizmle kurulan ilişkiler içinde ve onun etkisiyle, liberal bir ekonomik sisteme ve siyasal havaya yönelir, demokrasiye geçildiği ileri sürülürken, bu yöneliş dış güçlerin istekleri ve egemen sınıfların çıkarları ile sınırlanmış ve daha başında biçimsel bir demokrasinin yapısı kurulmuştur.

DP'nin 1950 yılında iktidara gelmesiyle, emperyalizme bağımlı burjuvazi, toprak ağaları ve eşraf iktidarı kurulmuştur. Üretim güçlerindeki gelişme sonucu, iktidar egemen sınıflar bütünü içindeki gruplar arasında el değiştirmiştir. DP, şüphesiz, işçilerin, yoksul köylülerin, emekçilerin oylarıyla iktidara gelmiştir. Halkın kendisine karşı bir iktidarı işbaşına getirmesi gerçekte Türkiye'nin tarihsel gelişiminin bir sonucudur. 1950'deki biçimsel iktidar değişimi, iktidarların halka karşılığı konusunda bir değişiklik yaratmış değildir. Temel meselelerde de DP - CHP arasında bir çekişme, zıtlık yoktur. Örneğin, CHP - DP arasında kendileri dışında bir sınıf iktidarına iktidarı kapalı tutmak konusunda bir uzlaşma söz konusudur. 141 - 142. maddeler 1951 yılında değiştirilirken, CHP temelde DP'yi desteklemiştir. CHP adına konuşan Faik Ahmet Barutçu, «**Hedefin müşterek olduğunu**», «**rejimin selameti ve rejimin esas ve prensiplerine taalluk eden meselelerde anlaşmanın bulunduğunu**», «**hürriyeti yoketme hürriyetinin olamıyacağını**», «**uygulamanın güvenlik verici olması gerektiğini**», «**kökü dışarıda bulunan faaliyetler için fikir hürriyeti tanımanın mevzuu bahis olamıyacağını**», «**bozguncu hareketlere karşı lüzumlu kanuni müeyyidelerin müzakeresiz gerekeceğini**» savunmaktadır. Barutçu'nun itirazı, sadece, kanunun hükümlerinin kaypak oluşu ve suçların kesin bir biçimde tesbit edilemiyeceği noktasındadır[3].

Kaldı ki, DP iktidarı, işçiye karşıt, işçi sınıfının bilinçlenmesini engelleyici, tutumunda da CHP'nin tepkisini görmüş değildir. Örneğin 1952'de dönemin en güçlü sendikası Teksif, uluslararası sendikalarla bağ kurmak isteyince engellenmiş buna karşılık Türk - İş'in, Amerika'nın denetim ve

(2) Nitekim 1946 tarihli kanun değişikliği gerekçesinde, amacın «sosyalist örgütleri önlemek» olduğu itiraf edilmiştir. Bk. TBMM Zab. Cer., D. VII, C. 24.
(3) Bk. TBMM, Zab. Cer. D. IX, C. 10 s. 143 v.s.

etkisindeki «**Uluslararası Bir İşçi Sendikaları Konfederasyonu - ICFTU**»ya üye olmasına izin verilerek Amerika'nın Türkiye işçi sınıfını etkileyebilmesi kabul edilmiştir, buna CHP'nin de itirazı yoktur. Çekişme sadece Türk - İş içinde etkin olabilmek noktasında toplanmaktadır. Bunun dışında, grev hakkı, sendikal mücadele olanaklarının sağlanması v.s. konularında da, DP işçi sınıfına karşıt tutumunu göstermiştir. DP, liberal ve demokratik siyasi hayat aldatmacası ardında eski faşist yönelişi yine gerçekleştirmiştir. Emperyalist dünyayla kaynaşmak anlamına gelen batı dünyası içinde yer almak konusunda ilk adımı atan CHP olmuştur. «**Yoğaltıcı toplum**» yaratmak için «finans tedbirleri» alınırken, küçük burjuva bürokrasisi kendisine zarar vermediği müddetçe bu tedbirlere karşı çıkmış değildir. «**Amerika vasıtasıyla milli savunma sistemi**» benimsenir, NATO gibi mekanizmalar içinde yeralınırken CHP suskundur. Bu çok kısa örneklemeler, 10 yıllık mücadele döneminin gerçekte Türkiye'nin temel sorunları, Kurtuluş Savaşı'nın teorik alanda kalan amaçları etrafında dönmediğini göstermektedir.

27 mayıs sonrası faşizm

Küçük burjuva aydınlarının toplumsal ve kişisel güvenlik arama eğilimlerinin sonucu olarak küçük burjuva asker bürokrasisince gerçekleştirilen 27 Mayıs hareketinin, «**devleti nasıl kurtarmalı**» sorusuna, «**dengeci bir batı Anayasası**» hazırlamak şeklinde cevap vermesi doğaldır. Milli Birlik Komitesi, «**batı değerler sistemini benimseyen bürokrasisinin**» devamı olduğunu daha ilk gününden açıklamıştır. Bu noktada, bürokrasi ile işbirlikçi burjuvazi arasında bir çelişme de yoktur. Buna karşılık, mademki DP'nin yıkılış nedeni, küçük burjuva aydınlarının toplumsal ve kişisel güvenlik mücadelesinin ürünüdür, öyleyse kurulacak yeni düzenin bu güvenliği sağlayacak nitelikte olması ve bunun için de yeni bir Anayasa yapılması zorunluluğu vardır. Bu görevle kurulan Temsilciler Meclisiyle, küçük burjuvazinin sivil bürokrat kolu da iktidara iştirak etmiştir.

1961 Anayasası, temel olarak, «**sosyal haklar + demokratik özgürlükler**» sentezini getiren endüstrileşmiş batı ülkelerinin anayasalarının bir kopyasıdır ve ek olarak 1950 - 1960 döneminin kavgalarından doğan reaksiyonlara da yer vermektedir. Bildiğimiz gibi, «**sosyal haklar**» sentezi, burjuvazisi gelişmiş, sınıflar arası dengeyi sağlamış batının tüketim toplumlarının işçi sınıfı iktidarını engellemek için kabullendikleri bir «tavize» sistemidir[24]. 1961 Anayasasının «**sosyal hakları**» kabulü ise, daha çok o dönemde geçici bir süre için silaha dayanarak iktidara gelen küçük burjuva aydınlarının sosyal güvenliklerini sağlamak ve muhtemel bir işçi sınıfı devrimci hareketini bölemek amacına bağlanabilir. Doğaldır ki, «**sosyal haklar sentezi**» teorik olarak kabul edilmekle geçerli olamamış[25], bu sistemin geçerliliğini sağlayacak ekonomik yapının eksikliği, anayasal kuralların sözde kalması sonucunu doğurmuştur. Bu kuralların, sermayenin çapını aşan, alıştığı zenginleşme türünü sınırlayan harcamaları gerektirmesi, temelinde kapitalist olan bir yoldan gelişme ve birikim olanaklarını da sarsan bir nitelik taşıması, burjuvazinin işbirlikçi gelişim çizgisine, kapitalizm öncesi kalıntıların, eşrafın çıkarlarına doğal olarak ters düşmüştür. Nitekim, CHP iktidarı dahi, alışılagelen özel birikimi engelleyen planlama ile çatışıma girmiştir. Sosyal hakların anayasaya uygun yürütülmesi «**merkezi bürokratik planlamayı**» gerektirdiğinden, böyle bir planlama ise, hiç değilse tarım gelirlerinin vergilendirilmesine ve tarım alanından oy kaybına yolaçacaktır. Bu dahi, Anayasa teorisi ile siyasal yö-

---

(24) Bk. Özek, Devrimci Halk Cephesini Gerçekleştirelim I, ANT 3, 41-43.

(25) Nitekim Anayasanın 53. maddesi de, sosyal hakların ancak gerekli imkanlar oldukça uygulanacağını söylemek suretiyle, bu hakların uygulanma olanaklarının sınırlılığını da ifade etmiştir

neliş ve toplumsal yapı arasındaki çelişkiyi ortaya çıkartmaktadır. Kaldı ki, anayasayı yapan sivil - asker aydın kadra uzun süre iktidarda kalamamış ve işbirlikçi burjuvaziye iktidarı bırakmıştır. Burjuvazinin sınıfsal eğilimleri ise, ... kapitalist koşulların izni ve desteğiyle üretim güçlerini geliştirmek temeline dayanmaktadır. Bunun gerçekleştirilmesi ise Anayasanın dengeleyici birikimi azaltıcı ilkelerinin uygulanmamasına bağlanmıştır. Kaldı ki, 1961 Anayasasına, küçük burjuva aydınlarının kendi sınıfsal yönelişleri nedeniyle koydukları, bürokrasiye kişisel güvenlik ve özgürlük sağlayan bilkenleriyle de, işbirlikçi burjuvazi kendisini bağımlı saymakta ve karşı çıkmaktadır. Anayasayı yapan sınıfla, uygulayan sınıfın farklılığı, Anayasa - toplumsal yapı gerçeği çelişkisini daha da keskinleştirmiş olmaktadır.

Anayasayla toplumsal gerçek arasındaki çelişki, yine Anayasanın özgürlüklerle ilgili imkanları ve sağladığı güvenlik sistemi içinde, gerçek devrimcilik planında eyleme de yolaçmıştır. Anayasa yapıcısının dahi iradesini aşan bir biçimde bilimsel sosyalizme dayanan devrimi sınıfsal gerçekler içinde ortaya koyup biçimsellikten kurtaran, emperyalist ilişkileri ortaya dökup karşı çıkan devrimcilik akımları gelişmiş düşüncelerini açıklamak olanaklarını bulmuş, örgütlenmiştir. Bu çizgi içinde «düzen ve iktidar değişimi» egemen sınıf sisteminin ve üretim ilişkilerinin değişimi olarak gerçek temeline oturtulmuş ve mevcut egemen sınıf düzeninin yıkımına yönelinmiştir. Bu gelişim, anayasa gerçek çelişkisinin somut olarak belirmesi ve Anayasanın hürriyet sisteminden gerçek proleter sosyalistlerin yararlanışlarının bir ürünü olmuştur. Kaldı ki, Anayasa, işçi sınıfının örgütlenip siyasi iktidarı ele geçirebilme olanaklarını da tanımıştır ve proleter sosyalistler bu Anayasal haklarını elde etme savaşına girişmişlerdir. Değişik gelişim dönemlerinden geçen bu savaş, 15 - 16 haziran 1970 işçi hareketleriyle en büyük ve güçlü noktasına erişmiştir.

Devrimci güçlerin siyasi iktidara yönelişleri, elbetteki işbirlikçi burjuvazinin siyasi iktidarına ve sonuçta çıkarlarına karşı olduğu için tepkiyle karşılaşacaktır. Bu konudaki genel şemamıza uygun olarak, siyasi iktidarı elinde tutan egemen sınıflar, Anayasanın öngördüğü sosyal haklar sentezini gerçekleştirerek iktidarı elde tutma olanağına sahip bulunmadıklarına göre, işçi sınıfı iktidarını zora başvurarak engellemek, bu iktidar yolunu ideolojik, ekonomik ve siyasi mücadele vererek tıkamak yolunu seçeceklerdir. Daha önce belirttiğimiz geri bırakılmış, emperyalizme bağımlı ülkelerde, demokratik biçimlerin dahi işçi sınıfına iktidar olanağı bırakmadığı, bu bakımdan demokratik biçimde gizli bir faşist modelin söz konusu olacağı görüşü Türkiye için dahi doğrulanmaktadır. İşçi, köylü, gençlik hareketlerine karşı girişilen hukuk saptırmaları, fiili zorbalık tutumu, burjuva demokratik özgürlüklerini biçimsel planda dahi kaldırmağa yönelik «düzeni koruma kanun tasarılarını», fiili saldırganlıkları, «kan'ı pazarları», emperyalizmin ve işbirlikçi burjuvazinin en ucuz bir model içinde faşizmi uygulama çabalarının belirtileri olarak sıralayabiliriz. Bildiğimiz gibi, siyasal biçim ne olursa olsun, sınıfsal bir siyasal iktidar değişimine karşı çıkış «faşizmdir.»

Sınıfsal iktidar değişimine karşı çıkışta «işbirlikçi burjuvazi» yalnız değildir. 1960 sonrasının proleter sosyalizmi devrimciliği «devrimi» biçimsel anlamdan kurtarıp sınıfsal bir olgu durumuna getirdikçe, bu gelişim biçimsel devrimcilerce de tepkiyle karşılaşmaktadır. Gerçek devrimciliğe karşı tepki, «ırkçı», «ümmetci» ve «halk burjuva» tezleri ardında değişik biçimlerde ortaya atılsa dahi, bunlar, «özel sermayenin dokunulmazlığı ve zorunluluğu», «antiemperyalist tezlerin komünistliği», «Amerikan yardımına muhtaçlık», «sınıf mücadelesinin suçlanması» v.s. konusunda birleşmektedir ve hepsi de mevcut siyasal yapının tutulmasından ve sınıfsal iktidar değişimine karşı olmaları bakımından «faşist

---

(2) Küçükömer, Düzenin Yabancılaşması, İst. 1969, 75. va.

olma» temelinde birleşmektedirler. Çağımızda devrimcilik kriteri, «**halk iktidarından yana olup olmama**» biçiminde ortaya çıkınca, «**laik olup olmama**» temeline dayanan biçimsel devrimcilik anlayışı, gerici - ilerici çekişmesi anlamsızlaşmış ve işbirlikçi - laik burjuvazi de «**faşist tepki**» içinde «**gerici**» çizgide yerini almıştır. O kadar ki, «**antiemperyalist, düzen değiştirmekten**» yana tezler ardında ortaya çıkan, temelde küçük burjuvazinin yukarıdan ve halk dışından devrimciliğini savunan tezleri dahi, «**faşist tepki**» içinde kabul etmek zorunluluğu vardır. Türkiye'nin geri bırakılmışlık koşulları içinde, **sosyalizm**'e varacak «**kesintisiz devrim**» süreci içinde «**devrimci işçi - köylü iktidarı**»na yönelmek «**devrimci**» davranışın en belirgin niteliğidir. Bu yönelişe sırt çevirip, küçük burjuva aydınlarının devrimciliğine bel bağlamak, işçi sınıfı mücadelesini engellemekten, emperyalizme ve dolayısıyla faşizme yardım etmekten başka bir anlamda ele alınamaz.

«Devrimci Halk Cephesi»ni gerçekleştirelim

Dünden bugüne faşist örnekler ve bunlara karşı gerçekleştirilen kavgalar bize bazı sonuçlara varmak olanaklarını sağlamaktadır. Faşizme karşı savaşmanın sosyalistler için şaşmaz bir görev olduğu açıktır. Faşizme karşı kavga veren, bunu en bilinçli ve sosyalist düzeni amaçlar bir biçimde gerçekleştirmek zorunda olan sosyalistlerin bu kavga süresince, özellikle geri bırakılmış ülkelerde, diğer sınıf ve tabakalarla «*ittifak*» kurmaları da zorunluluk olarak belirmektedir. Bu konuda, sanırız ki, faşizme karşı ittifak kurulup kurulamayacağını tartışmak gereksiz ve zararlı bir çekişme olacaktır. Faşizme karşı devrimci halk cepheleri kurulacaktır. Üzerinde durulması gereken konu, somut koşullar ve yapılar içinde «*devrimci halk cephelerinin*» kurulma koşullarını saptamak, cephe içindeki sınıfsal güçlerin yapısını bilmek, devrimci yöntemleri araştırarak, «*işçi - köylü iktidarının*» kurulmasına yönelik «*cephe*» taktiklerini son amaca yönelik bir biçimde ele almaktır. Dünyadaki örneklemeler bize göstermiştir ki «*halk cepheleri*» faşizme üstün gelse ve halk iktidarlarına yaklaşsa bile, sosyalist devrim kendiliğinden oluşmamakta ve devrimci gelişim yer yer yüz geri edip «*gerici*» siyasi düzenlere varabilmektedir. Bunun örneğini kendi Ulusal Kurtuluş Savaşımız açısından, savaş sonrası gelişim ve bugün vardığımız nokta da bulabilmekteyiz. Bu örnekler bize özellikle «*diktatörlük*» yönetimine veya emperyalizmin silahlı işgaline karşı kurulan «*halk cepheleri*»nin daha güçlü kurulabildiğini ve bu cephelerin işçi sınıfıyla onun doğal müttefiki köylülerin katılması durumunda başarı sağlayarak, sosyalist devrime dönüşebildiğini göstermektedir. Buna karşılık, özellikle Afrika'nın genç uluslarında küçük burjuvazinin önderliğindeki «*halk cepheleri*»nin, ulusal bağımsızlık sonrasında devrime ihanet ettiklerini ve bir kısır döngü içinde yeniden emperyalizmin ağına düştüklerini görmekteyiz.

«*Halk Cepheleri*» sınıflar arası bir ittifak sonucu kurulurken, bu sınıfları bir araya getiren unsur, bunların «*emperyalizme*» ve «*faşizme*» karşı oluşlarıdır. Bu değişik sınıf ve tabakaların emperyalizme karşı çıkış nedenleri de birbirinden ayrı olduğu için, «*halk cephesi*»nin emperyalizme ve faşizme galebe çaldıkları anda yollarının birbirinden ayrılacağı, kurulacak düzen konusunda ortak bir nok-

tada birleşemiyecekleri gerçektir. Değişik sınıf ve tabakalar arasında ideolojik birlik olmayışı, geleceğin çatışmlarının tohumunu atmaktadır. Bu açıdan «*halk cephesine*» katılan her sınıf ve tabaka katıldığı «*cepheyi*» değişik bir çizgide tutmağa ve değişik bir açıdan yorumlamağa yöneliktir. Bu çizgi ve yorum, o sınıf veya tabakanın kendi sınıfsal çıkarları yönünde belirlenir. Bu nokta işçi sınıfı için de doğrudur. İşçi sınınfının da kendi sınıfsal çıkarları ve kendi siyasal iktidarına yonelik bir biçimde «*halk cephelerini*» gerçekleştirip emperyalizme ve faşizme karşı çıkması zorunludur. Bu açıdan, işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş proleter sosyalistler için, «*cephe*» sadece emperyalizme ve faşizme karşıt bir araç olarak ele alınmamak gerekir. Böyle bir anlayış, proleter sosyalistleri burjuva kuyrukçusu yapabilir. Emperyalizmin ve faşizmin yenik düştüğü bir yapı üzerinde sosyalizmi kurmakla görevli sosyalistler, «*halk cephelerini*» bu amaç yönünden sistemleştirmek zorundadırlar. Proletaryayı kendi sınıfsal iktidarına yaklaştıracak olan «*halk cephesi*», devrimci ve öncü proletaryanın, antiemperyalist ve antifaşist kavganın proletarya devrimine yönelişinin bir aracı olarak kabul edilmesi zorunludur. Bu amaca yönelik bir «*halk cephesi*» uygulamasının öncü gücünün proletarya olması zorunludur. Ancak proletarya, kendi sınıfsal iktidarına yönelik bir eyleme girebilir, proletarya devrimine yönelebilir. Sosyalistler için, «*halk cepheleri*» yalnız işçi sınıfının değil, bütün halkların, butün milletlerin başlıca düşmanına karşı geniş ittifakların kaçınılmazlığı gerçeğinin ürünüdür. Fakat demokrasi, ulusal bağımsızlık ve barış için birlikte savaş, ilerleme ve sosyalizm için gerçekleştirilecek genel savaşın ayrılmaz bir parçasıdır ve bu nedenle «*halk cephelerinde*» işçi sınıfının ve partisinin kesin rol oynaması, zafer için zorunludur. «*Sekterlik*» ve «*oportunizm*» sapmalarından kurtulmuş proleter sosyalistlerin «*halk cephesi*» politikasının, sosyalist harekette niteliksel bir sıçrama sağlaması gerektiğini ve bu olmadan daha sonraki gelişimlerin gerçekleşmeyeceğini bilmeleri gerekir. Sosyalistler, sekterlik ve oportunizm sapmalarıyla savaşmak, doğru halk cephesi politikasını benimsemek, sınıfsal nitelik ve durumları nedeniyle faşizm ve emperyalizme karşı olmaları gereken yığınlarla bağlarını sıkılaştırmak ve saflarını güçlendirmek zorundadır. Amaç «*halk yığınlarının devrimci, demokratik eylemiyle iktidarı almaktır*». Demokrasi, barış ve antiemperyalizm uğrunda savaş, sosyalistler için, sosyalizm için savaşa ayrılmaz bir biçimde bağlıdır. Deneyler, bütün demokratik ve antiemperyalist güçlerin ortak cephesi olmadan oligarşinin ve emperyalizmin iktidarını alaşağı etmenin olanağı bulunmadığını göstermiştir. Fakat, yine, deneyler göstermiştir ki, ancak barışa, ulusal bağımsızlığa, demokrasi ve toplumsal gelişmelere gerçekten bağlı gerçek devrimci sınıf proletaryanın katkısı ve öncülüğü olmadan da, mevcut egemen sınıf iktidarları yıkılmamaktadır. Ancak bu sınıf, halk iktidarı kurulduktan sonra kısa veya uzun bir vadede sosyalizme geçebilecek gücü yapısında saklamaktadır. Proleter sosyalistler, «*faşizme karşı halk cephesi*»*ni* gerçekleştirirken, «*cepheyi*» bu temel amaç ve bu amaca varacak politika içinde ele almak, koşullarını saptamak durumundadırlar.

Proleter sosyalistler, sosyalist devrimi amaçlayarak katılacakları «*devrimci halk cepheleri*»ni gerçekleştirme görevi yanında, «*proletaryanın birliğini*» sağlamak ve işçi sınıfının gerçek sınıfsal partisini kurmak zorundadırlar. Bu zorunluluk, emperyalizme ve faşizme karşı savaş veren bütün ülke sosyalistleri için, her türlü koşul içinde yerine getirilmesi zorunlu acil bir görevdir.

İşçi sınıfının partisi her bölgede, her yörede, her fabrikada birleşik cepheyi kurmak, işçi sınıfının eylem birliğini sağlamak ve bu eylem birliğini faşizme karşı, sınıf düşmanlarına karşı bir silah olarak kullanmak zorundadır. İşçilerin faşizme karşı sınıfsal çıkarlarının bilincine varıp bu çıkarlarını savunması, proletarya birliğinin de ilk temel unsuru olacaktır. Partinin faşizme karşı gerçekleştireceği yığın hareketleri, işçi sınıfının, sosyal demokratlar, reformcu kuruluşlar, sarı sendikalar v.s. etrafında bölünmelerini engelleyecektir. Parti, mümkün olduğu kadar işçileri ve köylüleri örgütlendirmek, faşizme karşı parti dışı sınıfsal nitelikte demokratik kuruluşları gerçekleştirmek, devrimci sendikalar kurup onlarla eylemsel ve organik bağlar kurmak zorundadır. Bu organlar, devrimci sendikalar, militan devrimci gruplar, parti dışı faşizme karşıt çok sayıda kişileri de eğitecektir. Emekçiler gerçek örgütlerini bulup, bilinçlendikçe sosyal demokratların ve işçi sınıfı düşmanlarının etkinliği proletarya üzerinde silinecek, Parti yığınlarla ilişkilerini güçlendirdikçe faşizme karşı etkin bir cephenin kurulması ve ona karşı savaşılması yönünden öncülüğü elde etmiş, kesintisiz devrim süreci içinde önemli adımlar atmış olacaktır.

Yığınlarla ilişki kurup, onları devrimci, antifaşist kavgaya katacak, proletaryanın bilinçlenmesini ve devrimci eylem birliğini sağlayacak parti ancak işçi sınıfının kendi partisi olabilir. Bu açıdan kesintisiz devrim sürecinde anti-emperyalist, antifaşist bir kavga içinde gerçek anlamında işçi sınıfının partisini kurmak, örgütlenmek acil görevdir. Proletaryayı burjuva ideolojilerinin etkisinden kurtarıp, kendi ideolojisine kavuşturmakla görevli parti, işçi sınıfından ve onun ideolojisini benimsemiş, her sınıf ve tabakadan sosyalistlerce oluşturulacaktır. Proletaryanın partisinin gerçekleştirilmesinde, proletaryanın ve partisinin öncülüğüne inanç, kesintisiz devrim süreci içinde sosyalizme ulaşma amacı, faşizme ve emperyalizme karşı savaşta demokratik güçlerle parti dışı ittifakın nitelikleri, oportunizm ve sekterizm ile mücadele konularında sosyalistlerin varacakları ilke birliği en önemli adımın gerçekleştirilmesi anlamını taşıyacaktır.

Bilimsel sosyalizm ilkelerine dayanacak, bilimsel sosyalizmi koruyup geliştirecek, sosyalizmin devrimcilik ilkelerine göre çalışacak, strateji ve örgüt meselelerini çözümleyecek, parti çizgisini ortaya koyacak, ideoloji, örgüt birliği ve demir disiplini açısından sağlam olacak nitelikte bir İşçi sınıfı partisi bugünün Türkiye'sinde mevcut değildir. Bu yokluk, Türkiye'de işçi sınıfının partisi kurulamaz anlamına alınmamak ve bu konuda değişik yanılma ve sapmalara düşmemek gerekir.

a) İşçi sınıfı partisi konusunda düşülen bir yanılgı, Türkiye'de sosyalizme giden mücadelenin «emekçi partisi» elinde başarıya ulaşacağını söyleyerek ortaya çıkmaktadır. Böyle bir görüş sağ sapma olarak belirmektedir. İşçi partisi, sadece işçilere açık parti anlamına gelmez; parti kadroları işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş kişilere açıktır. Partinin, değişik sınıf ve tabakaları, sınıf ve tabaka olarak bünyesinde toplaması eğilimleri, Partinin «*işçi sınıfının örgütü öncü müfrezesi*» olma niteliğini silecek, partiye küçük burjuva eğilimlerini egemen kılacak, tehlikeli bir «yığın particiliğine» yol açacaktır. Bu durumda, proleter sosyalizmin örgüt içinde yayılması ve işçi sınıfının partisinin oluşarak, «*işçi - köylü iktidarına ve sosyalist devrime*» ulaşması olanakları kalmamaktadır. TİP'in, populizme, pasifizme, parlamentarizme sürüklenmesinde bu sapma geniş ölçüde etken olmuştur.

b) TİP konusunda ikinci bir sapma, TİP'i proletaryanın partisi olarak görmek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Parlamentarizmi bir amaç olarak benimsemiş, küçük burjuva ideolojilerinin, revizyonizmin, proleter sosyalistler birliğine karşı tepkinin egemen olduğu, sınıf ve tabakalarla parti içi ittifakların amaçlandığı bir parti işçi sınıfının partisi olamaz. Kaldı ki uygulamada da, parti, profesyonel devrimcilere dayanmamakta, yığınlarla ilişki kuramamakta, parti dışı devrimci örgütlenmeleri ideolojik birlik etrafında toplayamamakta, demokratik merkeziyetçilik ilkesini uygulayamamaktadır. Her türden teorik ve pratik hastalıkları yapısında toplayan bir partiyi işçi sınıfı partisi olarak takdime kalkışmak, yığınları aldatmak, gerçek bir işçi sınıfı partisine yönelişleri yıpratmak anlamını taşır. Böyle bir aldatmaca, «*devrimci halk cephelerinin*» kurulmasını, bu cephe içinde proletaryanın partisinin öncülük görevini görmesini ve giderek belirli bir süreçte sosyalist devrime varılmasını engelleyecek veya hiç değilse geciktirecektir. TİP işçi sınıfının partisi değildir ve fakat bu potansiyele halen sahip tek siyasal örgütdür.

c) İşçi sınıfının öncülüğü konusunda ileri sürülen bir diğer görüş de, «*Türkiye'de bugün proletarya devrime öncülük edecek objektif ve sübjektif şartlara sahip değildir. Milli demokratik hareketimiz böyle bir partiye kavuşmadıkça Milli Demokratik devrimimiz haline gelemeyecektir*» görüşüdür. Boyle bir görüş, işçi sınıfının henüz Türkiye'de emeğinden başka satacak bir şeyi olmayan bir duruma gelmediği, işçi sınıfının kapitalist üretimin yapıldığı sanayi alanlarında toplanmadığı, köylülükle, özel mülkiyetle tüm bağlarının kopmadığı önyargılarına dayanmaktadır. Bu önyargıdan hareket edilince, bu tür düşünce sahipleri, proletaryaya söylenen nitelikleri verecek olan ve«*sivil - asker aydın kadrolara*» dayanacağı anlaşılan küçük burjuvazinin «*milli demokratik*» hareketlerine bel bağlamaktadır. Bu tür bir düşüncenin, işçi sınıfı öncülüğünün fiilen küçük burjuvaziye terkedilmesi, işçi sınıfının devrimci eyleme katılmasının sağlanması konusunda işin kolayına kaçılması anlamını taşıdığı ve belirli yanlışları bulunduğu açıktır. Gerçekte proletaryanın bilinçlendirilmesini ve devrimci eyleme katılmasını sağlayacak olan da «*Parti*»dir. İşçileri burjuva ideolojisinin etkisinden kurtaracak ve işçi

sınıfını cephe kurmağa ve cephe içinde öncü olmaya Parti hazırlayacaktır. Partinin kurulamayacağı ön yargısı, antiemperyalist ve antifaşist kavganın küçük burjuvazi öncülüğünde olacağını -hiç değilse başlangıçta- kabul etmek anlamına gelir. Halbuki bilinen bir gerçektir ki, «faşizmin» ve «emperyalizmin» tek uzlaşmaz, bilinçli düşmanı işçi sınıfıdır. Partinin kurulamadığı, proletaryanın öncülük gücüne sahip bulunmadığı kabul edilmesi halinde antiemperyalist ve antifaşist hareketi, uzlaşmacı ve kaypak küçük burjuvazinin eline bırakmış oluruz. Kaldı ki, hiçbir geri bırakılmış ülkede proletarya belirtilen nitelikleri tüm anlamıyla yapısında taşımamaktadır. Bu bir gerçek olduğuna göre, proletaryada aranan koşullar gerçekleşmedikçe partinin kurulamıyacağını ve proletaryanın öncülük edemeyeceğini söylemek, Türkiye'yi aşan bir genellemeye varmak anlamını taşır. Uluslararası planda, geri bırakılmış ülkede, proletaryanın öncülük yapamayacağı, antiemperyalist mücadelenin küçük burjuvazinin «*milli hareketlerine*» dayanacağı şeklinde ortaya çıkabilecek böyle bir genelleme ise, tam bir sağ sapma anlamına gelecektir. Kesintisiz devrim, başından sonuna kadar işçi sınıfının, yani proleter sosyalizmin öncülüğünü gerektirir. Bu öncülük, «*ideolojik, örgütsel, politik, fiili*» öncülük anlamını taşır ve «*işçi sınıfının öncülüğünün her açıdan bağımsızlığı*» zafer için zorunludur. Partinin ve işçi sınıfı öncülüğünün emperyalizmin yıkıntıları üzerinde gerçekleşeceğini söylemek, proletaryanın küçük burjuva hareketlerinden sonra düzene ağırlığını koyamaması, tasfiye edilmesi anlamını taşır ve bunun örneklerini hiç değilse kendi yakın tarihimizde görmüş bulunuyoruz.

15-16 haziran olayları, bize hiç değilse, işçi sınıfının devrimci atılımlara gittikçe hazırlandığını, yatkınlaştığını göstermelidir. Aynı olaylar bize, örgütsüz bir hareketin dağınıklığı, hareketten beklenilen doğal sonuçların elden kaçırılabileceği ve hareketin belirli bir süre için sona erdirilebileceği konusunda da ders vermiş olmalıdır. Proletaryanın bilinçlenmesi konusundaki kendi beceriksizlik, yetersizlik ve yanlışlıklarımızın günahını proletaryaya yükleyerek, proletaryanın öncülüğünü savsaklayan, devrimi küçük burjuva kaypaklığına terkeden davranışlara hakkımız olmasa gerektir.

Partinin öncülüğünü ve güçlülüğünü, genişliği ve yığınlaşmasıyla ölçmemek gerekir. Partinin öncülüğü ve güçlülüğünün kriteri, partiye bilimsel sosyalizm doğrularının hakim olup olmamasıdır. Bilimsel sosyalizmin hakim olduğu gerçek bir işçi sınıfı partisi, «yığınsal» bir nitelik taşımasa dahi, eylemi, propagandası, örgütlenmesi, aktif olarak katıldığı demokratik kitle hareketleriyle, işçi sınıfı ve halk yığınları üzerinde etkisi olacak, işçi sınıfını kendisine karşı ve yabancı ideolojilerin etkisinden kurtararak kendi etrafında toplayabilecektir. Bu açıdan, işçi sınıfı partisinin, hiç değilse başlangıçta, bütün işçi sınıfına yaygın bir parti olarak anlaşılmaması gerektir. Partinin gücü, yığınsal niteliğinden değil, eyleminin doğruluğundan gelmektedir. Halk yığınları üzerinde etkinlik kazanmış gerçek bir işçi sınıfı partisi, doğal müttefiki «*yarı işçiler ve yoksul köylüler*» ile birlikte, çıkarları emperyalizmle çatışan bü-

tün sınıf ve tabakalarla ittifaka girebilecek ve öncü olduğunu somut eylemiyle de kanıtlayabilecektir. İşçi sınıfı dışında bütün sınıf ve tabakaları emperyalizm ve kapitalizm ile eş anlamda tutarak, işçi sınıfı düşmanı saymak ve «*halk cephelerini*» tümden inkar etmek, nasıl bir «*sol sapma - sekterlik*» ise, ister parlamanter planda, ister eylem planında proletaryanın ve öncü partisinin gücünü inkar ederek küçük burjuvaziyle kaynaşmalara gitmek, nihai amaç «*işçi sınıfı iktidarını*» hiçe saymak da «*sağ sapma*» anlamına gelmektedir.

meşruiyet sınırları zorlanmalıdır

Emperyalizm ve faşizm demokrasinin biçimsel sistemlerine dahi, belirli bir süre sonra karşı çıkabilir. Gerçekte demokratik sistem ve kuruluşların biçimsel varlığı, o toplumda demokrasinin varlığının ve faşizmin olamıyacağının kanıtı değildir. Fakat, biçimsel demokratik yapının da belirli bir ölçüde devrimci gelişme yolaçtığı da bir gerçektir. Bu açıdandır ki, emperyalizm bu biçimselliğe dahi karşı çıkmak ve açık faşist düzenlere dönüşmek gerekliliğini duyabilir. Bu dönüşümün sağlanabilmesi amacıyladır ki, emperyalizm, sürekli olarak bu dönüşümü gerçekleştirecek silahlı güçler üzerine oynamakta, geri bırakılmış ülkelerin en güçlü organize kuvveti orduyu düzenle kaynaştırıp, onun ulusal niteliğini silmeğe çalışmaktadır. Emperyalizm yer yer, işbirlikçi ve biçimsel demokratik hükümetlerin devrimci gelişimi güçlendirici başarısızlıkları karşısında «reformcu» iktidarları desteklemek yolunu da seçmektedir. Reformist tutum belirli bir süre için yığınlara umut verebilmekte, patlamaları engellemektedir. «*Ortanın solu*», reformist çizgisi içinde bu açıdan, emperyalizme, iktidara geldiği takdirde, daha güvenlik verici bir nitelik taşımaktadır. «*Sola duvar çekmek*» amacına ve «*sınıf mücadeleciliğine*» muhalefet temeline oturduğu ortanın solcularınca belirtilen, emperyalizmin baş aracı NATO'ya «evet» diyen reformist küçük burjuva hareketi, elbetteki, emperyalizm için tercih edilir. Klasik sosyal demokrat ihanetini tekrarlayan böyle bir hareketin, işçi sınıfını, sendikaları, demokratik halk hareketlerini böleceği, devrimci atılımları engelleyeceği açıktır. Son sıkıyönetim dönemindeki tutumu ile küçük burjuvazi, gereğinde işbirlikçi burjuvaziyle birleşerek işçi sınıfı hareketine karşı çıkacağını, uzlaşmacılığını kanıtlamıştır. Sosyalistler, reformizme karşı uyanık olmak, yorulmak bilmez bir çabayla reformizmin aldatıcılığını, emperyalizmin devrimciliğe karşı barışçı ve yeni bir stratejisi olduğunu ortaya koymak zorundadırlar. Emperyalizmin, vazgeçemeyeceği ekonomik çıkarları bulunmayan ülkelerde, salt o bölge açısından devrimci iktidarların çıbanbaşı oluşunu göz önünde bulundurarak reformcu görüntüşte asker hareketlerine, reformcu cuntalara ışık yaktığı da rastlanmış olaylardandır. Ordu darbelerinin reformcu çizgisi, genellikle toplumsal devrimlere karşıt ve ekonomik açıdan dayanmak durumunda bulunduğu emperyalizmin çizdiği çizgiyle sınırlıdır. Emperyalizm, çoğunlukla, önce, demokratik biçimler içinde re-

formist küçük burjuva kadrolarını iktidara getirmek istemektedir. Değişik nedenlerle, küçük burjuvazi reformcuları demokratik biçimler ardında iktidara gelemediği durumlarda, emperyalizm, küçük burjuvazinin asker kesimini, büyük reformculuk şişirmeleri ve aldatmacaları ardında darbe yoluyla iktidara itebilmektedir. Sosyalistler, reformcu cunta aldatmacalarına, saptırmalarına karşı çıkmak, işçi sınıfı ideolojisinin savunusunu yapmak durumundadırlar.

Henüz proletaryanın birliğini gerçekleştirememiş, sosyalist örgütlenmesini sağlayamamış, yığınlarla ilişkisini güçlendirememiş, demokratik hareket içinde öncülük görevini fiilen ele geçirememiş durumda olan sosyalistler, ister açık faşist görüntüde olsun, ister reformist sivil-asker küçük burjuva hareketlerinde olsun, her şeyden önce işçi sınıfının ve ideolojisinin korunması amacıyla hareket etmek zorundadırlar. Bu açıdan henüz gelişim, örgütlenme, saflarını sıklaştırma döneminde, sosyalistler, anayasal biçimsel demokrasi düzenini bir araç olarak benimsemek durumundadırlar. Anayasa, elbetteki, sosyalistler açısından bir amaç değildir. Buna karşılık, sosyalistler, anayasal sistemi, kendi gelişimleri, örgütlenmeleri, eylem kotarmaları açısından bir araç olarak ve parlamentarizm sapmasına düşmeksizin savunmak durumundadırlar. Anayasal hakları kesintisiz devrim içinde gelişmek açısından bilinçli olarak savunmak durumunda bulunan sosyalistler, sosyal demokratların, küçük burjuvazinin, salt sosyalist devrimcilerin gelişimini engellemek için, işbirlikçi burjuvaziyle uzlaşmasına, anayasal haklardan tavizler vermesine karşı çıkmak zorundadır. Sosyalistler, anayasal sistem içinde «*meşruiyet sınırlarını zorlamalı*», burjuva demokratik biçimselliğinden işçi sınıfının gelişip örgütlenmesi için sonuna dek yararlanmalıdırlar.

Anayasal sistemin özellikle işçi sınıfı partisinin gerçekleştirilişi açısından sonuna dek zorlanması ve bu konudaki anayasal hakkın elde edilmesi gerekir. Bütün yasal saptırmalara, bütün düzenden yana fetvalara, bütün sınıf düşmanı davranışlara rağmen, işçi sınıfı partisini kurmak hakkımızın anayasal bir hakkımız olduğuna inanıyoruz. Anayasamız, «düşünce özgürlüğünü» sınırsız bir biçimde kabul etmiş bulunmaktadır. İşçi sınıfı ideolojisini benimsemek, propagandasını yapmak, bu ideolojiyi temel alan örgütlenmelere girişmek, düşünce hürriyetinin sınırsızlığı kuralının doğal sonucudur. Anayasa, düşünce özgürlüğünün sınırsızlığı yanında, eşitlik kuralı gereği bütün düşünce sistemlerini de kanunlar önünde eşdeğer saymıştır. Bu açıdan, yasaların belirli düşüncelere sınır tanıması, düşünce sistemlerinin bir kısmına «imtiyaz» tanıması anlamına gelir ki, bu tür bir davranış anayasanın temel kurallarına aykırıdır. 141-142. maddeler, düşünceyi, mevcut sınıf düzenine uygun olup olmamak açısından ayırdığı için, düşünceler arası eşit ve özgür dialog kuralına ve dolayısıyla anayasaya aykırıdır. Anayasamız, siyasi sistemimizin «burjuva demokratik» sistemi olduğu iddiasındadır. Burjuva biçimselliği, sadece düzenden yana düşüncelere değil, düzene karşıt düşünce-

lere de açıktır. Bu durumda ya düzenimiz gerçekten demokratik biçimselliğe yöneliktir, öyleyse her düşüncenin açıklanması ve bu düşünce etrafında örgütlenme de sınırsızdır; yada sadece düzenden yana düşüncelere «imtiyaz» tanınmıştır, bu durumda da demokrasinin biçimsel kalıpları dahi yokedilmiştir ve faşizm mevcuttur; ve sosyalistler faşist düzenlere karşı davranmaları gerektiği şekilde davranacaklardır. Ünlü 141, 142. maddeler, sadece düzenden yana düşüncelere olanak tanır bir biçimde anlaşılırsa, anayasaya aykırıdır; anayasaya uygun sayılırlarsa, o zaman anayasal sistem demokratikliği teorik anlamda dahi benimsemiş değildir. Demokratik düzenlerde, kişiler anayasaya uygun düşünmek zorunda olmayıp, anayasaya uygun davranmak zorundadırlar. Öyleyse, düşüncenin niteliği ne olursa olsun, işlerliği hukuk dışı usullere bağlanmadıkça anayasal sınır dışına çıkılmamış olacaktır. Bu kısa hatırlatmalar göstermektedir ki, anayasa her düşünceye, her düşüncenin açıklanmasına ve düşüncenin sistemleştirilmesine sınırsız bir hak tanımıştır ve bu hak bilimsel sosyalizm için de söz konusudur. Bu temel kurala, bu temel anayasal hakka, anayasa kendi içinde veya diğer yasalarla bir sınır getirmekte midir?

«İşçi sınıfı partisi»ne yasal engel yoktur

a) Anayasanın 4. maddesi, «*egemenliğin kullanılması hiçbir... sınıfa*» bırakılamaz derken belirtilen temel hakka bir sınır getirmiş değildir. Gerçekten, 4. madde, egemenliğin belirli bir sınıfa bırakılamıyacağını söylerken, bunu mevcut anayasal yapı ve siyasi sistem için söylemiştir. Fakat bu madde, «*hiç kimse sınıf egemenliği yönünde düşünemez, bu yolda örgütlenemez*» şeklinde bir hüküm getirmiş değildir. Siyasi sistem ve yapının ise değişmezliği diye bir kural yoktur. Bu açıdan mevcut sınıf düzenini eleştiren ve bu yönde siyasal değişimler isteyen her düşüncenin ileri sürülmesi, bu düşünceye dayanan yasal eylem yapılması anayasal haktır.

b) Anayasanın «*Siyasi Partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetleri insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği temel hükmüne uygun olmak zorundadır.*» hükmü de, işçi sınıfı partisinin teşekkülünü engelleyecek ve düşünce özgürlüğünün sınırsızlığı kuralını sınırlayacak bir nitelik taşımamaktadır. Gerçekten, bu madde partiler açısından bir takım kayıtlar, nitelik saptamaları getirmiştir. İşçi sınıfı partileri, insan haklarının, hürriyetlerin, demokrasinin, cumhuriyetin ve ülke mutluluğunun gerçekleşebileceği bir düzenin savunusunu yapmakta, böyle bir düzenin kurulması kavgasını vermektedirler. Anayasanın 57. maddesi, partilerin sınıfsal yapısı açısından ise bir yasak getirmiş değildir.

c) Anayasa kuralları ışığında 141, 142. maddeler de, işçi sınıfı partisinin kuruluşu yönünden bir sınır, bir engel sayılmamak gerekir. Gerçekten, düşünce ve bir düşünce etrafında örgütlenme sınırsız bir hürriyet konusu olduğuna göre, 141, 142. maddelerin bu hürriyete herhangi bir sınır getireceği şeklinde yorumlanması, anay-

saya aykırı bir yorum olacaktır. Sınırsız anayasal bir hakkın hukuk dışı yollarla gerçekleşebilip gerçekleşemeyeceği, suçlanıp suçlanamayacağı ise, önceden saptanacak bir konu değildir. Bu hususu hareketin gücü ve başarısı sonuçlandıracaktır. Nitekim, İtalyada da 141, 142. maddelerin karşılığı aynen bulunmasına rağmen Komünist Partisi de mevcuttur. İktidara gelecek bir partinin, düzeni değiştirebilmesi doğal görülmektedir[27]

Belirtilen nedenlerle, gerçek bir işçi sınıfı partisinin kuruluşuna olanak mevcuttur. Önemli olan, partinin programı da değildir, partinin sınıfsal yapısıdır. Bir işçi sınıfı partisinin, biçimsel burjuva demokratik düzende ileri süreceği program «*asgari program*»dır ve böyle bir programın, anayasanın öngördüğü reformların ve gerçekleştirilmek istenen sosyal hakların dışında bir şey belirtmesi de zorunlu değildir. Bu açıdan, işçi sınıfı partisinin programının, bu dönem içinde yasalara karşıt bir niteliği zaten bulunmaz. Önemli olan partinin işçi sınıfına dayanması, sınıfsal niteliğidir. Partilerin sınıfsal niteliği konusunda ise, anayasa bir sınır getirmiş değildir. Bu dönem içinde, gerçek bir işçi sınıfı partisinin ayırıcı kriteri, yalnızca ileri sürdüğü program değil, sınıfsal yapısı olmak gerekir.

Belirtilen nedenlerle, işçi sınıfının partisini örgütlemek bir anayasal haktır. Bu hak ya gerçekten uygulanır, ya uygulanmaz. Uygulanamaması, bir hakkın tahribi, açık bir faşist yöneliş demektir. Bu yöneliş işçi sınıfının haklarına ve varlığına tecavüz anlamını taşır ve bu durumda işçi sınıfı «*meşru müdafaa*» halindedir ve hakkını almanın gereğini yapar. Objektif şartların dikte ettiği her türlü örgütlenme biçiminin, iç örgütlenmenin gerçekleşmesi, egemen sınıfların baskı organlarınca engellenememesi, tamamen sosyalistlerin gücüne, onların bu örgütlerdeki çalışmalarının mükemmelliğine bağlıdır. İşçi sınıfının anayasal haklarının yokedilmesi amacıyla emperyalizmin faşist modelini değiştirebilir, «*iç çatışımlar*» çıkartılabilir, fiili saptırmalara başvurulabilir. Bütün bunlara karşı, işçi sınıfı kahramanca göğüs gerebilecek, bağımsızlığının kavgasını verecek, bütün halklarıyla, bütün yandaş güçleriyle, bütün demokratik kuruluşlarla birlikte emperyalizmi ve faşizmi yenmeğe, demokratik haklarını elde etmeğe çalışacaktır. Fakat bütün bunlardan evvel, «*örgütlenme*» hakkını elde etmek, fiili ve hukuki saptırmalara karşı direnmek, yasaları zorlamak ve Partisine kavuşmakla birlikte «*devrimci, antifaşist halk cephesi*» içinde öncülüğü kazanmak zorundadır. Zafer işçi sınıfının ve onun ideolojisini benimseyenlerin olacaktır.(*)

---

(27) **Özek, 141-142, 98 v.s.**

(*) ÇETİN ÖZEK'in bazı pasajlarını bu incelemede sunduğumuz «**FAŞİZM VE DEVRİMCİ HALK CEPHESİ**» isimli kitabı pek yakında ANT tarafından yayınlanacaktır **(Ant'ın notu)**.

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

ACİL PRATİK GÖREV ÖRGÜTLENME

[İşçiler]... sınıf çıkarlarının ne olduğu hakkında düşüncelerini açıklığa kavuşturarak, mümkün olduğu kadar çabuk, bağımsız bir parti halinde vaziyet alarak ve demokratik partinin iki yüzlü beyanlarıyla [kendilerini] proletarya partisinin bağımsız örgütünden sapma yolunda ayartmasına bir an bile meydan vermeksizin, nihai zaferleri için [gerekenin] en fazlasını yapmalıdırlar. Savaş naraları, Sürekli Devrim olmalıdır.

KARL MARX

Bizim taktiklerimizde bütün ülkeler ve çağlar için bir şey iyice yerleşmiştir: Bütün burjuva partilerine karşıt olarak kendi partilerini kurmak amacıyla işçileri bir araya getirmek.

FRIEDRICH ENGELS

Eğer güçlü şekilde örgütlenmiş bir partimiz olursa, bir tek grev bir politik gösteriye, hükümete karşı politik bir zafere dönüşebilir. Eğer güçlü şekilde örgütlenmiş bir partimiz olursa, bir tek bölgedeki ayaklanma birden muzaffer bir devrime dönüşebilir... birinci ve en acil pratik görevimizin siyasal mücadeleye gerekli enerjiyi, çetinliği ve sürekliliği sağlayabilecek olan **bir devrimciler örgütünün** kurulması olduğunu anlamamaktadırlar.

V. I. LENİN

Devrim yapmak için devrimci bir parti olması gerekir. Devrimci bir parti olmadan, marksist-leninist devrimci teoriye ve marksist-leninist devrimci biçime dayanarak kurulmuş olan bir parti olmadan, emperyalizmi ve onun uşaklarını yenmek için, işçi sınıfını ve geniş halk yığınlarını yönetmek mümkün değildir.

MAO TSETUNG

5 lira